

Limburgs *Landschap*

JAARVERSLAG
2024

MISSIE EN VISIE

MISSIE

Het Limburgs Landschap zorgt voor het duurzame behoud van karakteristieke landschappen in Limburg met de bijbehorende natuur en erfgoed. We doen dat voor en ook met de samenleving. Zo dragen we bij aan een leefbaar Limburg, ook voor de generaties na ons.

VISIE

Wij beschermen waardevolle landschappen met de bijbehorende natuur- en erfgoedwaarden. Die ensembles met hun natuurlijke rijkdom vertellen het verhaal van Limburg en vormen mede de Limburgse identiteit.

We beschermen ze enerzijds door ze zelf aan te kopen, te ontwikkelen of te restaureren en duurzaam te beheren en anderzijds door vrijwilligers te ondersteunen in het beheer op gronden van derden. We vinden het belangrijk dat mensen het landschap kunnen beleven en stellen daarom onze gebieden open en geven onze gebouwen een passende herbestemming. We zoeken de samenwerking met iedereen die bij wil dragen aan onze missie. Door het versterken van de band die mensen met hun omgeving hebben creëren we draagvlak voor een mooi landschap. Zo dragen we bij aan een provincie waar het goed leven, wonen en werken is.

STICHTING HET LIMBURGS LANDSCHAP

Jaarverslag 2024

*Met inbegrip van Stichting Robur – bedrijven voor Het Limburgs Landschap
en Limburgs Landschap Landbouw BV.*

INHOUD

VERSLAG RAAD VAN TOEZICHT

4

BESTUURSVERSLAG 2024

KANSEN GRIJPEN EN UITDAGINGEN TROTSEREN

8

HET JAAR IN VOGELVLUCHT

10

KERNTAKEN HET LIMBURGS LANDSCHAP

16

3.1 Aankopen	17
3.2 Beheer	19
3.3 Natuurherstel	26
3.4 Erfgoed	29
3.5 Kasteeltuinen Arcen	33

COMMUNICATIE

35

4.1 Publiciteit	35
4.2 Erfgoed- en ontvangstlocaties	38
4.3 Fondsenwerving	39
4.4 Achterban	40
4.5 Vrijwilligers	41
4.6 Samenwerking	42
4.7 Beleidsbeïnvloeding	44

STEUNPUNT LANDSCHAPSBEHEER

46

ORGANISATIE

49

6.1 Bestuur en toezicht [Governance, juridische structuur en bezoldigingsbeleid]	49
6.2 Personeel	50
6.3 Integriteit	52
6.4 Ondernemingsraad	52
6.5 Risicoparagraaf	53

BIJLAGEN

7.1 Leden Raad van Toezicht	54
7.2 [Neven]functies leden Raad van Toezicht en directie	55
7.3 Raad van Advies per eind 2024	56
7.4 Organisatie per 31-12-2024	57
7.5 Commissies per 31-12-2024	60
7.6 Stichting ROBUR, Bedrijven voor Het Limburgs Landschap	61
7.7 Specificatie natuurterreinen	62
7.8 Verantwoordingsverklaring Stichting het Limburgs Landschap, CBF	66

FINANCIEEL VERSLAG 2024

FINANCIEEL VERSLAG OVER 2024 69

JAARREKENING GECONSOLIDEERD 2024 70

Toelichting op de balans en de staat van baten en lasten	80
Toelichting op de Balans	84
Toelichting op de staat van baten en lasten	94
Toelichting lasten verdeling	100

BIJLAGEN 115

Bijlage A	
Mutatie-overzicht natuurterreinen 2024	115
Bijlage B	
Materiele vaste activa afschrijvingen 2024	116
Bijlage C1	
Projectenlijst Jaarrekening 2024	122
Bijlage C2	
Projecten afgerond in 2024	130

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT 133

BEGROTING 2025 137

COLOFON

REDACTIE

Wilfred Alblas
Ciçonne Beijer-Hermesen
Robin Coenen – Joosten

VORMGEVING EN

DRUKWERK

Andi Smart Print Solutions

FOTO OMSLAG:

Henk Heijligers

FOTO VERANTWOORDING

Wilfred Alblas
John van den Berg
Ramon Berkers
Christian Christoffel
Ries van Doorn
Henk Heijligers
Loek Hendriks
Jan Kluskens
Gijs Ketelaars
Ellen Luijks
Dennis Rechmann
Jos Roijackers
Dirk van Roosmalen
Michael van Roosmalen
Gijs Smeenk
Etiënne Thomassen
John van den Bergh
Frank van Rooij
Henk Wennekers
Lysan Wolf
Mark Geeraets

Het Limburgs Landschap
Rijksstraatweg 1
5943 AA Lomm

T 077-473 75 75

www.limburgs-landschap.nl

VERSLAG RAAD VAN TOEZICHT

Het Limburgs Landschap is een bevolgen organisatie die in haar natuurgebieden en monumenten écht het verschil maakt. De jaarlijkse LiLa-dag, waar medewerkers, de Raad van Toezicht en de Raad van Advies elkaar ontmoeten, is een jaarlijks hoogtepunt. Voor de Raad van Toezicht is het een mooie gelegenheid de gepassioneerde medewerkers te ontmoeten, zeker op een inspirerende locatie als Hoogcruts. Hier werd niet alleen zichtbaar hoe het verschil er wordt gemaakt, ook door het Steupunt Landschapsbeheer, maar komen ook de uitdagingen van het werk duidelijk naar voren. Belangrijke context voor de vergaderingen, die een belangrijk deel van het werk van de Raad van Toezicht kenmerken.

In 2024 kwam de Raad van Toezicht zoals gepland vijf keer bijeen. Hans Heijnen, Ruud Claessen en Herm Lamers werden herbenoemd voor een tweede termijn, en Anita Wetterhahn trad toe als nieuw lid. Met haar komst hebben we er een ervaren toezichthouder bij en is Noord-Limburg weer vertegenwoordigd. Daarnaast hebben we – onder externe begeleiding – ons toezicht geëvalueerd. Dit leidde in het voorjaar van 2025 tot een gezamenlijke visie op ons toezicht, wat een waardevolle stap was.

Tijdens de vergaderingen bespraken we regelmatig de ontwikkelingen rondom het Staatssteun-dossier. Als Raad van Toezicht spraken we eerder al onze voorkeur uit voor een

schikking, en we zijn dan ook blij dat deze eind 2024 tot stand is gekomen. Het is van groot belang dat het hiermee gemoeide bedrag wordt ingezet voor natuurontwikkeling. De kosten van de schikking zijn volledig ten laste gebracht van het resultaat van 2024, zonder dat daarvoor een beroep op de reserves nodig was.

Andere belangrijke onderwerpen die aan bod kwamen, waren onder meer de klokkenluidersregeling, de verzekeringsaanpak, cyberveiligheid en privacy binnen de organisatie, de aankoop van het Hoogwaterhuis bij Velden, de evaluatie van het Steupunt Landschapsbeheer, het erfgoedbeleid en de nieuwe visie op bosbeheer. Daarnaast hebben we de jaarrekening over 2023 behandeld,

waarbij voor de accountants-
controle goed is samengewerkt
met onze nieuwe accountant.
Ook hebben we de begroting voor
2025 goedgekeurd, die gelukkig
een sluitend beeld liet zien.

Deze opsomming illustreert de
veelzijdigheid van het werk van
Het Limburgs Landschap, waar
het nooit saai is. De kroniek *Het
jaar in vogelvlucht*, verderop in
dit jaarverslag, biedt een chrono-
logisch overzicht van de ontwik-
kelingen. We zijn onder de indruk
van het organisatievermogen van
de medewerkers, hun oplossings-
gerichtheid en hun vermogen om
in te spelen op nieuwe ontwikke-
lingen en kansen. De Raad van
Toezicht is dan ook tevreden over
het gevoerde beleid en beheer in
2024 en verleent de directeur-be-
stuurder daarvoor décharge.

Namens de Raad van Toezicht,

Herm Lamers
Voorzitter

BESTUURSVERSLAG 2024

**STICHTING
HET LIMBURGS LANDSCHAP**

KANSEN GRIJPEN EN UITDAGINGEN TROTSEREN

De hoeksteen van ons werk is het goed beheren van onze natuurgebieden en monumenten. Ook in 2024 werkten we gestaag door aan de uitvoering van ons meerjarenbeleidsplan. Daarnaast voerden we diverse projecten uit die zich van voorbereiding, via fondsenwerving en vergunningverlening tot uitvoering vaak over meerdere jaren uitstrekken. In 2024 sprongen de revitalisering van onze bossen op de arme zandgronden, het landschapsherstel op de Beijlshof en het realiseren van nieuwe kalkgraslanden in Eys in het

oog. Voorbereidingen zijn onder andere gaande voor de restauratie van de Grathemermolen, een volgende fase natuurontwikkeling in het Reigersbroek, en het beleefbaar maken van de Bonsdalgroeve. We laten daarmee zien hoe we in onze eigen gebieden en gebouwen het verschil maken.

We evalueerden de eerste periode van ons Steunpunt Landschapsbeheer. Dankzij de steun van de Provincie Limburg konden we het Steunpunt opzetten, en uit de evaluatie blijkt dat we de gestelde doelen hebben gehaald. De externe

communicatie over het Steunpunt Landschapsbeheer verdient meer aandacht. Daarnaast zijn er kansen om de samenwerking met het basisonderwijs en de gemeenten te versterken. Bovendien zou het Steunpunt een rol kunnen spelen in de begeleiding van subsidieaanvragers binnen de provinciale aanplantregelingen, mits hiervoor voldoende middelen beschikbaar zijn. We zijn blij dat de evaluatie goed ontvangen is door het provinciebestuur en heeft geleid tot het structureel borgen van de provinciale bijdrage aan het ondersteunen van dit belangrijke vrijwilligerswerk.

Hiermee is de toekomst van het Steunpunt als onderdeel van Het Limburgs Landschap verzekerd.

Het aankopen van gronden ten behoeve van natuurontwikkeling verliep moeizaam. De druk op de grondmarkt is groot, en de prijzen stijgen snel. Het bieden van de vraagprijs is helaas een aantal keren niet voldoende gebleken. Het tijdig realiseren van het natuurnetwerk, door de overheid reeds uitgesteld van 2018 naar 2027, lijkt hierdoor niet meer mogelijk. Gelukkig doen zich ook altijd weer kansen voor op onverwachte plekken. Een voorbeeld hiervan in het verslagjaar was de aankoop van 5 hectare prachtig gelegen graslanden in de Linnerweerd Dieptepunt in het natuurbeheer was het hoogstwaarschijnlijke uitsterven van het donker pimperlblauwtje in het Vlootbeekdal. Juist in het jaar dat we samen met de Provincie Limburg nieuw leefgebied voor de toekomst van deze sterk bedreigde dagvlinder realiseerden ging het mis. Het bleek dat de populatie zich niet heeft kunnen herstellen van de maaifout door de aannemer van Waterschap Limburg. Het herintroduceren van deze soort is nu een stap die voorbereid moet worden, aangezien de vlinders duidelijk door menselijk toedoen verdwenen zijn. Op beleidsniveau was het beëindigen van het Nationaal Programma Landelijk Gebied door het kabinet in Den Haag een grote tegenvalser. Hoewel gezegd wordt dat de doelen overeind blijven staan, lijkt dat zonder budget en beleid een

lege huls. Het vele werk dat - in Limburg onder de vlag van de Plattelandscoalitie - is gedaan, blijft nu zonder rendement. De uitdagingen zijn onverminderd groot. Zo moet, op grond van wettelijke verplichtingen, de stikstofdepositie fors omlaag, de waterkwaliteit sterk verbeteren en is de aanpak van de verdroging essentieel. Het in samenhang en gebiedsgericht aanpakken van deze problemen was een goed voornemen, en het is zeer zorgelijk dat deze aanpak nu ten grave is gedragen zonder goed alternatief. Binnen de Plattelandscoalitie blijven we samenwerken, al wordt verwacht dat de verbeteringen op een veel kleinere schaal zullen uitpakken dan wenselijk is.

FINANCIËN

Het Limburgs Landschap is financieel gezond. Ook dit jaar kunnen we een sluitende jaarrekening laten zien. Doordat we kosten ruim en inkomsten voorzichtig begroten, doen zich gedurende het jaar vaker mee- dan tegenvallers voor. In de aansturing van projecten, waarin veel middelen omgaan, kiezen we ervoor om [een fase van] een project pas te starten als de kosten gedekt zijn. De stichting heeft vrijwel geen schulden. Er zijn voldoende reserves om tegenvallers op te kunnen vangen, al blijft het de wens om de continuïteitsreserve aan te vullen. De structurele kosten stijgen door algemene loon- en prijsstijgingen maar een aanzienlijk deel van de structurele inkomsten is op een of andere manier [geheel, gedeeltelijk of met vertraging] geïndexeerd. De

liquide middelen zijn gedurende het gehele jaar ruim voldoende om aan de lopende verplichtingen te kunnen voldoen. Voor een goed inzicht in de te verwachten kasstromen wordt er jaarlijks aan het begin van het jaar een 24-maands liquiditeitsprognose gemaakt. Deze is mede bepalend voor het aandeel van het beschikbare vermogen dat we willen beleggen. De liquiditeit uitgedrukt als de current ratio [vlottende activa / kort vreemd vermogen] bedraagt op balansdatum 443% [2023: 505%]. We zijn dan ook ruimschoots in staat om de kortlopende schulden op korte termijn te betalen. Verder is Het Limburgs Landschap solvabel. De solvabiliteit [eigen vermogen [reserves] / totaalvermogen] bedraagt voor eind 2024 45% [2023: 46%]. Dat wil zeggen dat we op ook lange termijn goed instaat zijn om aan de betalingsverplichtingen te kunnen voldoen. Stichting het Limburgs Landschap heeft hierdoor geen behoefte aan externe financiering. De langlopende schuld die sinds 2024 op de balans staat heeft te maken met de schikking inzake de staatsteunzaak, zoals beschreven op blz. 4.

Laten we hopen dat er in 2025 een beter perspectief ontstaat voor de verbetering van de milieucodities van onze mooie natuur. Aan Het Limburgs Landschap zal het niet liggen!

Wilfred Alblas
Directeur-Bestuurder

HET JAAR IN VOGELVLUCHT

JANUARI

15 Nieuwe L1 hoofdredacteur Cecile Narinx ondertekent een overeenkomst: het programma Natuur en Zo blijft daardoor te zien op televisie.

18 Er valt 15 cm sneeuw in Zuid Limburg, dat leverde prachtige plaatjes op.

23 We gaan met helikopter steenmeel uitstrooien op de Boshuizerbergen, wat veel media-aandacht trekt van onder meer het NOS-journaal.

FEBRUARI

16 In het Vlootbeekdal richten we verschillende percelen in als toekomstig leefgebied voor de zeldzame dagvlinder het donker pimperlblauwtje.

26 Het Cultuurfonds schenkt 165.000 euro aan elk van de provinciale landschappen om de natuur weerbaarder te maken in tijden van een veranderend klimaat. Wij gaan de middelen inzetten in het Weerterbos.

MAART

21 Tijdens een geslaagde LiLa-dag ontmoeten medewerkers, Raad van Toezicht en Raad van Advies elkaar op Hoogcruts.

27 Een wilde eend vestigt zich in de binnentuin van de Kloosterhof, ons kantoor in Lomm. Het wordt een succesvol nest: op 30 april kunnen we 9 kuikens door het kantoor heen naar buiten begeleiden.

APRIL

5 In het veelbekeken landelijke tv-programma Binnenstebuiten volop aandacht voor het Weerterbos.

12 De windmolens van Urmond, Gronsvelt en Oirsbeek worden stilgezet in verband met mogelijke problemen met de roedes. Heel jammer, maar de veiligheid gaat voor.

18 Met de afronding van de restauratie van de tuinmuur is het restauratieproject van Nieuw-Ehrenstein gereed.

24 De Raad van Advies brengt een bezoek aan de NAVO-groeve en vergadert op Chateau Neercanne onder een prachtig gerestaureerd leien dak.

MEI

3 Heftige regenbuien zorgen voor overlast in het heuvel-land. Holle wegen slijten tot wel een meter uit. Een complicatie voor het beheer, maar zo zie je wel hoe het dalenlandschap uit de plateaus is ontstaan.

11 Al 25 jaar werkt een vrijwilligersgroep die zich de "Bosjesmannen" noemt in de Boshuizerbergen; aanleiding voor een jubileumexcursie naar kasteelpark Elsloo.

21 In en rond de Kasteelruïne Montfort vindt een gezellige bijeenkomstplaats waar de Robur-donateurs meemaken wat er allemaal komt kijken bij het beheer van natuur en erfgoed rond Landgoed Rozendaal.

22 De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed deelt paspoorten uit van onze archeologische rijksmonumenten en kondigt meer ondersteuning aan bij het beheer van deze bijzondere plekken.

JUNI

3 We mogen in Kasteeltuinen Arcen het eerste exemplaar in ontvangst nemen van het jaarboek van het LGOG, met daarin een interessant hoofdstuk over de geschiedenis van de Limburgse natuurbescherming.

6 De beheercommissie bezoekt de kalkgraslanden bij Eys. Hier zijn kalkgraslanden die al eerder ontwikkeld zijn, recent uitgevoerde en nog uit te voeren herstelprojecten bezocht en besproken.

20/21 De directeuren en voorzitters van de provinciale landschappen en stichtingen voor Landschapsbeheer brengen hun jaarlijkse tweedaagse dit keer door in Zuid-Limburg en genieten van de Anstelvelei, Hoogcruts en de NAVO-groeve.

JULI

4 Door aankoop stellen we het hoogwaterhuis bij Hasselt in Velden veilig. Dit bijzondere rijksmonument en haar omgeving vertelt het verhaal hoe mensen door de eeuwen heen omgingen met hoge waterstanden van de Maas.

15 Blauwtong gaat rond in de Limburgse schaapskuddes. Ondanks gegeven vaccinaties hebben veel schapen het zwaar en sommigen overleven de ziekte niet.

27 Bij een internationaal zomerkamp bij de Miljoenenlijn werkten twintig internationale jongeren en drie lokale vrijwilligers samen. Ze snoeiden bomen en struiken langs de bermen en gaven banken en bruggen een opknappbeurt met schuur- en schilderwerk.

AUGUSTUS

9 Op de parkeerplaats bij Kasteeltuinen Arcen wordt een parkeerautomaat geplaatst. Hierdoor kan het parkeerterrein ook helpen bij het verlagen van de parkeerdruk in het soms overvolle dorpje.

14 Aanbieding van de evaluatie van het Steunpunt Landschapsbeheer aan gedeputeerde van Provincie Limburg Léon Faassen; we hopen van harte dat de provincie haar bijdrage structureel zal maken.

24 Dit jaar worden tientallen rozevleugels ontdekt in groeve 't Rooth, dit is de eerste populatie van deze sprinkhaansoort in Nederland. Speciaal voor liefhebbers organiseren we een excursie, waarop ruim 50 belangstellenden afkomen.

27 Op de Groote Heide bij Venlo worden zadel-sprinkhanen uitgezet.

SEPTEMBER

10 De gemeenteraad van Nederweert besluit bij te dragen aan de inrichting van het voormalig manegeterrein bij het Weerterbos. De financiering is daarmee rond.

18 De beheercommissie bezoekt vennen in de Maasduinen. Deze verzuren snel als het waterpeil 's zomers niet uitzakt; een aandachtspunt in natte jaren zoals 2024.

21/22 In één weekend wordt rond Venlo op maar liefst 9 locaties nabij onze natuurgebieden drugsafval gedumpt. Een triest record.

26 De inrichting van het Straelens Broek nadert voltooiing, mede dankzij de inzet van een elektrische kraan.

28 Op 28 september opende gedeputeerde Faassen het beheerseizoen voor vrijwilligers met inspirerende lezingen, workshops en een excursie. Natuurpark de Kemp [Egchel, Peel en Maas] won de prijsvraag Limburg Mooier Groen en ontving €5.000 voor hun landschapsproject aan de dorpsrand.

OKTOBER

1 Collega John de Kievit is 40 jaar in dienst, een bijzondere mijlpaal!

4 De provinciale landschappen, Natuurmonumenten en de vereniging voor gelijkberechtiging grondbezit treffen een schikking in het conflict over staatsteun en beëindigen zo een jarenlange juridische strijd.

17 Kunstenaar Evert Thielen opent Enchanted Gardens in Kasteeltuinen Arcen waar verschillende van zijn werken op bijzondere wijze tot leven zijn gewekt.

18 Het nieuwe paviljoen van het IVN in de botanische tuin bij Kasteel Elsloo is geopend door wethouder Hendrix van de gemeente Stein.

20 Vroege Vogels besteedt op TV een uitzending aan de Peelvennen. Spectaculaire vogels, sprinkhanen en sieraalgen komen prachtig in beeld en onderstrepen zo de waarde van Sarsven en De Banen.

NOVEMBER

2 In Arcen vindt de druk bezochte Ecotop plaats over de rijke natuur van Nationaal Park de Maasduinen.

2 Natuurwerkdag met ruim 700 deelnemers in Limburg. Op Slot Schaesberg hielpen 31 scouts met het snoeien van de begroeiing rond het slot. Voor veel kinderen was het een bijzondere ervaring om met echt gereedschap aan de slag te gaan.

3 Nadat een recordaantal van 207.741 gasten Kasteeltuinen Arcen bezocht sluit het park haar deuren.

4 In Kasteelpark Elsloo krijgt de voormalige hoofd-toegang slaan weer allure, door aanpassing van weg en poort en aanplant van een lindelaan.

5 Patricq Houten biedt eerste exemplaar aan van zijn mooie boek over de Barakkenberg, één van onze onderaardse kalksteengroeves in het Geuldal.

23 Het Steunpunt Landschapsbeheer is druk in de weer om samen met de kloosterzusters van Priorij Regina Pacis en Natuurkracht een prachtige nieuwe hoogstamboomgaard aan te planten in Valkenburg.

DECEMBER

1 Aan de hand van oude foto's hebben we de afgelopen periode de twee hoofddeuren van Hoogcruts, zoals die aanwezig waren voor de brand, kunnen reconstrueren.

10 De gemeenteraad van Venlo besluit dat Camping Maasvallei oost de bestemming natuur krijgt zodra de arbeidsmigranten een andere plek hebben gekregen.

14/15 Arcen keer terug naar het midden van de 19e eeuw tijdens het Scrooge Festival. Kasteel Arcen komt dankzij 30 gekostumeerde acteurs tot leven in de sfeer van Charles Dickens' 'A Christmas Carol'.

KERNTAKEN HET LIMBURGS LANDSCHAP

Aankoop, inrichting en beheer zijn de leidraad voor het werk van Het Limburgs Landschap. Eigendom biedt de beste garanties voor het veiligstellen van natuur en erfgoed voor de toekomst. Mede dankzij de steun van veel partijen, waaronder de Nationale Postcodeloterij, lukt het ons ieder jaar om een aantal waardevolle verwervingen af te ronden. Hieronder lichten we een aantal bijzonderheden uit.

3.1 AANKOPEN

VERWERVING VAN BOSPERCELEN IN HET WEERTERBOS

In 2024 hebben we door een ruiling ruim 2,4 ha bos in de kern van het Natura2000-gebied Weerterbos kunnen verwerven. Het vergroten van aaneengesloten eigendommen is essentieel om robuuste natuur te ontwikkelen. Zo kunnen grootschalige aangeplante naaldbossen worden omgevormd naar gebiedseigen loofbossen. Daarnaast maakt de aankoop een natuurlijker waterbeheer en zomerse vernatting mogelijk.

HET HOOGWATERHUIS IN VELDEN

Een bijzonder hoogtepunt in 2024 was de verwerving van het Hoogwaterhuis, een Rijksmonument in Velden. Dit monument raakte aan het begin van deze eeuw in verval, maar dankzij lokale vrijwilligers is een restauratie op gang gebracht. Met de aankoop verzekeren we het behoud van dit erfgoed en de unieke waarden ervan.

LANDBOUWPERCELEN BIJ DE RUÏNE STEIN

Met steun van het Anna Maria Sidonia Fonds hebben we twee landbouwpercelen in de directe omgeving van de Ruïne Stein aangekocht. Hiermee zetten we kleine, maar belangrijke stappen om het landschap rondom de ruïne te verbeteren en duurzaam in stand te houden.

STEUN EN SCHENKINGEN

Grondeigenaren die hun natuurperceel voor de toekomst veilig willen stellen, kunnen dit aanbieden bij Het Limburgs Landschap. Bij acceptatie van een aanbod worden natuur- en cultuurwaarden en de ligging zorgvuldig afgewogen. Subsidies voor het aankopen van bestaande natuur ontbreken, maar gelukkig kunnen we een beroep doen op de Nationale PostcodeLoterij [NPL], het Cultuurfonds en de Stichting Robur. Daarnaast mochten we in 2024 weer diverse particuliere schenkingen ontvangen die

ingezet worden via ons Quercus aankoopfonds. Dankzij dit fonds hebben we in 2024 ruim 1,27 ha natuur veilig kunnen stellen.

RESULTATEN

In 2024 voegden we via 22 transacties 13,06 hectare aan ons eigendomsareaal toe. De totale oppervlakte in beheer van Het Limburgs Landschap bedraagt nu 9.252 ha, wat overeenkomt met 4,2% van Limburg.

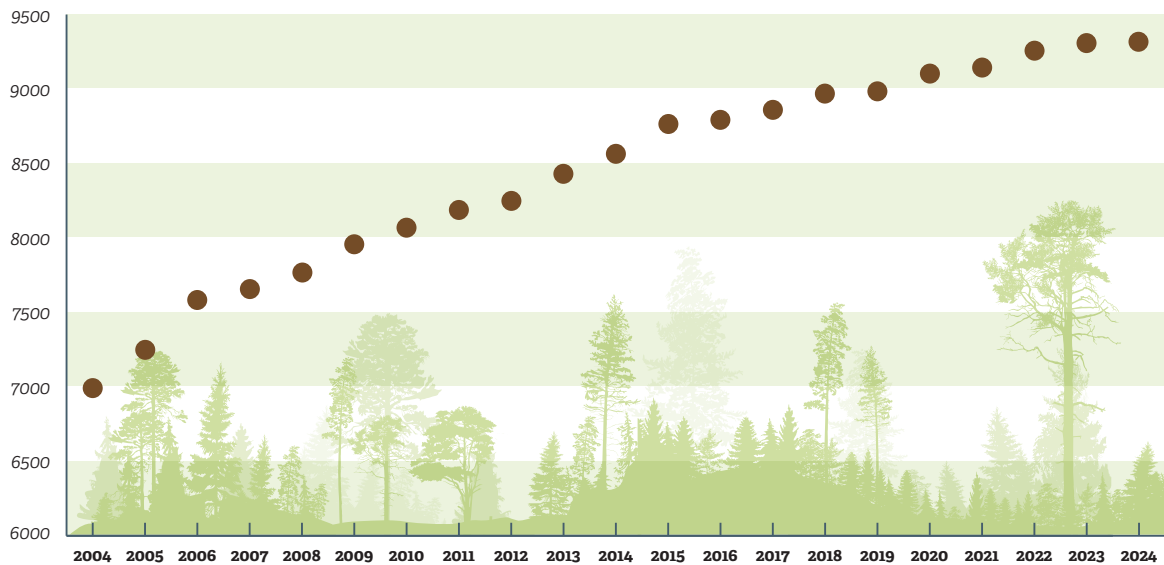
het
cultuurfonds

Luuk Daamen
RENTMEESTER

“Dankzij gulle giften van het Cultuurfonds, de Nationale Postcode Loterij, de Scheutenfoundation en een particulier kon het Hoogwaterhuis in Velden worden aangekocht. Dit fraai gerestaureerde en goed onderhouden Rijksmonument deed vroeger dienst als stalling voor vee tijdens hoog water. We zijn er erg trots op dat dit erfgoed aan ons is toevertrouwd.”

AREAAL IN HECTARE

OVERZICHT ALLE
AANKOPEN DIE IN
2024 PASSEERDEN
BIJ DE NOTARIS

OBJECT	OBJECTNAAM	OPPERVLAKTE [HA]
103	Hamert	5,8500
104	Ravenvennen	5,6285
106	Boshuizerbergen [grensreconstructie]	-0,0070
108	Kasteel Arcen	0,9702
110	Onderste en Bovenste Molen	0,1945
113	Dorperheide	0,8020
204	Weerterbos	6,8076
206	Marissen	1,0615
206	Landgoed Rozendaal	7,8384
208	Exaten	1,4900
215	Beeselsbroek	1,7180
220	Sweeltje	-0,6259
227	Kesselse Bergen	1,3420
231	Ophovenze Zandberg	2,9560
302	De Dellen [grensreconstructie]	-0,0475
306	Bemelerberg	3,5237
307	Bergse heide	5,7358
310	Wittermer molen	-0,0537
312	Klingelegeberg	0,1055
320	Kasteel Elsloo	1,1170
324	Vrouwenbosch	3,4490
TOTAAL		49,8556

3.2 BEHEER

BEHEERCOMMISSIE

De beheercommissie kwam in 2024 drie keer bij elkaar.

Op 29 februari stond 'Natuurinclusieve landbouw' centraal, met een inleiding door Harm Kossen [Natuurrijk Limburg]. Slechts 3% van het Limburgse landbouwareaal is natuurinclusief, maar uitbreiding hiervan is een speerpunt. We bekeken een akker naast het hoofdkantoor van Het Limburgs Landschap waar samen met een pachter, een biologische boer, een natuurinclusief project wordt uitgevoerd. Dit levert al een aanzienlijke toename van soortenrijkdom op, die door medewerkers van Het Limburgs Landschap, veelal tijdens hun lunchpauze, wordt gevolgd.

Op 6 juni bracht de beheercommissie een velddag door nabij Eys in Zuid-Limburg. Thema was

herstel van kalkgraslanden. In de omgeving wordt al enkele jaren gewerkt aan herstel van dit zeldzame vegetatietype. De commissie adviseerde over de kwaliteitseisen van schaars maaisel dat wordt gebruikt om natuurherstel te versnellen. Erkend wordt dat opbrengen van materiaal altijd nodig is [ook uit oogpunt van erosiebeperking], en dat dit niet altijd uit de 'beste' reservaten hoeft te komen. Er werd benadrukt dat kale terreindelen ook ecologische waarde hebben, ze vergroten de variatie.

Op 18 september besprak de commissie verzuring in vennen van De Maasduinen. Jan Roelofs lichtte het chemisch proces en de oorzaken toe, zoals hoge stikstofdepositie en een hoog waterpeil door extreme regenval. Tijdens een veldbezoek aan een drietal vennen op de Ravenvennen en de Hamert werd met name nagedacht over

oplossingen om dit probleem het hoofd te bieden. Periodieke droogval, door water af te laten in de nazomer is een van de belangrijkste oplossingen. Daarnaast zouden vennen, wanneer er sprake is van droogval, opgeschoond kunnen worden zodat overtollig slib wordt verwijderd en een zandbodem weer aan de oppervlakte komt.

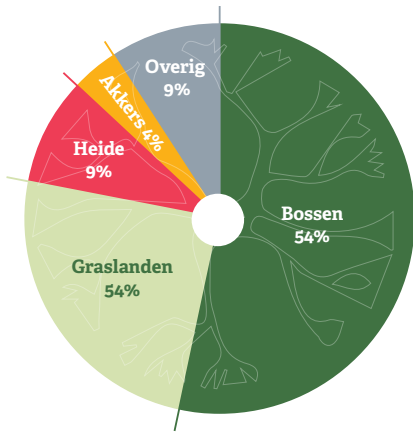
REGISTRATIE EIGENDOM EN BEHEER

Er wordt nu een ruim jaar gewerkt met P8 om informatie over onze percelen vast te leggen in een centraal digitaal systeem. Dit is over het algemeen met weinig problemen geïmplementeerd, alle medewerkers die met dit systeem werken zijn geïnstrueerd. Samen met andere partners [o.a. een aantal andere Landschappen] wordt verder gewerkt om P8 voor allen optimaal te laten functioneren. Daar zal in elk geval nog een deel van 2025 voor nodig zijn.

SUBSIDIESTELSEL NATUUR EN LANDSCHAP

De basis voor de financiering van het natuurbeheer is de Subsidieregeling Natuur en Landschap [SNL]. Deze regeling bepaalt de subsidie die beheerders ontvangen voor natuur- en landschapsbeheer. Het stelsel wordt regelmatig geëvalueerd en aangepast, waarbij ook de standaardkostprijzen per beheertype worden geactualiseerd. Om onze landelijke koepelorganisatie LandschappenNL hierbij te ondersteunen, hebben we onze expertise beschikbaar gesteld. Van oktober tot en met december heeft een

TERREINTYPEN [SNL] IN BEHEER BIJ HET LIMBURGS LANDSCHAP

NAAM BEHEERTYPE	OPPERVLAKTE [HA]
Poel en klein historisch water	3,43
Houtwal en houtsingel	17,63
Elzensingel	0,04
Knip- of scheerheg	1,51
Struweelhaag	2,06
Knotboom	0,33
Hoogstamboomgaard	16,85
Bossingel	2,36
Rivier	63,77
Beek en bron	1,28
Zoete plas	223,33
Dynamisch Moeras	9,04
Hoogveen	28,14
Vochtige heide	169,89
Zwakgebufferd ven	199,76
Zuur ven of hoogveenven	35,62
Droge heide	523,83
Zandverstuiving	14,09
Nat schraalland	19,33
Vochtig hooiland	92,44
Droog schraalgrasland	213,27
Bloemdijk	1,88
Kruiden- en faunarijk grasland	1.509,06
Glanshaverhooiland	15,77
Kruiden- en faunarijke akker	267,68
Ruigteveld	31,78
Rivier- en beekbegeleidend bos	116,68
Hoog- en laagveenbos	287,71
Haagbeuken- en essenbos	205,46
Dennen-, eiken-, en beukenbos	3.453,93
Droog bos met productie	6,87
Drooghakhout	6,91
Park- en stinzenbos	0,83
TOTAAL	7.542,55

Als gevolg van de overgang van CRS naar P8 zijn er administratieve afwijkingen ontstaan in ons eigendom ten opzichte van voorgaande jaren.

collega hieraan gewerkt. De werkzaamheden, waaronder het verzamelen en analyseren van beheerkosten, zijn nagenoeg afgerond.

BEHEERPLANNEN

Beheerplannen vormen de basis voor het werk in de natuurterreinen van Het Limburgs Landschap. Deze worden regelmatig, maximaal na tien jaar, geëvalueerd en zo nodig aangepast. In deze plannen zijn de doelen van onze organisatie geformuleerd, en is tevens een verband gelegd met de Subsidieregeling Natuur en Landschap. In 2024 waren twee plannen aan herziening toe; beide zijn formeel nog niet afgerond. Het plan voor de Groote Heide bij Venlo wacht nog op overleg met de gemeente Venlo, die een deel van het terrein in erfpacht heeft gegeven. Het plan voor Kasteel Elsloo is in vergevorderd stadium; het verbinden van cultuurhistorie met natuurwaarden (inclusief Natura 2000-belangen) is daar de grote uitdaging. In 2024 is al uitgebreid gewerkt aan het grootste beheerplan, dat van de Maasduinen (met 10 deelgebieden).

Nast gebiedsgerichte beheerplannen worden ook bredere of specifiekere notities opgesteld. In juni werd de bossensie van Het Limburgs Landschap afgerond, waarin de richtlijnen voor bosbeheer en -aanplant zijn vastgelegd. Prioriteit ligt bij het verbeteren van bodem en hydrologie, onder meer met steenmeel en boomsoorten met rijk strooisel. Bosaanplant, ook in bestaande bossen, draagt

hieraan bij en helpt bij de aanpassing aan klimaatverandering. Aan gezien zomers warmer en droger worden, kiezen we zoveel mogelijk voor boomsoorten die hier tegen bestand zijn en die al in Limburg of de nabije omgeving voorkomen.

Dit jaar werden nog twee belangrijke documenten opgesteld: een beslisboom voor de herintroductie van soorten en een leidraad voor het beheer van onze grote grazers. De beslisboom biedt meer inzicht in de wenselijkheid en gevolgen van het terugbrengen van eerder verdwenen soorten in onze

terreinen, aan de hand van een vragenlijst en bijbehorende antwoorden. Vragen hierover komen we de laatste tijd regelmatig tegen. De leidraad beschrijft hoe we omgaan met onze runderen en paarden in onze terreinen, met speciale aandacht voor veterinaire aspecten. Ook wordt toegelicht hoe we als stichting het beheer van onze kudde aanpakken.

DOELREALISATIE

Natuurresultaten worden volgens een vaste systematiek gemonitord. De Provincie Limburg voert dit in de terreinen van de

stichting uit en stelt de gegevens ervan aan ons ter beschikking. Deze kunnen als inbreng bij de beheerplanevaluaties dienen of [soms] meteen tot beheerwijzigingen leiden. De voor twee jaar [2022/2023] geplande inventarisatie van insecten werd vanwege de zeer natte zomers en daarmee onmogelijke werkomstandigheden met een jaar verlengd. Ondanks het opnieuw matige weer lukte het in 2024 wel om terreinen goed te kunnen bekijken. Terreinen van Het Limburgs Landschap blijken nog steeds verrassend soortenrijk, hoewel ook hier onder invloed van

klimaatverandering en negatieve effecten van vooral vermesting niet alle soorten een gunstige trend laten zien [zie verder “Bijzondere natuurresultaten” hieronder].

De uitvoering van afgesproken beheermaatregelen wordt tweemaal per jaar in de drie districten geëvalueerd. Op dat moment komen gesignaleerde problemen met betrekking tot beheer aan de orde en wordt naar oplossingen gezocht, zodat de natuurwaarden op orde blijven en [zo mogelijk] verbeteren. Van deze overleggen wordt een schriftelijk verslag gemaakt dat weer als basis dient voor volgende overleggen.

In 2024 kwamen tijdens de beheerevaluaties verschillende onderwerpen aan de orde die in alle districten blijken te spelen:

- Er komen regelmatig gebieden in beeld waarbij we een wijziging in het beheerplan bij de provincie moeten aanvragen, of waar we de interne P8-kaart moeten bijwerken. Dit gebeurt wanneer de situatie in het veld niet overeenkomt met de informatie op de kaarten. We onderzoeken vervolgens wat de oorzaak is van dit verschil, en daarna wordt het beheer aangepast of de kaart bijgewerkt om de situatie correct weer te geven.
- De bever zorgt in de districten noord en midden voor veel extra werk. Intern zullen we [binnen de juridische kaders]

onderzoeken waar we de bever geheel haar gang laten gaan en waar niet. In dat laatste geval zal door het beïnvloeden van het beverleefgebied [vaak via verlagen van beverdammen] worden geprobeerd om de bever te stimuleren ergens anders te gaan leven. Ecologische en cultuurhistorische waarden spelen bij deze afweging een belangrijke rol.

- Exotenbeheer vergt veel inspanning. Het verwijderen van exoten, zeker als ze nog maar een kleine groeiplaats hebben, blijft belangrijk. Zo worden grote problemen in de toekomst voorkomen. Nu kost dit werk vrij veel tijd, maar het zorgt voor behoud van kwaliteit op langere termijn.

BIJZONDERE NATUURRESULTATEN

De broedvogelkartering van dit jaar in onze terreinen in de gemeente Nederweert toonde aan dat natte jaren ook voordelen hebben. Alle vennen waren daar tot de rand met water gevuld, en dat bleek gunstig voor meerdere soorten watervogels. In een moerassige zone bij het Weerterbos zong een kleinst waterhoen; in een

vergelijkbaar biotoop bij de Kweggt liet een porseleinhoen zich langdurig horen. Deze twee onopvallende ralletjes worden zelden in Limburg waargenomen. In enkele wilgenstruwelen bij de Banen werden met hulp van een drone minstens 53 nesten van de blauwe reiger en 34 van de lepelaar geteld, dat is het hoogste aantal in Limburg ooit. Daarnaast werden er territoria vastgesteld van kleine zilverreiger en van de koereiger, dat zijn nieuwe broedvogels voor Limburg.

Het is eindelijk gelukt om de SNL-insectenkartering van onze terreinen af te ronden. Deze is uitgevoerd op 1877 ha in de zomers van 2022, 2023 en 2024. In andere delen van onze eigendommen, zoals bossen, is SNL-inventarisatie van insecten niet nodig of nuttig.

Bij het onderzoek werden 24 Rode Lijstsoorten uit de groepen dagvlinders, sprinkhanen en libellen waargenomen. De meest opvallende vondsten waren de rozevleugel in Groeve 't Rooth [de tweede waarneming in Nederland van deze sprinkhaan], de sierlijke witsnuitlibel op de Dorperheide en rond De Banen, en de Kempense heidelibel langs de Heukelomse Beek, een soort die zeldzaam is in deze regio. Verrassend vaak werd het geelsprietdikkopje waargenomen, een soort die in Nederland schaars is en afneemt, maar die in Limburg veel algemener is dan het zwartsprietdikkopje, dat slechts 156 keer werd geteld. Beide dikkopjes zijn indicatief voor bloemrijke graslanden en daarmee een kwaliteitskeurmerk voor goed beheer.

BIJZONDER BEHEER

In Noord-Limburg is op ruim 75 ha opslag verwijderd in verbindingzones, zo blijven deze intact. Op de Linnerheide hebben we ook bosdunningen uitgevoerd. Het doel is om de Linnerheide geleidelijk om te vormen naar een meer natuurlijk bos.

Het natte jaar heeft er voor gezorgd dat we meer hectares grasland met speciale rupsmaai-

ers hebben gemaaid. In Noord Limburg is zo ruim 100 ha nat grasland gemaaid. Door de natte omstandigheden van afgelopen jaar hebben ook de collega's in midden-Limburg veel tijd besteed aan maaierwerk van natte graslanden en natte natuurparels.

Het Natuurbrandmanagementplan Boshuizerbergen is bijna klaar en actiepunten, zoals het verbeteren van infrastructuur, zijn al grotendeels uitgevoerd. Dit voorjaar is op Landgoed Rozendaal, het Sweetsje en Marissen uitleg gegeven aan de plaatselijke brandweer met als doel om meer wederzijds begrip te creëren. Enerzijds voor hoe wij het beheer van onze natuurterreinen uitvoeren anderzijds om te kunnen begrijpen hoe

de brandweer een brand bestrijdt. Vervolg hierop zal zijn dat de bosbrandbestrijdingsplannen verder geactualiseerd gaan worden.

In Dubbroek zijn enkele honderden meters struweelhaag en bosrand gefaseerd afgezet. Door dit beheer is er meer afwisseling in het terrein gekomen en dat helpt weer soorten om een geschikte plek te vinden. Mede dankzij het Blariacumfonds is er extra beheer uitgevoerd in de Ravenvennen en bij het Vreewater waar boomkikkers van profiteren. Braamstruwelen en poelen krijgen weer zonlicht en zo is het leefgebied weer geschikter gemaakt.

Eind augustus ging studentenvereniging Circumflex weer aan de slag in de Tuspeel, daarnaast hebben ze ook twee dagen gewerkt op Exaten waar ze de heide vrij gemaakt hebben van opslag van berk en grove den. Deze werkzaamheden worden gesteund door het Dinamofonds. Mede dankzij een bijdrage van het Dinamofonds

hebben we zeven heidekoeien en een stier kunnen aankopen. De dieren grazen nu in de Eckeltse Bergen en helpen daar aan het behouden en verbeteren van het Maasduinen landschap.

Aan de Pietersplas ligt een natu-ristenstrand. De oevers kalfden jaar na jaar verder af wat ten koste ging van de oppervlakte ligweide. Daarnaast ontstonden door losgebroken oude oeververdediging gevaarlijke situaties. In de zomer van 2024 heeft Het Limburgs Landschap deze oude rommel opgeruimd en de oeververdediging opnieuw opgebouwd met steenkorven. Zodoende kan er weer naar tevredenheid en zonder gevaren gebruik gemaakt worden van de ligweiden.

De reuzenbalsemien is een fraaie plant met een mooie naam. Maar ook een invasieve exoot. Een plant die niet van hier is en onze inheemse flora overwoekert. Dat is de reden dat we hem liever kwijt dan rijk zijn. De enorme groei-kracht, hoogte en zaadverspreiding zorgen ervoor dat de reuzenbalsemien boven de inheemse soorten uitgroeit en deze verdringt. Door zijn voorkeur

voor vochtige tot natte omstandigheden gedijt hij goed langs beken en rivieren en kan zich dan vestigen in natte hooilanden.

Om deze invasieve exoot effectief aan te pakken zijn veel handen nodig. De eerste twee weken van augustus hebben internationale vrijwilligers samen met vrijwilligers van Het Limburgs Land-

schap de handen uit de mouwen gestoken. Ongeveer een hectare springbalsemien in het zeer natte hooiland achter Camping du Vieux Moulin is uitgetrokken en afgevoerd, op de plek waar de Geul ons land binnenstroomt.

Eind 2024 is het raster van de Julianagroeven zwijn- en geitproof gemaakt. Het oude schapenraster is verwijderd en vervangen door een hoger raster en voorzien van betongaasmatten. Hierdoor kan de Julianagroeven, net als de Meertens-, Curfsgroeven en Groeven 't Rooth begraasd gaan worden door geiten en maken zij geen kans om het raster stuk te maken. Het voordeel van geitenbe- grazing is dat geiten meer in staat zijn om houtige gewassen terug te dringen. Zo houden we de gewenste pionierssituatie in de Julianagroeven in stand, waar vele soorten van profiteren.

ROUTES IN BEHEER	AANTAL KM
Wandelroutes	165,0 km
Fietsroutes [inclusief mountainbike]	15,0 km
Ruiterroutes	42,0 km

TOEZICHT EN HANDHAVING
Samenwerken in het groene domein is van groot belang. Het bevordert verbinding, kennisuitwisseling en inzicht in de vormen van criminaliteit in de Limburgse natuur. Daarom nemen we deel aan initiatieven zoals de werkgroep *Veilig Buitengebied Venlo* en diverse handhavingsacties binnen *Samen Sterk in Limburg*.

In oktober woonden collega's een bijeenkomst in Driebergen bij, waar zo'n 60 groene boa's uit het hele land samenkwamen om ervaringen te delen. Groene boa's spelen een cruciale rol in de bescherming van de natuur en de veiligheid van iedereen. Tijdens deze dag werden uiteenlopende onderwerpen besproken, zoals de brede taken van groene boa's, hun positie binnen beheerorganisaties, communicatie en bereikbaarheid, samenwerking met politie en ketenpartners, en het omgaan met agressie, calamiteiten en veiligheidsmiddelen. Ondanks de verschillen in achtergrond en werkgebied was er veel herkenning in de uitdagingen en situaties die collega's dagelijks tegenkomen.

Een opvallende ontwikkeling in 2024 is de aanwezigheid van arbeidsmigranten op verschillende locaties in het buitengebied. Onze rol lag hierbij in gastheerschap en hulpverlening. Via TAK [onderdeel van het Zorg- en Veiligheidshuis Noord-Limburg] hebben we straathoekwerkers ingeschakeld om deze mensen de juiste ondersteuning te bieden.

Daarnaast werd onze kennis van het buitengebied regelmatig ingezet bij politieacties, onder andere bij het zoeken naar vermiste en verwarde personen. De goede samenwerking met de politie in de regio Veluwe leidde in januari tot de aanhouding van een verdachte van dassenstroperij, die ook in Noord-Limburg actief was geweest.

RESULTATEN STRAFBARE FEITEN 2024	
Constateringen	687
Waarschuwingen	80
Processen Verbaal	148

3.3 NATUURHERSTEL

BOSREVITALISERING

Na voorbereidende werkzaamheden in 2023 zijn er vanaf januari groepsgewijs bomen en struiken geplant in De Maasduinen. In totaal zijn 18 verschillende soorten geplant zoals winterlinde, haagbeuk, tamme kastanje, grauwe els, ratelpopulier, hazelaar, gewone vogelkers, meidoorn en boswilg. Verspreid over 100 ha zijn er ca. 24.000 bomen geplant. Het bosplantsoen wordt met een groeikoker beschermd tegen reeënvraat en de veren zijn aangebonden met bamboestokken om veegschade te voorkomen.

In het verslagjaar is steenmeel uitgestrooid over bosdelen van de Eckeltse Bergen, Rode Hoek, De Hamert en Boshuizerbergen. In totaal is in 15 weken tijd 350 ha. bos bestrooid met ca. 4100 ton steenmeel. Er zijn drie verschillende typen toegepast die op basis van bodemonderzoek het beste aansluiten op de verstoorde mineralenbalans in de betreffende bodems. De werkzaamheden zijn uitgevoerd met een helikopter om een gelijkmatige verspreiding te realiseren en bodemdruk te voorkomen.

BRUINE EIKENPAGE

De sterk bedreigde dagvlindersoort bruine eikenpage, die zich nog maar op een paar plekken in Limburg weet te handhaven, heeft o.a. open bosranden en jonge inlandse eikenboompjes nodig om te kunnen overleven. Om het leefgebied van deze soort te verbeteren langs het spoor in Grubbenvorst zijn in oktober zaagwerkzaamheden uitgevoerd in de bosrand om meer licht en warmte te kunnen brengen. Verspreid over het bosgebied zijn tevens 70 Amerikaanse eiken, veelal forse bomen, geveld. Deze soort is niet geschikt voor de bruine eikenpages en ook niet voor veruit de meeste andere insecten die in onze omgeving voorkomen. Zo komt er weer licht in de bosrand en is er ruimte voor zomereiken om hier te kiemen en tot de kleine eikjes uit te groeien die de bruine eikenpages nodig hebben.

BOSAANPLANT IN MIDDEN-LIMBURG

In de winter 2023-2024 werd door Het Limburgs Landschap voor het vierde jaar op rij nieuw bos aangeplant in samenwerking met Trees for All. Twee kleinere aanplanten op Landgoed Beijlshof werden gerealiseerd, samen goed voor 0,54 ha. Op een locatie aan de Banendijk bij Nederweert-Eind, met een geplande omvang van 2,12 ha, is door de natte bodem nog slechts

een deel aangeplant; de rest wacht op drogere omstandigheden.

ONTWIKKELING KALKGRASLANDEN EYS

Kalkgraslanden zijn in Nederland uitermate zeldzaam en kennen een bijzondere rijkdom aan planten en dieren. In Eys zijn en worden door Het Limburgs Landschap enkele kalkgraslanden hersteld.

Op het reeds geplagde perceel aan het Hoge Bergpad te Eys is eind juli maaisel aangevoerd en met hulp van vrijwilligers verdeeld. Het maaisel is afkomstig van het kalkgrasland op de Vrakelberg [Staasbosbeheer]. Verder is de omvorming van circa 7 ha voormalige landbouwgrond aan de Bergstraat [ruim 6 ha] en Kromhagerweg [0,7 ha] naar kalkgrasland gerealiseerd. Om bij overvloedige regenval

Dorrie Thomassen – Jaspers
PROJECTLEIDER

“De bosbodem is heel erg belangrijk, het is de motor van het bos. Maar deze motor hapert en roept om onderhoud. Onder andere door steenmeel uit te strooien hopen we de bosbodem te kunnen verbeteren. Voor het bos van de toekomst.”

Jan Leunissen
PROJECTLEIDER

“Zelden een project gehad waar zoveel reacties op zijn gekomen als het ontwikkelen van de kalkgraslanden bij Eys. We kregen bijvoorbeeld vragen over de waterbeheersing op de hellingen, over het beheer in de komende jaren en welke plantensoorten we er verwachten. Maar er waren ook meerdere mensen die grond in eigendom hebben met kalk in de ondergrond en contact met ons zoeken; ze willen de betreffende percelen graag aan ons verkopen zodat ook deze percelen tot kalkgrasland omgevormd kunnen worden. Daar zijn wij blij mee.”

afstroming naar andere percelen te voorkomen worden diverse maatregelen getroffen, zoals het handhaven van 50 centimeter brede stroken. Deze lopen zoveel mogelijk evenwijdig met de hoogtelijnen. De vrijgekomen grond is verwerkt op nabijgelegen agrarische percelen; hier wordt erosie en afstromend water naar lager gelegen percelen tot een minimum beperkt doordat de percelen vlakker komen te liggen en voor een groot deel gaan afwateren op een aanwezige buffer van Waterschap Limburg. Tevens werd ook hier al een dunne laag maaisel van een kalkgrasland [De Piepert] van de Waterleiding Maatschappij Limburg aangebracht. Medio oktober is ook maaisel van de Vrakelberg [Staatsbosbeheer] opgebracht.

GEELBUIKVUURPAD

In de omgeving van de Bemerlerberg hebben we gewerkt aan herstel van het voortplantingsbiotoop voor de geelbuikvuurpad. Deze bedreigde en Europees beschermde amfibiesoort is een echte pionier. Vroeger legde de soort haar eitjes in regenplasjes van karresporen, maar die zijn veelal verdwenen.

We hebben daarom op verschillende plekken betonnen bakjes ingegraven als vervanging. Daardoor kunnen dieren uit de kernpopulaties van de Meer-

tensgroeve, Julianagroeve en Curfsgroeve ook buiten deze groeven voortplantingsplekken vinden, waardoor de populaties met elkaar verbonden raken.

3.4 ERFGOED

Op 31 december 2024 had Het Limburgs Landschap 65 rijksmonumenten en 8 gemeentelijke monumenten in eigendom. Door middel van regelmatig onderhoud en beheer houden we de monumenten in een goede staat. We streven ernaar om al onze gebouwen in een aantal jaar te laten keuren om de veiligheid verder te waarborgen. In het verslagjaar voerden we tien Scope 8 elektrakeuringen en drie Scope 12 zonnepanelenkeuringen uit. Deze installatietechnische keuringen controleren of apparaten nog voldoen aan wetgeving, normen en veiligheidseisen. Daarnaast onderzochten we het energieverbruik van vier gebouwen, die allemaal energieklasse A kregen toegewezen.

De Monumentenwacht Limburg inspecteerde in 2024 Kasteel Arcen, Kaldenbroek, Wijmarche watermolen, Grenskerk Nederweert, Cottessen 3, Kluis Bemelerberg, Torenmolen Gronsveld, Janssen Molen en Nieuw Ehrenstein. De constructieve toestand van alle objecten is goed. De onderhoudstoestand is goed en in algemene zin vooruit gegaan, met uitzondering van de Torenmolen Gronsveld.

PROFESSIONELE ORGANISATIE VOOR MONUMENTENBEHOUD [POM]

Ook in 2024 pasten we het 'Raamwerk voor kwaliteitszorg' voor gebouwenbeheer toe, met als doel de kwaliteit en continuïteit van het onderhoud van onze

monumenten te waarborgen. Dit raamwerk biedt een gestructureerde aanpak waarin onze werkprocessen, documentatie en planning voor het planmatig onderhoud van rijksmonumenten worden samengevat. Hierbij wordt een jaarplan opgesteld voor de betrokken afdeling, waarin de werkzaamheden en taken voor het komende jaar worden vastgelegd.

In het voorjaar ontvingen wij de resultaten van de 'Monitor professionele organisaties voor monumentenbehoud 2023-2024' [Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed]. Door een verkeerde interpretatie van de vraagstelling 'Financieel beleid' en 'Risico's' kleurden die aandachtsvelden ten onrechte ok. Dit is later administratief rechtgezet.

Als POM-organisatie juicht Het Limburgs Landschap de aanwijzing van objecten als rijks- of gemeentelijk monument toe.

Het vormt een erkenning van de monumentale waarden, een aanmoediging om deze te koesteren en het geeft toegang tot onderhouds- en restauratiesubsidies die het duurzaam behoud helpen financieren. Gemeenten ontwikkelen en voeren een eigen erfgoedbeleid. Dit heeft er in geresulteerd dat binnen ons gebouwenbezit inmiddels 8 gemeentelijke monumenten zijn aangewezen. In 2024 werden door de gemeente Valkenburgs een klein pompstation op de Vilterheide, de Bonsdalgroeve en de kalkovens bij de Dellen aangewezen als gemeentelijk monument.

SUBSIDIES EN BESCHIKKINGEN

De nieuwe aangevraagde BRIM-onderhoudssubsidie voor 2025-2030 werd gehonoreerd. Het onderhoud voor de Wijmarsche watermolen, Grathemermolen, Torenmolen Gronsveld, de Janssen Molen en de historische tuin bij

Bleijenbeek wordt zo weer voor de komende zes jaar ondersteund.

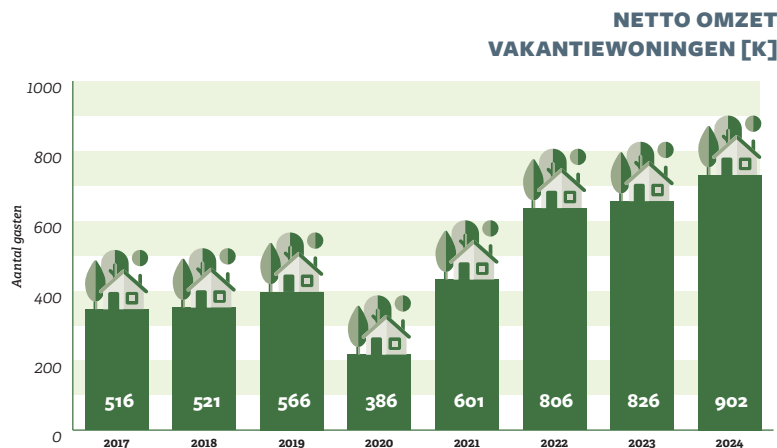
Gelukkig heeft de Provincie Limburg haar Monulisa-regeling gecontinueerd. Dit betekent dat er een mogelijkheid blijft bestaan dat de provincie op basis van in te dienen aanvragen en beschikte RCE- onderhoudssubsidies maximaal 10% blijft bijdragen in de onderhoudskosten van molens, historische buitenplaatsen en kerken.

VAKANTIEWONINGEN

De bruto omzet is ten opzichte van 2023 met circa 9% gestegen. Dit komt voornamelijk doordat Nieuw Ehrenstein door vakantiegangers is ontdekt. In totaliteit hebben we 300 gasten meer mogen ontvangen dan in 2023, het totaal aantal overnachtingen bedroeg 25.264.

Afronding restauratie Nieuw Ehrenstein

In 2024 werd de laatste restauratiefase afgerond bij Nieuw Ehrenstein: de tuinmuur aan de westkant van de hoeve. Van de in totaal 50 meter lange muur kon 20 meter gerestaureerd worden. De reste-

rende 30 meter moest gereconstrueerd worden omdat de stenen van dit deel van de muur zeer slecht waren, en het geheel niet of onvoldoende gefundeerd was.

ONDERHOUD EN RESTAURATIE

Verduurzaming

Dit jaar werden zonnepanelen geïnstalleerd op de locaties Heeren- en Koningshof en huisje Merum. Met name Koningshof verbruikt veel stroom door de aanwezigheid van warmtepompen. Het pannendak in Merum was dusdanig slecht dat dit eerst vervangen moest worden. Op de Walbeckerheide werd de veldschuur in gebruik genomen als schaapskooi. Om dat mede mogelijk te maken zijn ook hier zonnepanelen gelegd.

Molens

De belangstelling voor het molenaarsambacht is flink gestegen. Nagenoeg op alle molens van de stichting zijn nu één of meerdere gediplomeerd molenaars actief. Dankzij de inzet van de verschil-

lende vrijwilligersteams zijn de meeste molens frequent open en in bedrijf, daardoor kunnen we meer excursies en rondleidingen organiseren. Uit veiligheidsoverwegingen is het besluit genomen op drie van onze windmolens te stoppen met activiteiten tijdelijk te stoppen. Omdat op landelijk niveau de afgelopen jaren op circa 13 locaties roeden zijn afgebroken is binnen de sector een extra risicoanalyse gemaakt. Naar aanleiding daarvan heeft de Limburgse Molenstichting een pilotonderzoek uitgevoerd op de Stander-molen in Urmond. Hoewel de roeden van deze molen er visueel prima uitzien, hebben ultrasone

metingen zwakke lasverbindingen aangetoond. Vervolgens zijn in het verslagjaar ook de roeden van de Janssenmolen in Oirsbeek en de Torenmolen Gronsveld doorgemeten en afgekeurd. Gelukkig hebben de gemeente Stein, Beekdaelen, de Provincie Limburg en de Hollandse molen al hun steun toegezegd voor de nu benodigde restauraties.

Historische Buitenplaats kasteel Elsloo

In het kader van het investeringsplan voor Kasteelpark Elsloo is de eikenlaan langs de Slakweg gekapt en vervangen door een laan bestaande uit winterlinde. De Slakweg werd versmald om meer groeiruimte te creëren voor de nieuwe laan en eer te doen aan de historische entree. Daarnaast werd het raster langs de botanische tuin verplaatst zodat deze de belevingswaarde voor parkbezoekers minder verstoort.

Grathermolen

In 2024 lag de focus van de restauratiewerkzaamheden op de Grathermolen. Vrijwel alles is aangepakt: de constructies van hout en metselwerk, dakbedekking, funderingen, vloeren, plafonds en de transportmiddelen in de molen. Op verzoek van de rijksdienst en monumentencommissie zijn het voorvlak en de wolfseinden van het molenhuis opnieuw gedekt met hergebruikte holle pannen van de schuur. Ook zijn de installaties vernieuwd en isolatiepakketten aangebracht. De spelderplafonds [troggewelfjes] en de terrazzovloer in de gang

GEBOUWD ERFGOED STICHTING HET LIMBURGS LANDSCHAP

Regio Noord

- 1 Kasteel Ruïne Bleijenbeek *
- 2 Sluizencomplex Reindersmeer
- 3 Boerderij Hagenaars
- 4 Jachthut op den Hamer
- 5 Werkschuur Hamert
- 6 Annakapel
- 7 Inaborg
- 8 Kasteel Arcen *
- 9 Kloosterhof
- 10 Wijmarsche Watermolen
- 11 Houthuizermolen
- 12 Huys Kaldenbroek
- 13 Zaadeest
- 14 Hoogwaterhuis

Regio Midden

- 15 Beijlshof
- 16 Stockshof
- 17 Exatenhof
- 18 Grathermolen
- 19 Huisje Merum
- 20 Koningshof
- 21 Herenhof
- 22 Schrevenhof

Regio Zuid

- 23 Standerdmolen Urmond
- 24 Ruïne Stein
- 25 Jansse Meule Oirsbeek
- 26 Kasteel Elsloo met slakmolen *
- 27 Oude Pastorie
- 28 Klarenanstel
- 29 Jezuietenberg
- 30 Hoeve Nieuw Ehrenstein
- 31 NAVO Hoofdkwartier Cannerberg
- 32 Van Tienhovenmolen
- 33 Bonsdalgroeve Valkenburg
- 34 Kalkovens Valkenburg
- 35 Kalkoven de Valk
- 36 Boswachterswoning Neercanne
- 37 Kasteel Goedenraad *
- 38 Torenmolen Gronsveld
- 39 Wittemer Molen
- 40 Kasteel Neercanne *
- 41 Hoogcruts
- 42 Frankenhofmolen
- 43 Hoeve Alleleyn
- 44 Bervesj

* Historische buitenplaats

Legenda

- Boerderij
- Gebouw overig
- Kasteel
- Molen
- Rijksmonument

de nieuwe ingang is gerealiseerd en er zijn attributen en oude foto's verzameld. Van oktober tot en met april blijft de groeve gesloten om overwinterende vleermuizen niet te verstoren. Vanaf de zomer van 2025 kunnen bezoekers excursies boeken, waarbij een enthousiast team van vrijwilligers klaarstaat om hen te verwelkomen.

ERFGOED COMMISSIE

De commissie vergaderde in februari en november. In het voorjaar werd onze visie op de doorontwikkeling van de voormalige NAVO-groeve in de Cannerberg besproken. Ook de door een ondernemer beoogde omvorming van camping Cottesserhoeve tot vakantiepark kwam uitgebreid aan bod. De conclusie was dat de status als beschermd dorpsgezicht, evenals die van rijksmonument, veel meer leidend zou moeten zijn, onder andere door meer openheid rond de hoeve.

In het najaar werd de verdere ontwikkeling van de Cottesserhoeve besproken. Uiteindelijk tekenden de Natuur & Milieufederatie Limburg en Het Limburgs Landschap bezwaar aan, en ook de RCE gaf een negatief advies. Daarnaast werd het profiel van een te werven hoofd Erfgoed besproken. De wijze waarop we willen werken met een eigen restauratiebestek, gebaseerd op verschillende Erkende Restauratiekwaliteit Monumentenzorg-richtlijnen, werd met waardering ontvangen.

en keuken zijn gerestaureerd. In december begon de uitvoering van het tuinplan. Tegenvallers waren onder andere de noodzakelijke versteviging van de schuurkap en keldermuren. Vanaf 2025 wordt de molenaarswoning verhuurd als vakantiewoning.

Openstelling Bonsdalgroeve

Eind juni ontvingen we van de Provincie Limburg de vergunning voor het geven van excursies in de Bonsdalgroeve. Deze groeve wordt een belangrijke functie toegedicht in het kader van de oorlogsindustrie tijdens de Tweede Wereldoorlog. De groeve is netjes opgeruimd,

3.5 KASTEELTUINEN ARCEN

Afgelopen jaar bezochten 209.241 mensen Kasteeltuinen Arcen, dat is ruim 20.000 meer dan in 2023. Een mooie stap voorwaarts. In eerste instantie waren er zorgen over het wegvallen van de vele bezoekers van de Holland Koi Show die dit jaar voor het eerst niet plaatsvond in de tuinen. Dat bleek ongegrond. De meeste evenementen lieten een stijging zien in het aantal gasten. De extra marketinginspanningen, waaronder onze eerste campagne op NPO Radio, lijken positief te hebben uitgepakt. Opvallend is de toename in het gebruik van onze seizoenkaart: we verkochten 395 extra kaarten [totaal 5.752], en het gemiddelde aantal bezoeken per seizoen steeg van 5 naar 7,5.

VERBETERINGEN IN HET PARK

We konden dit jaar diverse projecten uitvoeren of in gang zetten om de uitstraling te verbeteren en

de beleving voor onze bezoekers te optimaliseren. Zo werd de verwarming en luchtbehandeling in Palladio, het gewelvenrestaurant in Kasteel Arcen, gerenoveerd. Verder zijn de houten vlonders in de Rododendrontuin vervangen. De rozenvakken langs de barokke vijver van het Rosarium zijn voorzien van nieuwe grond en nieuwe rozen aangeplant in een ander kleurenpalet. In de Acertuin is een Japanse pagode geplaatst, een cadeau van een makelaar uit de buurt. Er werd een historische groentetuin aangelegd in de Patiottuinen. Het assortiment van voornamelijk vergeten groenten is gebaseerd op een aankoopnota van de laatste bewoner van Kasteel Arcen, professor Deusser, van meer dan 100 jaar geleden. In de Rododendrontuin onthulden we een beeld dat we kregen van mevrouw Rongen uit Venlo: "De Ontwikkeling" van Bas Rossel. In de Mediterrane tuin is een nieuw

horecapunt gerealiseerd, de Plaza Verde Bar. Een eigen team van vrijwilligers en collega's bouwde een container om tot een mooie bar.

ONTWIKKELINGEN IN KASTEEL ARCEN

Een bezoek aan Schloss Thurnstein, de huidige Graaf is een nazaat van de Van Gelre's, leverde bijzondere familieportretten op. Deze werden gefotografeerd, op linnen gedrukt door Canon en zijn nu te zien in antieke lijsten in het kasteel. Onder andere Adolph Anton Reiner van Gelre en zijn vrouw Anna Maria Barbara von der Recke zijn afgebeeld op de portretten. Zij gaven destijds de opdracht voor de plafondschildering in de Florakamer.

Enkele ruimten kregen een nieuwe functie. Zo ontstonden de Rentmeesterkamer, de Empire-eetkamer en de ontvangstsalon.

Rob Rambags
PARKMANAGER KASTEELTUINEN ARCEN

“Samen met het hele team van collega’s en vrijwilligers zetten we elke dag weer stappen om onze bezoekers een subliem dagje uit te geven. Ik ben dan ook bijzonder trots dat we afgelopen jaar een bezoekersrecord konden noteren. Ruim 200.000 gasten bezochten Kasteeltuinen Arcen.”

De Goudleersalon werd verrijkt met een gedekte eettafel, voorzien van verzilverd bestek en kristallen glaswerk, geschonken via een erfenis. In de Empire-kamer hangt sinds dit jaar een Empire-stijl kroonluchter met een klein plafondrozet. Na restauratie kreeg de Klavierzimmer een lithografie van De overwinning van Bacchus van Velázquez. Binnen de organisatie werd de taak van conservator formeel ingevuld.

De zorg voor het bloemwerk in het kasteel draagt positief bij aan een huiselijke sfeer. Daarnaast zorgde de inzet van een housekeeping-team gedurende het hele seizoen voor een hoger onderhoudsniveau.

EVENEMENTEN EN ACTIVITEITEN IN KASTEELTUINEN ARCEN

Een passend evenement ter vervanging van de Holland Koi Show werd nog niet gevonden. Er is wel met diverse partijen gesproken. Alle grotere activiteiten die we organiseerden trokken meer bezoekers en zorgden met

67.000 gasten voor één derde van het totaal aantal bezoeken aan ons park. Elfia was met 20.000 bezoekers goed voor bijna 10% en Enchanted Gardens, met bijna 23.000 gasten, voor ruim 11% van het totaal aantal gasten.

TOEKOMST

Direct na het publiekseizoen ging de schop in de grond in de Bordertuin en is begonnen met de aanleg van de Varenvallei op de oude locatie van de Aaiweide. In het kasteel werd gestart met de vervanging van de brandmeldinstallatie, want die was verouderd.

EVENT/FEESTDAG	BEZOEKERSAANTALLEN 2024
Pasen	2593
Moederdag	2604
Hemelvaart	1950
Pinksteren	3850
Rozenfestijn	9724
Vaderdag	688
Kunstweekend	3208
Bloemig	8444
Elfia	19961
Enchanted Gardens	22283

COMMUNICATIE

4

Met zoveel verschillende werkzaamheden, projecten, natuurgebieden, monumenten en vrijwilligers valt er veel te communiceren. Behalve ons kwartaalblad dat vier keer per jaar verschijnt dragen we dagelijks op verschillende communicatieve manieren bij aan onze missie. Van het informeren over onze werkzaamheden, het organiseren van activiteiten tot het beleefbaar maken van onze natuurgebieden en monumenten, fondsenwerving en het begeleiden en faciliteren van vrijwilligersgroepen.

4.1 PUBLICITEIT

ACTIVITEITEN

Een uitverkochte nieuwjaarswandeling op Cottessen, de eerste zondag van januari, gaf het startschot voor de meer dan 600 publieksexcursies en openstellingen dit jaar. Vanaf dit jaar vragen we een kleine vergoeding van €2,50. Beschermers kunnen zich met een speciale kortingscode gebruiken om gratis deel te nemen. Ook aan de speciale belevingsexcursies, waar al een vergoeding voor gevraagd werd, kunnen Beschermers met korting aan deelnemen.

Ruim 6730 bezoekers namen deel aan een excursie, waarvan 949 Beschermers waren. Ook dit jaar waren de edelhertenexcursies tijdens de bronstijd en de rondleidingen door het Voormalig NAVO-Hoofdkwartier stevast uitverkocht. Nieuw dit jaar waren de rondleidingen door het klooster Hoogcruts en de Kasteelruïne Stein. Twee 'nieuwe' excursielocaties waar een enthousiaste groep vrijwilligers het publiek meeneemt in het verhaal van deze bijzondere plekken.

LandschappenNL

Verzamelde data van 20 landschapsorganisaties in

2024

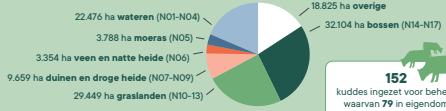
Beschermde natuur, landschap en erfgoed

TOTAAL NATUUR IN BEZIT/BEHEER (HA)

In samenwerking met
5.238
boeren, waarvan
2.300 pachters

NATUURBEHEERTYPE IN HECTARES

152
kuddes ingezet voor beheer
waarvan **79** in eigendom

ERFGOED

BEHEER EN ONDERHOUD LANDSCAPSELEMENTEN

Betrokkenheid & vrijwilligers

Toegankelijkheid & beleving

MEDIA EN PUBLICATIES

In 2024 verschenen seizoen 7 en 8 van Natuur en Zo op L1. Het succesvolle tv-programma, dat we in samenwerking met L1 maken, is nog altijd een van de beter bekeken programma's van de zender.

Dit jaar besteedden onze collega's onder andere aandacht aan het Hoogwaterhuis te Hasselt, het Joamerdal, de Bemelerberg, Landgoed Arcen en vlinders. In elke uitzending zit ook een rubriek vol praktische tuintips door onze collega Chantal vanuit Kasteeltuinen Arcen. Behalve ons eigen tv-programma haalden onze collega's ook meerdere malen het landelijke of provinciale nieuws. Zo waren we te zien op de NOS betreffende het strooien van steenmeel en besteedde de NOS aandacht aan het Voormalig NAVO-Hoofdkwartier vanwege het 75-jarig jubileum van de NAVO. Ook kwamen we bij L1 en Omroep Venlo om te vertellen over het venherstel op het

Straelensbroek, de bronstexcursies in het Weerterbos, de campagne kraamkamer Moeder Natuur en de herintroductie van de zadel-sprinkhaan op de Groote Heide.

Het Limburgs Landschap was ook volop aanwezig in de geschreven pers en media. Zo werken we op verzoek mee aan de Limburgse Navenant, Topic Maasduinen, 50FitVitaal en FFniks waar we in een vaste rubriek mensen inspireren om erop uit te gaan in de Limburgse natuur. Behalve ons eigen kwartaalblad hebben we ook een herziende, derde druk van ons Uit & Thuisboek gerealiseerd.

SOCIAL MEDIA

Hoewel we veel tijd en energie steken in fysieke communicatiemiddelen, zijn onze sociale mediakanalen al jaren onmisbaar

en zeer belangrijk in onze communicatiemix. We gebruiken deze niet alleen om zelf informatie te verstrekken, maar ontvangen ook veel reacties en vragen via deze kanalen. De verschillende platformen hebben binnen Het Limburgs Landschap elk een eigen functie en we zetten ze dan ook op verschillende manieren in. Onze focus ligt op Facebook, Instagram en sinds dit jaar ook LinkedIn en Youtube. Door maatschappelijke ontwikkelingen hebben we besloten afscheid te nemen van ons X account [voormalig Twitter]. Behalve de social mediakanalen van Het Limburgs Landschap hebben we ook aparte kanalen voor Kasteeltuinen Arcen, het Steunpunt Landschapsbeheer en een aantal erfgoedlocaties [Slakmolen Elsloo en de Kasteelruïne Stein].

WEBSITE

In 2024 bezochten 430.168 mensen onze website, dat is een groei van meer dan 180% ten opzichte van 2023. Wederom een fikse groei die vooral te verklaren is door een meer actieve online aanwezigheid van Het Limburgs Landschap, waarbij ook via de social media kanalen doorverwezen wordt naar de website.

De meeste bezoekers komen op onze website voor onze wandel- of fietsroutes, dat is af te leiden uit de meest populaire zoektermen. Deze zijn wederom 'fietsroutes Limburg' en 'wandelen zuid Limburg'.

Dit jaar hebben we veel tijd gestoken in de infrastructuur van onze

website. Vooral onder het kopje ‘Help mee’ hebben we getracht de bezoeker sneller wegwijs te kunnen maken op onze website. Zo hebben we dit jaar ruim 150 eenmalige donaties mogen ontvangen via een tikkie, een applicatie die we in 2023 hebben opgezet op onze website en dit jaar geperfectioneerd hebben.

NIEUWSBRIEVEN

Het afgelopen jaar zijn er in totaal 16 verschillende digitale nieuwsbrieven verstuurd. De interne nieuwsbrief is 3 keer verzonden, de nieuwsbrief voor vrijwilligers en de externe nieuwsbrief [18.000 ontvangers] werden beide 5 keer verstuurd. Dit jaar zijn we in de zomer ook gestart met een Steunpunt nieuwsbrief, deze is driemaal verzonden. Behalve nieuwsbrieven stuurde we dit jaar ook eenmaal een mail naar alle Beschermers met daarin de uitnodiging voor ons erfgoed-weekend op Hoogcruts en een speciale uitnodigings-nieuwsbrief naar al onze vrijwilligers voor een van de twee vrijwilligers-uitjes.

   	DECEMBER 2022	DECEMBER 2023	DECEMBER 2024
Facebook volgers	7053	7692	8156
LinkedIn volgers	803	1196	1714
Instagram volgers	1674	2019	2244
Youtube volgers	-	-	389

4.2

ERFGOED- EN ONTVANGSTLOCATIES

EVENEMENTEN

Dit jaar werd er in mei een erfgoedweekend georganiseerd op de Ruïne Hoogcruts om het publiek kennis te laten maken met het omvangrijke restauratiewerk van Het Limburgs Landschap. Bij het voormalig NAVO-Hoofdkwartier stonden we stil bij het 75-jarig jubileum van de NAVO in het weekend van 20 en 21 april. Dit leverde behalve veel media-aandacht ook ruim 400 bezoekers op die via een rondleiding het complex bezochten.

We organiseerden ook twee publieks-excursies om onze werkzaamheden toe te lichten rondom het kalkgrasland-herstelproject in Eys. Ondanks de warme zomeravond waren er zo'n 40 bewoners aanwezig die tijdens de rondwandeling werden bijgepraat.

ONTVANGSTLOCATIES

Dit jaar hebben we verder gebouwd aan de educatieve inrichting in verschillende monumentale panden. Zo heeft de educatieve inrichting van de Oude Pastorie een opfrisbeurt gekregen en zijn we druk bezig geweest met de communicatie inrichting in een aantal molens. Tevens hebben we een eerste slag geslagen betreffende de educatieve inrichting in bezoekerscentrum de Sluis. Daarnaast hebben we bijgedragen aan het initiatief van de Arcense heemkunde vereniging om alle betekenisvolle gebouwen in Arcen te voorzien van een infopaneel.

Loek Hendriks
HOOFD COMMUNICATIE

“Het beleefbaar maken van natuur en erfgoed is een van onze speerpunten. Zo organiseerden we met behulp van onze gepassioneerde, vrijwillige gidsen het afgelopen jaar meer dan 500 excursies door onze natuurgebieden en op onze erfgoedlocaties. Nieuw dit jaar waren de excursies op Hoogcruts en Kasteelruïne Stein. Beide erfgoedlocaties die voorheen minder toegankelijk waren voor publiek, maar nu op gezette tijden te bezoeken zijn door middel van een rondleiding of open dag. Dit werd gewaardeerd met stevast goed bezochte rondleidingen en geïnteresseerde deelnemers.”

4.3 FONDSENWERVING

Het Limburgs Landschap heeft een ANBI status, is CBF erkend en is een gecertificeerde natuur- en erfgoedorganisatie. Daardoor kunnen wij een beroep doen op een aantal fondsen. De bijdrage van de Nationale Postcode Loterij geeft ons een basisfinanciering onder diverse projecten en de verwerving van natuur.

Een fonds waar wij regelmatig een beroep op doen is het Cultuurfonds, dat onder meer bijdragen toekende voor aankopen op het Marissen, Landgoed Exaten en het Heukeloms Beekdal en voor de consolidatie van de Kalkovens bij de Curfsgroeve. Daarnaast maakten zij, samen met het Scheutenfonds en een particuliere schenking, de aankoop van het Hoogwaterhuis mogelijk. De afdeling Limburg van het Cultuurfonds deed een bijdrage voor een belangrijke aankoop in het Kaldenbroek en voor de bestrijding van Springbalsemien in het Geuldal bij Cottessen.

Tot slot konden we ook dit jaar weer rekenen op extra steun van het Dinamofonds, onder andere voor het welzijn van onze schapen, geiten en heidekoeien en voor de realisatie van de Varenvallei in Kasteeltuinen Arcen.

Ook particulieren die een schenking doen, of ons steunen via erfenissen en legaten, vormen een belangrijke bron van inkomsten. Zo ontvingen we dit jaar een legaat speciaal bedoeld voor Nieuw Ehrenstein in Kerkrade. Schenkingen komen vaak ten goede aan ons eigen Quercus Aankoopfonds voor de aankoop van natuur.

het
Cultuurfonds

provincie limburg

**VOOR ONDER ANDERE
DEZE PROJECTEN
ONTVINGEN WE STEUN
VAN DE NATIONALE
POSTCODE LOTERIJ.**

**DEELNEMERS
BEDANKT!**

*Aankoop Hoogwaterhuis
in Velden*

*Aankopen bos en
tuinbouwgrond in Dubbroek*

Restauratie Grathemermolen

Aankoop akker bij Langhout

*Renovatie uitkijktoren
Weerterbos*

*Aankoop bos en grasland
bij De Hamert*

Restauratie Beijlshof

*Hoogcruts: restauratie
en tuinaanleg*

*Aankoop graslanden in het
Vlootbeekdal bij Aerwinkel*

*Restauratie Florakamer
Kasteel Arcen*

*Soortgerichte maatregelen
voor de bruine eikenpage*

Restauratie Wittemermolen

4.4 ACHTERBAN

Het Limburgs Landschap

Ontdek de verborgen pareltjes in de omgeving van <Woonplaats>

Comm. datum

Geachte <naam>:

Wandelen door bossen en heidevelden, dwalen door het heuvelland in het Geuldal of gewoon dichtbij langs de Zeeuweg op de Grensop de Hei. Heeft u al genoten van het geweldige uitzicht vanaf het terras van het bezoekerscentrum van Nationaal Park De Maasduinen?

Wij hebben uw hulp nodig. Onze provincie is mooi, maar de drukte groeit. Ruimte voor de natuur is niet vanzelfsprekend. Het Limburgs Landschap beschermt en beheert de natuur en cultureel erfgoed van Limburg. Door die aan te kopen stellen we ze veilig voor de toekomst.

Aantrekkelijk aanbod: Voor slechts € 2,00 per maand krijgt u het dikke boek 'Uit en thuis bij Het Limburgs Landschap' (s.w.v. € 22,50) en ieder kwartaal ons magazine met nieuws uit de natuur helemaal gratis!

Vul de bon in of ga naar www.limburgs-landschap.nl/beschermers. Dan heeft u het boek, het magazine en uw eigen Beschermerspas - voor korting op excursies, vakantieverblijven en Kasteeltuinen Arcen - snel in huis. Van harte welkom bij Het Limburgs Landschap!

Met vriendelijke groet,
Wilfred Abbas
Directeur

GRATIS! Ons boek 'Uit en thuis bij Het Limburgs Landschap' met 116 kleurrijke pagina's boordevol waarden- en fietstips.

Het Limburgs Landschap. Mooi dichtbij!

Mits geen betaling meer mogelijk op dit adres, gelieve een nieuw adres te geven op uw volgende aanvraag, het wordt gewaardeerd.

Geef om het Limburgse landschap

Online aanvullen:
Scan de QR code of ga naar limburgs-landschap.nl/beschermers

JA Ik word voor slechts € 2,- per maand Beschermers van Het Limburgs Landschap en profiteer van alle voordelen.

☐ Ik ontvang het Limburgs Landschap om het belang daarvan maandelijks automatisch of te schenken van iemand.

☐ Ik betaal nu overname betaalt voor de:

Naam en voornamen: ☐ M ☐ V

Staat en huisnummer:

Postcode en woonplaats:

Telefoonnummer: ☐ per jaar mij de nieuwsbrief

E-mailadres:

Deze informatie wordt gebruikt voor het beheer van de beschermerspas en het verzenden van de nieuwsbrief. Het Limburgs Landschap aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade van welke aard ook voortvloeiende uit het gebruik van de informatie van het Limburgs Landschap. Het Limburgs Landschap aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade van welke aard ook voortvloeiende uit het gebruik van de informatie van het Limburgs Landschap. Het Limburgs Landschap aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade van welke aard ook voortvloeiende uit het gebruik van de informatie van het Limburgs Landschap.

Onze eigen achterban, de Beschermers, vormen een belangrijke pijler van Het Limburgs Landschap. Zonder steun uit de samenleving kunnen we niet. We doen jaarlijks een donateursweringsactie. De laatste jaren doen we dat gezamenlijk met onze collega-landschapsorganisaties. Inkoopvoordeel, maar vooral ook om opgedane kennis te delen, met betere resultaten als gevolg. Om het aantal donateurs op peil te houden hebben we de laatste jaren extra ingezet op manieren om bestaande Beschermers meer aan ons te binden. Dat heeft

geleid tot minder opzeggingen. Naast het toezenden van ons boek 'Uit en thuis bij Het Limburgs Landschap', nieuwsbrieven en het kwartaalblad organiseren wij speciale Beschermersexcursies, nodigen we Beschermers uit bij bijzondere projecten en geven we korting op onze betaalde excursies en vakantieverblijven. Zo hopen we op een trouwe achterban. Al deze inspanningen hadden resultaat want we zagen ons donateursbestand ondanks de onvermijdelijke uitstroom groeien naar 19.460 Beschermers.

	31-12 2020	31-12 2021	31-12 2022	31-12 2023	31-12 2024
Beschermers	17.924	18.951	19.076	19.418	19.460

4.5

VRIJWILLIGERS

In totaal kon Het Limburgs Landschap in 2024 rekenen op 690 vaste vrijwilligers. Zij zetten zich in als verteller/gids, hersteller of teller. Daarnaast zijn er jaarlijks nog diverse “losse” vrijwilligers aan het werk, zonder vrijwilligersovereenkomst, die helpen bij bijvoorbeeld het opruimen van afval of de Natuurwerkdag. Dit zijn er zo’n 400. Onze vaste vrijwilligers worden aangestuurd en gefaciliteerd door een vrijwilligersbegeleider. Vrijwilligers kunnen daar terecht met vragen. Op een aantal plekken kwamen nieuwe vrijwilligersgroepen tot bloei, zoals een groep gidsen op Hoogcruts en op de Kasteelruïne Stein.

Om de binding met onze vrijwilligers te vergroten zijn we dit jaar gestart met vrijwilligersdagen in de zomer. We geven onze vrijwilligers de kans om samen op pad te gaan. Tijdens deze dagen bezoeken we een erfgoed- of natuurlocatie. Dit jaar kregen onze vrijwilligers de kans om een kijkje te nemen in de Bonsdal- en Curfsgroeve of op bezoek te gaan bij Landgoed Mookerheide van de collega’s van Natuurmonumenten. Dat leverde twee hele mooie, drukbezochte dagen op.

Jos Drubers
VRIJWILLIGER BIJ
KASTEELRUÏNE STEIN

“Vrijwilligerswerk bij Het Limburgs Landschap bij Kasteelruïne Stein en het bijbehorende kasteelpark betekent niet alleen werken in een prachtige historische omgeving, maar ook bijdragen aan het behoud van ons cultureel erfgoed en de natuur. Stein kent een rijke geschiedenis, zo ook de kasteelruïne in het omliggende landschapspark. Elke steen vertelt een verhaal. Als vrijwilliger help ik, samen met andere vrijwilligers, die verhalen levend te houden, voor jong en oud. Hier verbinden we natuur, erfgoed en passie tot een levende geschiedenis.”

Aantal vrijwilligers door de jaren heen:

	2022	2023	2024
Aantal vrijwilligers	612	678	690

4.6 SAMENWERKING

We zijn als natuurorganisatie bij meerdere regionale en landelijke overlegstructuren betrokken zoals de Natuurwerkdag via LandschappenNL, Boomfeestdag en Schone Maas. Samen met het projectteam Schone Maas, IVN, gemeenten, terreineigenaren, vrijwilligers en anderen worden er jaarlijks vuilruimacities gehouden langs de Maas.

COÖPERATIE ERFGOED LIMBURG

Afgelopen kwartaal zag het nieuwe tv-programma De Waaireld in Limburg het levenslicht. Dit programma, gemaakt door de Coöperatie Erfgoed Limburg en L1, laat in vijf afleveringen bijzonder Limburgs erfgoed zien. Door onze ervaring en expertise met Natuur & Zo stond Het Limburgs Landschap aan de lat voor de inhoud en redactie voor de gehele tv-serie en productie voor de eerste aflevering over landschap. In de eerste aflevering was er ook volop aandacht voor de Curfsgroeve en de Frankenhofmolen.

NATUURKRACHT

Dit najaar stond in het teken van de Natuurkrachtmaand in november. Het samenwerkingsverband, waarin Het Limburgs Landschap, Natuur en Milieufederatie Limburg, ARK Rewilding Nederland, Natuurmonumenten en het Wereld Natuur Fonds zich samen met de gemeenschap inzet voor natuurlijke oplossingen tegen wateroverlast, organiseerde diverse activiteiten om de regio bij Natuurkracht en het

gedachtegoed te betrekken. Om het gedachtegoed van Natuurkracht te verspreiden, proberen we het verhaal van Natuurkracht altijd terug te laten komen in al onze communicatiemiddelen. Tevens hebben we afgelopen jaar een Natuurkracht excursie gegeven voor het Communicatie Netwerk Limburg in Ingendaal.

NETWERKWANDELING LWV

In samenwerking met de Limburgse Werkgevers Vereniging organiseerden we dit jaar vier netwerkwandelingen rondom de wisseling van de seizoenen. De bedoeling is om LWV-leden te inspireren om actief aan hun werkdag te beginnen én kennis te laten maken met natuurbeheer en Het Limburgs Landschap. Tijdens de wandelingen namen collega's van Het Limburgs Landschap de deelnemers mee door o.a. het Jammerdal, Sarsven en De Banen en de Anstelvelei. De wandelingen werden positief ontvangen en het initiatief wordt in 2025 doorgezet.

MAASDUINEN ECOTOP

In samenwerking met het Natuurhistorisch Genootschap Limburg vond op zaterdag 2 november de tweede Maasduinen-Ecotop plaats in Arcen met als thema bos. Zo'n 125 natuurliefhebbers lieten zich in de ochtend bijpraten over historische bosontwikkeling, de kleine ijsvogelvinder, nachtvinders, bladkevers en het hoe en wat over het gebruik van steenmeel in het bosbeheer.

Robur

Robur is de bedrijvenstichting van *Het Limburgs Landschap*. Het is een netwerk van bedrijven die de natuur en het erfgoed in Limburg ondersteunen. Robur telt op 31 december 2024 precies 100 leden. Een prachtige mijlpaal! Dit jaar droeg Robur onder andere bij aan de aankoop van natuurgebied Langhout in Maasbree, het herstel van landgoed Beijlshof en de educatieve inrichting van de Bonsdalgroeve. Daarnaast is de TV-serie *Natuur en Zo* mede mogelijk gemaakt door Stichting Robur.

Jaarlijks komen alle Robur-leden samen op de Robur-dag. Dit jaar vond deze plaats op Kasteel Montfort, waar deelnemers konden kiezen uit een rondleiding door het kasteel en de historische tuin of een fietstocht door Reigersbroek en landgoed Rozendaal.

4.7 BELEIDSBEÏNVLOEDING

Er zijn veel beleidsontwikkelingen die ons raken, en alleen door goed samen te werken kunnen we deze in beeld krijgen en waar nodig beïnvloeden. Op het niveau van de rijksoverheid loopt dat via onze koepelorganisatie LandschappenNL en via het directeuren- overleg geven we mede sturing aan de inzet van LandschappenNL.

PROVINCIAAL EN REGIONAAL BELEID

In Limburg wordt intensief samengewerkt in het natuurbeschermingsoverleg. Daar overleggen Het Limburgs Landschap, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en Natuur en Milieufederatie Limburg over de beleidsontwikkelingen in de provincie, stemmen we onze inbreng af en verdelen we de taken. De verschillende beleidsontwikkelingen bij de provincie zijn hier besproken, wat zowel voor de provincie als ons een efficiënte werkwijze is.

Cottesserhoeve

Inleisure zet de planvorming voor omvorming van de camping tot vakantiepark voort. Natuurorganisaties zijn tegen en zien de camping liever verdwijnen, en wijzen in elk geval de omvorming op deze schaal af.

Bodemvitalisering en provinciale kaders

De provincie heeft een plan aangenomen om bodemkwaliteit te verbeteren, met name het organische stofgehalte in landbouwgrond. Wij pleitten voor een

breder aanpak met aandacht voor bodemleven, waterbeheer en structurele oorzaken. Daarnaast zijn er nieuwe beleidskaders voor Landelijk Gebied en Erfgoed gekomen. Hoewel bestaand beleid grotendeels behouden blijft, dreigde er een onverwachte bezuiniging op de Coöperatie Erfgoed Limburg en de Monulisa-regeling, die gelukkig na overleg is teruggedraaid.

Bosontwikkeling en plattelandsbeleid

In Venray wordt gewerkt aan de aanleg van extra bos, maar gebrek aan grond vormt een obstakel. Wij onderzoeken samenwerkingsmogelijkheden. Het Limburgs Programma Landelijk Gebied [LPLG] kreeg minder subsidie van het Rijk dan gevraagd, maar de Plattelandscoalitie blijft samenwerken om middelen effectief in te zetten. Extra aandacht vragen wij voor het Weerterbos, waar belangrijke Natura 2000-doelen gelden, maar waar in de zomer het grondwaterpeil te ver zakt en de stikstofdepositie hoog is.

WATER EN INFRASTRUCTUUR

Vierwaarden en dijk-versterkingen

De verkenning naar het project Vierwaarden vordert waarbij wij vragen om aandacht voor goede locaties om de natuurdoelen voor ooibos en stroomdalgrasland te realiseren. Voorstellen om een Jachthaven met veel gelieerde functies te realiseren in de Océ-

weerd zorgen voor zorgen. In Arcen werd een eerste ontwerp voor de dijk langs Kasteeltuinen Arcen gepresenteerd. Wij drongen aan op inklimbeveiliging, die is toegezegd, en nader overleg over de visuele vormgeving. Er wordt nog gezocht naar een betere oplossing voor de vispassage bij de rijksmonumentale Wymarsche Watermolen, die losgekoppeld wordt van de waterkering om meer tijd te nemen voor gedegen onderzoek.

Wij hebben inbreng geleverd op de tracéstudie van de dijk in Hasselt, die dreigde langs het recent door ons verworven hoogwaterhuis te komen. Dit tracé is gelukkig geschrapt.

RUIMTELIJKE ORDENING EN ERFGOED

Wittermer Allee en verkeersmaatregelen

In Gulpen-Witterm is helaas besloten tot de aanleg van een vrij liggend fietspad bij de Wittermer Molen. Wij zetten ons in voor betere inpassing en voor een impuls aan het historische [molen]landschap. In het Venlose buurtschap Schandelo zijn ruimtelijke ontwikkelingen toegestaan die leiden tot verhoogde verkeersdruk op smalle wegen. Wij hebben bij de planvorming aangedrongen op een integraal verkeersplan met maatregelen zoals snelheidsverlaging, gescheiden verkeersstromen, en vooral aandacht gevraagd voor de bij ons gebied Zwart Water benodigde faunapassages.

Venlo en natuurontwikkeling

Tijdens de stakeholderbijeenkomst over de omgevingsvisie van Venlo waren wij de enige partij met een focus op natuur en landschap. Wij pleitten voor het actief ontwikkelen van ecologische verbanden rond de stad. Daarnaast bespraken we met de gemeente de parkeeroverlast in Arcen en de mogelijke rol van de parkeerplaats bij Kasteeltuinen Arcen. Zonder aanvullend beleid lijkt dit echter geen structurele oplossing.

STEUNPUNT LANDSCHAPSBEHEER

Het Steunpunt Landschapsbeheer is vanaf 2023 ingericht om vrijwilligers in het landschapsbeheer in de provincie Limburg te ondersteunen. Op 14 augustus vond een bestuurlijk overleg met gedeputeerde Leon Faassen plaats. Op basis van de evaluatie die door het Steunpunt is opgesteld, heeft de gedeputeerde aangegeven zich in te willen zetten voor het structureel verankeren van de provinciale bijdrage aan de Het Limburgs Landschap, zodat het Steunpunt kan blijven voortbestaan.

NATUURWERKDAG

In het eerste weekend van november vond de 24e Natuurwerkdag in Nederland plaats. In Limburg werkten 744 volwassenen en kinderen aan landschapselementen in bossen, heidegebieden, groeves en landgoederen. Veertig organisaties hadden werklocaties voorbereid. Gedeputeerde Leon Faassen zette bij Jeugd en Natuur Maasbree een groep scouts en kinderen uit het dorp aan het werk die amper konden wachten om aan de slag te gaan.

GROENE BONDGENOTEN

Met dit landelijke project ondersteunen Vogelbescherming, Natuur en Milieufederaties, IVN, SoortenNL en LandschappenNL de samenwerking tussen lokale vrijwilligers. Er werden twee bijeenkomsten georganiseerd, waaraan 24 vrijwilligers deelnamen. Ook werd er een infostand ingericht en een workshop gegeven op het Fondsenplein van de Vereniging voor Kleine Kernen Limburg [VKKL]. Hierbij waren een kleine 200 vertegenwoordigers van dorps- en wijkraden aanwezig.

MEETNET LAND-
SCHAPSELEMENTEN

Vanuit onze koepelorganisatie LandschappenNL is het initiatief genomen voor een meetnet voor landschapselementen. Dit meetnet maakt deel uit van de monitoring van het landschap zoals de overheid die heeft opgezet. Bijzonder is dat hierbij vrijwilligers het veld in gaan om niet alleen de aanwezigheid van landschapselementen te karteren, maar ook de kwaliteit ervan. Voor de in Limburg gelegen meetnetplots staat het Steunpunt Landschapsbeheer aan de lat. In mei waren er twee instructiebijeenkomsten voor in totaal 15 meetnetvrijwilligers. In 2024 is in 7 telplots de inventarisatie van landschapselementen gestart en is in telplot Buggenum de nulmeting al volledig afgerond. In 2025 starten we de inventarisatie van de andere 8 telplots, zodat we eind van dat jaar in alle telplots de nulmetingen hebben afgerond.

CURSUSSEN

Een van de kerntaken van het Steunpunt is het zorgen voor goede ontwikkeling van kennis en vaardigheden bij de actieve vrijwilligers in het groen. Hieraan wordt invulling gegeven door een gevarieerd cursusaanbod, waarvan volop gebruik wordt gemaakt.

NAAM CURSUS	AANTAL DEELNEMERS
Praktijkcursus Landschapsbeheer Hakhoutmentoren	12
Hoogstamsnoeimeesters	12
5 x Motorkettingzaag [NKC 4]	36
2 x Bosmaaier	16
Specialisatiedag slaggereedschap	8
Veldhulpverlening [VHV]	12
Hoogstam voor beginners	60
Troubleshoot in de boomgaard	16
Instructie Pruimen snoeien	10
Snoeiinloopinstructie 't Rentelen	8
Praktijkavond Kronenberg	16
Entcursus oude hoogstamrassen	20
Zeisen voor zeismentoren	12
2x Zeisinstructie	17
2x Meetnet landschapselmenten	14
Excursie Belgische Nationale BoomgaardenStichting [NBS]	12
Hakhoutbasiscursus	14
Instructies in Viel, Ulingsheide, Venzelderheide, Greun Belvend, Clemenspark, Herenboeren Roermond	
TOTAAL	295

Jan Kluskens

HOOFD STEUNPUNT LANDSCHAPSBEHEER

“Samen met de Miljoenenlijn zoeken we vrijwilligers, leiden ze op en bemiddelen we zodat ze zich in willen zetten voor dit bijzondere lint in het landschap. Een reis door landschap, biodiversiteit en geschiedenis.”

SAMENWERKING MILJOENENLIJN

In samenwerking met het Miljoenenlijntje werken we aan het in stand houden van hun oude spoortracé. In 2024 werden daarvoor verschillende activiteiten georganiseerd. Tijdens een werkdag voor Sophianum gingen 60 studenten in het groen aan de slag en ook 40 medewerkers van Royal Haskoning. De Praktijkcursus Landschapsbeheer werd eveneens met de Miljoenenlijn georganiseerd en er vond een zeis instructie plaats.

Het Steunpunt organiseerde, in samenwerking met de stichting Greules, de Voedseltuinen Venlo en het Nederlands Fruit Netwerk, twee drukbezochte inlooptdagen tijdens de Fruitdeterminatiedagen in Gronsveld en Venlo. Bezoekers konden hier hun fruit laten determineren.

OVERLEG

Het Steunpunt is een nieuwe organisatie, die volop de samenwerking zoekt. Dit zorgt ervoor dat het aantal overlegsituaties groot is.

- Werkdagen met basisscholen [Provincie Limburg en IVN]
- Voedseltuinen Venlo
- LandschappenNL [bijeenkomst platform, Flexvrijwilligers, Arbo]
- Natuurrijk Limburg [samenwerking op vlak van lokale coöperaties en cursussen]
- Bosgroepen Zuid en Gemeente Echt-Susteren [initiatieven van lokale hakhoutgroepen]

- IVN Land van Swentibold
- Jong Nederland Nee-ritter [inrichting van natuurspeelterrein]
- Werkgroep Hoogstam rond Sibbe [inrichting en opwaardering van dorp door boomgaarden]
- NIVON Heerlen [kennis-making en natuurwerkdagen voor gasten]
- Kernoverleg Vilt

ADVIES EN TERREINBEZOEK

Er werden 106 adviesvragen geregistreerd, over uiteenlopende onderwerpen zoals ziekten in boomgaarden, het behoud van monumentale bomen, heggen en bosonderhoud en het verkrijgen van wilgentakken voor het creëren van natuurlijke speelplekken. Daarnaast ontvingen we vele vragen van vrijwilligers over veilig werken, subsidies en onderhoudsissues, welke we zorgvuldig hebben behandeld.

De structuur van Het Limburgs Landschap bestaat uit Stichting het Limburgs Landschap en Landbouwbedrijf Limburgs Landschap B.V. Medewerkers staan op de loonlijst van Stichting het Limburgs Landschap.

6.1

BESTUUR EN TOEZICHT

[GOVERNANCE, JURIDISCHE STRUCTUUR EN
BEZOLDIGINGSBELEID]

De Raad van toezicht is belast met het toezicht op de algemene gang van zaken in de Stichting waaronder het toezicht op het door de directeur-bestuurder gevoerde beheer en beleid, de realisatie van de doelen, het naleven van wet- en regelgeving en de doelmatigheid en integriteit waarmee de Stichting haar werk doet. De directeur-bestuurder van Het Limburgs Landschap wordt verder ondersteund en geadviseerd door een tweetal commissies: de beheer- en de erfgoedcommissie.

Voor de inschaling van de directeur en medewerkers wordt gebruik gemaakt van een functie-waarderingssysteem afgestemd op de beloningsstructuur zoals vastgesteld in de Raam CAO Bos & Natuur, onderdeel De Landschappen. De Raad van Toezicht heeft de hoogte van de directiebeloning en andere bezoldigingscomponenten vastgesteld. De directeur is ingeschaald in schaal 12 van deze CAO. De medewerkers van Kasteeltuinen Arcen vallen onder de CAO dagrecreatie en de daarbij behorende salaristabellen.

RAAD VAN ADVIES

Behalve een Raad van Toezicht kent Het Limburgs Landschap ook een Raad van Advies. Deze heeft tot doel het gevraagd en ongevraagd adviseren van de directeur-bestuurder. Er is advies gegeven over de rol van Het Limburgs Landschap binnen het veranderende politieke landschap en de NAVO-visie, waarin bijvoorbeeld staat wat de ambities zijn voor deze groeve.

6.2 PERSONEEL

Per 1 januari is Ellen Luijks begonnen als communicatiemedewerker op het hoofdkantoor in Lomm. Daarnaast is per 1 december ook Julia Derksen de afdeling communicatie komen versterken. Carla van Eersel is in het voorjaar van 2024 met vervroegd pensioen gegaan. Emmy van der Beele is haar op het secretariaat in Lomm komen vervangen.

In 2024 hebben Marieke Huijben [Medewerker Natuurbeheer] en Patrick Kloet [Districtbeheerder] District Zuid verlaten. Deze functies zijn momenteel vacant. Daarnaast is het contract van één BBL-er in Zuid verlengd. In District Noord is Sjors de Kort in oktober 2024 gestart als Assistent-districtsbeheerder. In District Midden zijn er ten opzichte van 2023 geen wijzigingen geweest.

Bij Kasteeltuinen Arcen heeft één hovenier ons verlaten, deze functie

is in 2024 niet vervuld. Daarnaast hebben er bij Kasteeltuinen Arcen alleen de gebruikelijke personeelswisselingen plaatsgevonden, voornamelijk binnen de horeca en het entreeteam.

Gemiddeld over het jaar waren er 78,6 fte werkzaam bij Het Limburgs Landschap waarvan 37,8 bij Kasteeltuinen Arcen. De toename van de formatie komt mede door het aannemen van personeel ter vervanging tijdens zwangerschapsverloven en ziekte.

Het ziekteverzuim in 2024 is gestegen naar 8,4%, in 2023 was deze 4,9%. Net als in 2023 hadden we in 2024 helaas nog steeds te maken met meerdere langdurig zieke collega's binnen de organisatie, de meesten zijn gelukkig volop bezig met hun re-integratie.

De structuur binnen de organisatie wordt middels de organogrammen weergegeven.

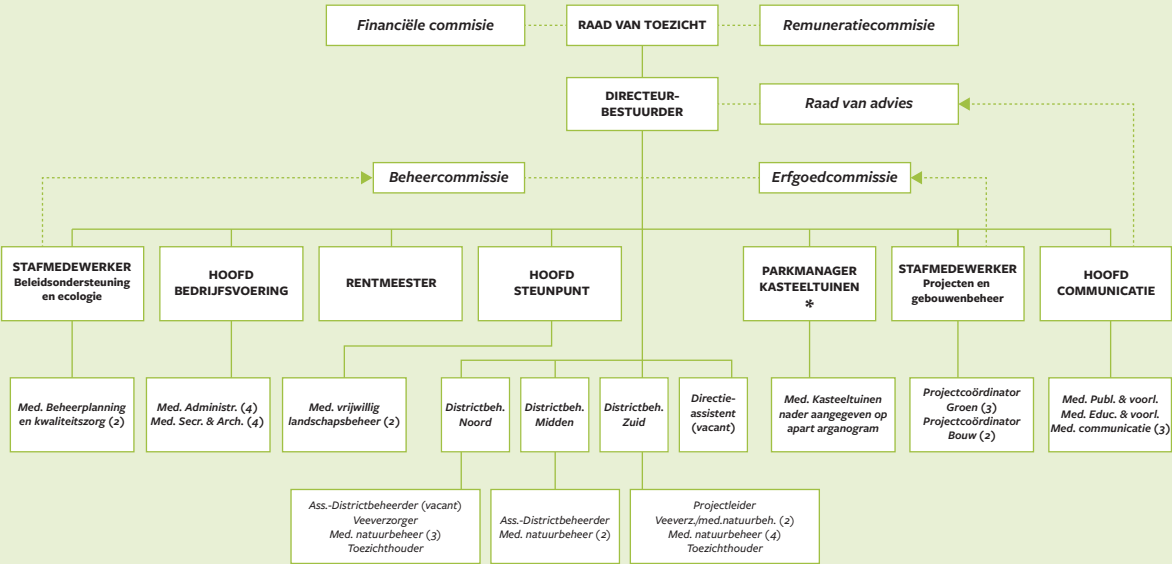
John de Kievit
BOSWACHTER
NOORD – LIMBURG

„Als je doet wat je leuk vindt
hoef je nooit te werken”.

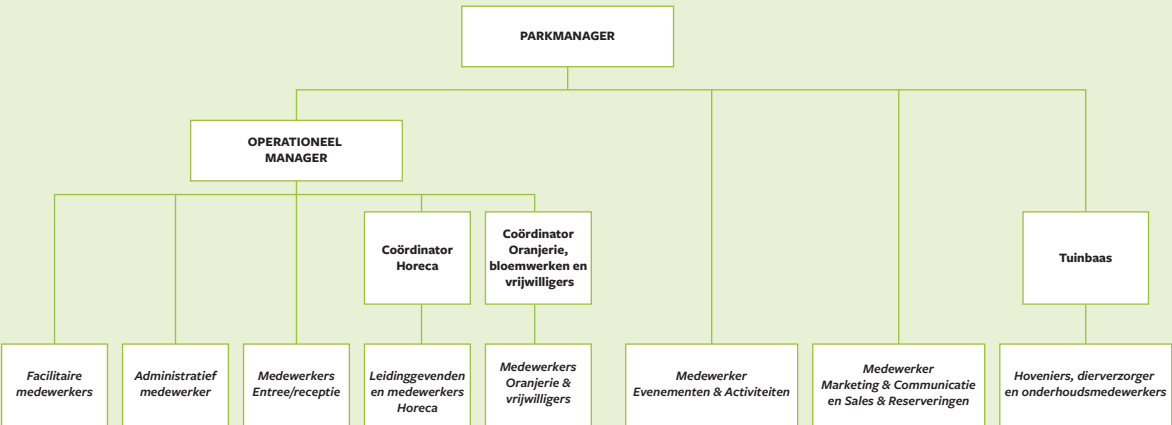
DE STRUCTUUR BINNEN DE ORGANISATIE WORDEN MIDDELS DE ORGANOGRAMMEN WEERGEGEVEN.

Organogram
Stichting Het Limburgs Landschap
per 31-12-2024

* Detail organogram
Kasteeltuinen Arcen
tijdens het seizoen

6.3 INTEGRITEIT

Binnen de Stichting hebben we een integriteitsverklaring voor bestuurders en toezichthouders. Deze is ondertekend door iedereen met deze verantwoordelijkheden. We hebben ook een interne gedragscode die aan alle medewerkers en alle vrijwilligers wordt verstrekt. In de gedragscode zijn zaken vastgelegd als kernwaarden, omgaan met elkaar, omgang met bedrijfsmiddelen en informatie, omgang met belangenverstrengeling en omgang met problemen. Naast de interne gedragscode is er een meldpunt integriteit op onze website voor externen. In 2024 hebben we o.b.v. de Wet bescherming klokkenluiders [Wbk] een separatie klokkenluidersregeling opgesteld, voor zowel intern als extern. Na goedkeuring door de ondernemingsraad en de Raad van Toezicht is deze op de website vermeld.

In 2024 heeft de vertrouwenspersoon zich persoonlijk voorgesteld op de Lila-dag [een bijeenkomst voor al het personeel en de leden van de Raad van Advies en de Raad van Toezicht]. Ze heeft zich voorgesteld mede om de drempel te verlagen om met haar contact op te nemen. De externe vertrouwenspersoon heeft in 2024 van twee personen meldingen ontvangen. Beide gingen over bejegening door een leidinggevende. De vertrouwenspersoon heeft met beide medewerkers meerdere keren gesproken. In beide gevallen lijkt sprake van een verstoring in de arbeidsrelatie. Deze melders hebben uiteindelijk besloten geen nadere actie te ondernemen.

6.4 ONDERNEMINGSRAAD

De ondernemingsraad vergaderde in 2024 zes keer, waarvan twee overlegvergaderingen met de directeur-bestuurder in diens rol als wor-bestuurder en het hoofd bedrijfsvoering, en vier or-vergaderingen.

Ook dit jaar zijn alle vergaderingen op locatie gehouden: op werkschuur Noord, waar de voorzitter van de Raad van Toezicht, Herm Lamers, ook aanschoof. Vervolgens is er vergaderd bij werkschuur Zuid, werkschuur Midden en tenslotte bij Kasteeltuinen Arcen. De eerstvolgende vergadering zal op kantoor Lomm plaatsvinden.

Zoals gebruikelijk heeft de ondernemingsraad kritisch naar de begrotingen en de jaarrekeningen gekeken samen met de wor-bestuurder. Samen is ook de ontstane situatie bij district Zuid bespreekbaar gemaakt. Er is een initiatiefvoorstel gedaan aan de wor-bestuurder om de problemen inzichtelijk te maken en naar oplossingen te zoeken.

De ondernemingsraad heeft goedkeuring gegeven voor de aanpassing van het excedentpensioen, waar enkele van onze collega's recht op hebben. Daarnaast is er een positief advies uitgebracht over de herstructurering van de afdeling Gebouwen en Projecten en de afdeling Beheerplanning en Kwaliteitszorg. Deze zullen in 2025 worden vervangen door een afdeling Natuur en een afdeling Erfgoed. Ook is er een positief advies gegeven aan de WOR-bestuurder over de toekomstige wijzigingen in onze IT. De verplichte ADV-dagen voor het komende jaar zijn vastgesteld en het personeelsreglement is aangepast met enkele kleine wijzigingen en verduidelijkingen, waaronder de personeelskorting voor het boeken van een vakantiewoning.

6.5

RISICOPARAGRAAF

Het Limburgs Landschap besteedt gestructureerd aandacht aan risico's. Deze doen zich door de diverse activiteiten op verschillende vlakken voor. Jaarlijks bespreken we in de organisatieonderdelen de belangrijkste risico's en wat we kunnen doen om deze te beperken. Het verslag hiervan komt aan de orde in de Raad van Toezicht. Daarbij staat stimuleren van de aandacht voor risico's centraal.

STAATSTEUN

Belangrijkste aandachtspunt in het verslagjaar was de reeds lang slepende juridische procedure inzake staatssteun. Het inschatten van omvang en kans op een voor ons ongunstige uitkomst was buitengewoon lastig. Duidelijk was ook dat in dat geval een betaling aan de overheid zou moeten plaatsvinden, die niet zou bijdrage aan onze doelen. We zijn blij dat in 2024 een schikking is getroffen, die - hoewel kostbaar - duidelijkheid geeft en ervoor zorgt dat onze betaling ten goede komt aan de natuur in Nederland. Meer hierover vindt u op pagina 72.

VERZEKERINGEN

Goed verzekerd zijn is een hoeksteen in het omgaan met risico's, omdat nu eenmaal niet alle risico's te vermijden zijn. Voor de verzekeringsportefeuille werken we samen met de andere provinciale landschappen. Claims op de polis leiden tot een opwaartse druk op de premies, waardoor we ervoor gekozen hebben hogere eigen risico's te accepteren. Preven-

tie van schades is - ook vanuit premiebeheersing - van groot belang. Daarover is regelmatig overleg met de tussenpersoon. De financiële commissie van de Raad van Toezicht buigt zich jaarlijks over de ontwikkelingen in onze verzekeringsportefeuille.

RISICO'S VOORTKOMEND UIT LANDELIJK OVERHEIDSBELEID

Verschillende risico's zijn gelegen in keuzes die de landelijke overheid kan maken. Het beïnvloeden ervan is vanuit een provinciaal opererende stichting lastig, en vergt goede samenwerking. Onze koepel LandschapenNL speelt een cruciale rol. Daarnaast zijn we aangesloten bij de branchevereniging VBNE, de Federatie Instandhouding Monumenten en [sinds begin 2025] Goede Doelen Nederland.

In het verslagjaar sprongen een aantal [dreigende] fiscale wijzigingen in het oog. Een BTW-verhoging op verblijfsrecreatie raakt vanaf 2026 de verhuur van onze vakantiewoningen. Een vergelijkbare verhoging op dagrecreatieve bestemmingen kwam er gelukkig niet, dit is belangrijk voor Kasteeltuinen Arcen. Overwogen werd ook om de giftenaftrek in de inkomsten- en vennootschapsbelasting te versoberen. Dit ging - mede dankzij lobby vanuit de goede doelen-sector - niet door.

Helaas wordt de subsidie op monumentenonderhoud wel verlaagd. Hoewel vanuit de erfgoedsector

veel inspanning is geleverd om aan te tonen dat hier tekorten zijn, en een goed onderhoud essentieel is om toekomstige dure restauraties te voorkomen, werd het budget niet verhoogd. Het rijk besloot de armoede te verdelen door het beschikbare subsidiebudget te verdelen over meer monumenten. Voor ons betekent dat een verlaging van de subsidie voor monumentenonderhoud van 60 naar 50 procent.

HORECAPARTNERS

Door de nasleep van de corona-crisis en kostenstijgingen hebben veel horecaondernemers het zwaar. Mede ter voorkoming van leegstand proberen wij als verhuurder mee te denken met de ondernemers en hebben we verschillende betalingsregelingen getroffen. Bij Kasteel Elsloo mocht onze constructieve houding in een beoogde schuldsanering niet helpen en heeft de huurder de handdoek in de ring gegooid. Een derving van huur is hiervan het gevolg. Gelukkig diende zich tijdig een nieuwe huurder aan waardoor het kasteel niet leeg is komen te staan. Goede afspraken waren mogelijk over het verder ontwikkelen van het horecabedrijf op deze mooie plek.

BIJLAGEN

7.1

LEDEN RAAD VAN TOEZICHT

SAMENSTELLING GEDURENDE 2024	
<i>H.H.B. Lamers [69 jaar]</i>	<i>Voorzitter</i>
<i>E.W.G. van den Broek [49 jaar]</i>	<i>Vice-voorzitter</i>
<i>P.J.H.M. Visée [62 jaar]</i>	
<i>R.E. Claessen [36 jaar]</i>	
<i>J.H. Heijnen [69 jaar]</i>	
<i>H.L.H.M. Darley [63 jaar]</i>	
<i>A. Wetterhahn-Reijnen [65 jaar]</i>	

7.2

[NEVEN]FUNCTIONIES LEDEN RAAD VAN TOEZICHT EN DIRECTIE

<i>Herm Lamers</i>	<i>Rechter plv. rechtbank Limburg</i>
	<i>Voorzitter van het College van Beroep voor de examens van Zuyd Hogeschool</i>
	<i>Voorzitter Raad van Commissarissen woningcorporatie Vanhier Wonen</i>
	<i>Lid raad van toezicht landchappenNL</i>
<i>Tessa van den Broek</i>	<i>Directeur De Loods architecten en adviseurs</i>
<i>Pascal Visée</i>	<i>Lid Raad van Commissarissen Royal Flora Holland</i>
	<i>Non-Executive Board member Ketel One Worldwide BV</i>
	<i>Lid Monitoring Commissie Code Pensioenfondsen</i>
	<i>Lid Raad van Commissarissen Bols</i>
	<i>Lid Raad van Commissarissen van KPMG</i>
	<i>Non-executive bestuurslid Nolet Holding BV</i>
<i>Hans Heijnen</i>	<i>Voorzitter adviescommissie POP3 Limburg</i>
	<i>Lid zoogdierwerkgroep M-Limburg IVN Roermond</i>
	<i>Vrijwilliger Het Limburgs Landschap als drone foto-/videograaf</i>
	<i>Lid redactie van de Landschapsbiografie Nationaalpark de Meinweg</i>
	<i>Secretaris / websitebeheerder van Groen Grensland</i>
<i>Ruud Claessen</i>	<i>Manager Geopolitical Strategy & Global Country Management bij ASML</i>
	<i>Lid Raad van Bestuur Theodora N.V.</i>
<i>Hedwig Darley</i>	<i>Lid Raad van Toezicht stichting Step by Step [Schrittmacher]</i>
	<i>Voorzitter Bestuur Rotaryclub Maastricht-Geuldal</i>
	<i>External PhD candidate School of Health Professions Education, Maastricht University</i>
	<i>Buitenlid Kenniskring Professionalisering van het Onderwijs, Zuyd Hogeschool</i>
<i>Anita Wetterhahn-Reijnen</i>	<i>Mede eigenaar, bestuurder Patinaxx Venray</i>
	<i>Commissaris bij Spar Holding Waalwijk</i>
	<i>Commissaris bij veiling ZON Grubbenvorst</i>
	<i>Bestuurder Cultura Venray</i>
<i>Wilfred Alblas, directeur-bestuurder</i>	<i>Penningmeester van de Stichting Faunabeheereenheid Limburg</i>
	<i>Lid van de Adviescommissie Natuur van het Cultuurfonds.</i>
	<i>Lid van de Adviescommissie van het Kennisnetwerk Ontwikkeling en Beheer Natuurkwaliteit [OBN].</i>
	<i>Vertrouwenspersoon bij de Omnivereniging Arcen.</i>

7.3

RAAD VAN ADVIES PER EIND 2024

SAMENSTELLING PER EIND 2024	
R.L.J. Stevens	Voorzitter
P.C.M.G Baeten	Vice-voorzitter
H.G.J. Gipmans	
K. Van Knippenberg	
B.M.J. Mater	
I. Joosten	
P.C.M. Freij	
M.A.A.M. Mulders	

7.4

ORGANISATIE PER 31-12-2024

Directeur-bestuurder	W.F.G. Alblas
Rentmeester	L.J.J. Daamen

VOORLICHTING EN PUBLICATIE

Hoofd Communicatie	L. Hendrikx
Medewerker voorlichting en publiciteit	H.W.G. Heijligers
Medewerkster voorlichting en educatie	L. Oosterwijk
Medewerkster communicatie	R. Coenen – Joosten
Medewerkster communicatie	E.P.J.M. Luijks-Gijbels
Medewerkster communicatie	J. Derksen

PROJECTEN EN GEBOUWENBEHEER

Stafmedewerker projecten en gebouwenbeheer	R.H.M. Gerats
Medewerker projectcoördinatie groen	J.H. Leunissen
Medewerker projectcoördinatie groen	D. Thomassen-Jaspers
Medewerker projectcoördinatie groen	D.B. Bouten
Medewerker projectcoördinatie bouw	M. Rovers
Medewerker projectcoördinatie bouw	C.W.O. Christoffel

BEHEERPLANNING EN KWALITEITSZORG

Stafmedewerker beleidsondersteuning en ecologie	A.H. Ovaa
Medewerker beheerplanning en kwaliteitszorg	H. Bussink
Medewerker Beleidsondersteuning en ecologie	C.A.M. van Seggelen

BEDRIJFSVOERING

Hoofd bedrijfsvoering	C.M. Beijer-Hermesen
Medewerkster bedrijfsvoering	A.L. Bos-Pauwels
Medewerkster bedrijfsvoering	C.M.P.M. Bloemen-Maes
Medewerkster bedrijfsvoering	M. Evenhuis
Medewerker bedrijfsvoering	G.J.A.M. Boekholt
Medewerkster bedrijfsvoering / archief	F.H.W. Hovens
Secretaresse	M.J.J.M. Clabbers-Seuren

BEDRIJFSVOERING [vervolg]	
Medewerkster secretariaat / archief	W.H.W. Schreven
Medewerkster secretariaat	E.M. van der Beele
STEUNPUNT LANDSCHAPSBEHEER	
Hoofd Steunpunt	J.P. Kluskens
Medewerker vrijwillig landschapsbeheer	C. Larosch
Medewerker vrijwillig landschapsbeheer	D.G.A.M. Rechmann
BUITENDIENST	
Regio noord:	
Districtsbeheerder	M.I.J.T. van Roosmalen
Assistent-districtsbeheerder	S.J.A.M. de Kort
Boswachter kuddebeheer	A.L.H.M. Poels
Boswachter toezicht & handhaving	R.W.C.J. Berkers
Boswachter natuurbeheer	T. Remmerswaal
Boswachter natuurbeheer	B.H.A.C. Bukkems
Medewerker natuurbeheer	J.H.Th. de Kievit
Medewerker natuurbeheer	M.H.O.M. Vink
Regio midden:	
Districtsbeheerder	G.J. Berends
Assistent-districtsbeheerder	F.G.M. Ewalds
Medewerker natuurbeheer	L.A.J. Kuijpers
Boswachter / toezichthouder	B. van de Ven
Regio zuid:	
Districtsbeheerder	Vacature
Projectleider	G.A.M.J. Hambeukers
Veeverzorger / medewerker natuurbeheer	F.W.J. Kroonen
Toezichthouder/BOA	J.J.P.M. Burema
Medewerker natuurbeheer / boswachter	G.J.B.M. Ketelaars
Medewerker natuurbeheer	B.A.M. Janssen
Medewerker natuurbeheer, BBL-er	F. Bindels

KASTEELTUINEN ARCEN	
<i>Parkmanager</i>	<i>R.G.M. Rambags</i>
<i>Operationeel manager</i>	<i>N.P.W. van Schijndel</i>
<i>Coördinator Oranjerie, vrijwilligers en bloemwerken</i>	<i>C.M.P. Rijnen-Peeters</i>
<i>Coördinator sales & reserveringen</i>	<i>N.E. Freund-Youcef Ettoumi</i>
<i>Medewerkster sales & Reserveringen</i>	<i>E.C.B. Bongarts-Leenman</i>
<i>Medewerkster sales & Reserveringen</i>	<i>L.D.C. Hegger</i>
<i>Medewerkster marketing & communicatie</i>	<i>M.J.I. Beurskens</i>
<i>Medewerkster marketing & communicatie</i>	<i>L.A.E. Geelen</i>
<i>Medewerkster marketing & communicatie</i>	<i>E.J.A. Hermans</i>
<i>Medewerkster evenementen & activiteiten</i>	<i>L.M.J.H. Reintjes</i>
<i>Coördinator Horeca</i>	<i>C. Freund</i>
<i>Locatiehoofd horeca</i>	<i>S. Freund</i>
<i>Assistent locatiehoofd horeca</i>	<i>M.J.T. van Benthum-Hautvast</i>
<i>Assistent locatiehoofd horeca</i>	<i>M.M. Fouarge-Bol</i>
<i>Interieurverzorgster</i>	<i>R.T.C. Roth</i>
<i>Hoofd tuinen</i>	<i>B. Bakker</i>
<i>Medewerker onderhoud, installaties & facilitair</i>	<i>E.H.G. Timmermans</i>
<i>Medewerker projecten tuinen</i>	<i>H.W.G.M. Lintjens</i>
<i>Voorman tuinen</i>	<i>A.J.M. Jakobs</i>
<i>Tuinman</i>	<i>A.J.H. Versteegen</i>
<i>Tuinman</i>	<i>P.M.M.G. Hermans</i>
<i>Tuinman</i>	<i>R.J.E.M. van der Zanden</i>
<i>Tuinman</i>	<i>R.H.A. Bergsma</i>
<i>Tuinman</i>	<i>C.P.G. Karels</i>
<i>Tuinman</i>	<i>R.C.J.G. Vousten</i>

7.5

COMMISSIES PER 31-12-2024

BEHEERCOMMISSIE	
H. Tolkamp	voorzitter
C. van Seggelen	secretaris
L. van den Berg	
A. van den Burg	
R. Geraeds	
J. Jansen	
H. Kossen	
L. Lamers	
R. Loeb	
J. den Ouden	
U. Prins	
I. Raemakers	
J. Roelofs	
B. van der Weijden	
J.H. Heijnen	Agenda lid
ERFGOEDCOMMISSIE	
G. van der Varst	Voorzitter
R.H.M. Gerats	Secretaris
R. Brouwers	
M.P.C.P. Paulissen	
J.A.M. Roymans	
J.L.M. van Susante	
P. Verhoeff	
A. van Hees	Agenda lid
R.Claessen	Agenda lid

ONDERNEMINGSRAAD

Mark Rovers	voorzitter
Martine Evenhuis	secretaris
Chantal Rijnen – Peeters	penningmeester
Frank Kroonen	vice-voorzitter
Ramon Berkers	
Twan Versteegen	

REDACTIE KWARTAALBLAD

Drs. W.F.G. Alblas	voorzitter
H.W.G. Heijligers	eindredacteur
L. Hendriks	
A.A.F.M. Urlings	

7.6

STICHTING ROBUR, BEDRIJVEN VOOR HET LIMBURGS LANDSCHAP

De stichting 'Stichting Robur - bedrijven voor Het Limburgs Landschap' is statutair gevestigd te Venlo en houdt kantoor in de Kloosterhof, Rijksstraatweg 1, 5943 AA Lomm.

De stichting heeft ten doel:

- de ondersteuning van Het Limburgs Landschap door bedrijven en instellingen ten behoeve van concrete en herkenbare projecten en activiteiten, die niet of niet geheel uit de exploitatierekening van Het Limburgs Landschap worden gefinancierd;
- het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.

SAMENSTELLING BESTUUR STICHTING ROBUR PER 31-12-2024

P.M.J. Thissen	voorzitter
R. Goedmakers	secretaris – penningmeester
W.L.H. van Laarhoven	
J. Stoop	
H.J.J. Narinx	

7.7

SPECIFICATIE NATUURTERREINEN

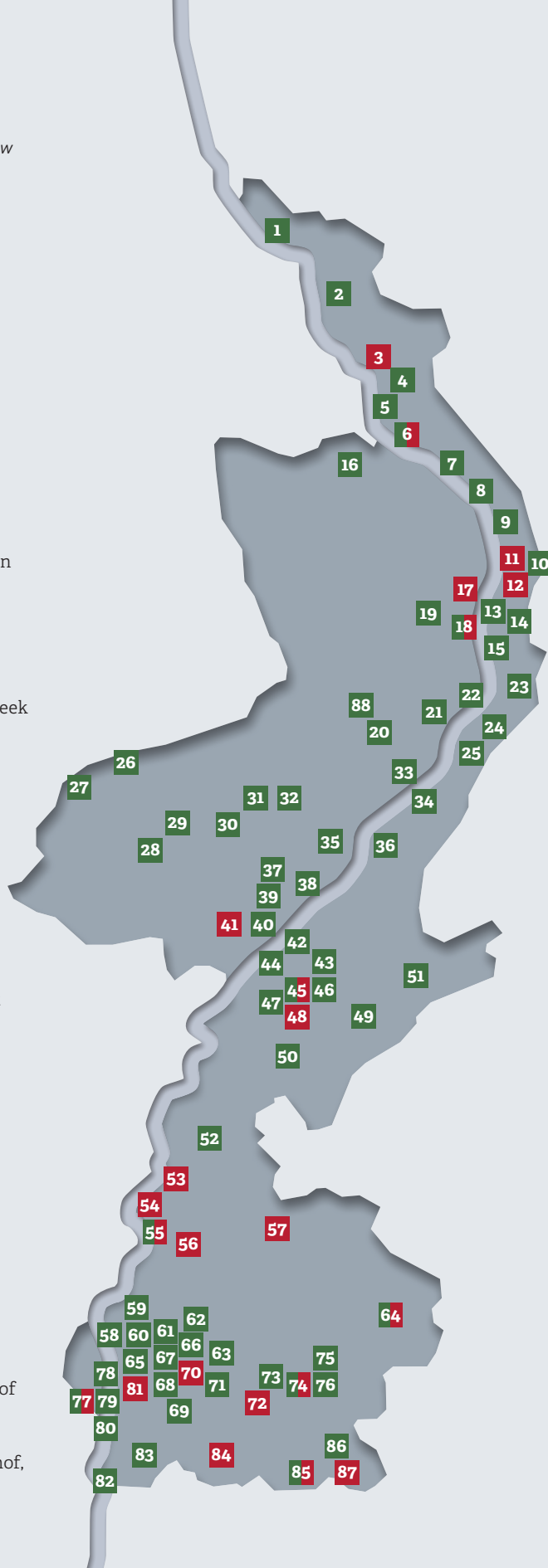
REGIO NOORD <i>in hectaren</i>	Eigendom	In Beheer	In erfpacht	Totaal
Bleijenbeek			2,987	2,987
Boshuizer Bergen - Landgoed Geysteren	238,4404	0,1055		238,5459
Bosserheide	120,177			120,177
De Hamert - Stalberg - Roobeek	1107,6909			1107,6909
Dorperheide - Walbeckerheide	251,9903			251,9903
Dubbroek - Blericksche bergen	163,483			163,483
Eckeltse Bergen - Bergerhei - Ottenskamp	358,2244			358,2244
Gennepse Hei	53,3683			53,3683
Groote Heide	81,7991		192,923	274,7221
Heezeland	10,4453			10,4453
Heuloërbroek - Heukelomse beek	168,5701			168,5701
Hoogwatergeul Lomm	24,3897			24,3897
In de Horsten	1,0952			1,0952
Kaldenbroek - Siebersbeek - Houthuizer Molen	112,7853			112,7853
Kasteel Arcen - Barbara's Weerd	507,9033			507,9033
Langhout	44,2547			44,2547
Molenberg	0,773			0,773
Omgeving Siebengewald	2,528			2,528
Onderste Bovenste Molen - Jammerdal	79,3549	8,2272		87,5821
Ravenvennen - Vreewater	525,2782	0,3427		525,6209
Reulsberg	0,06			0,06
Rivierpark Blerick Baarlo	40,1784	0,5935		40,7719
Rivierpark Venlo Tegelen	13,6948			13,6948
Rivierpark Venlo Velden	46,8008	4,1695		50,9703
Rode Hoek	203,6902	6,2954		209,9856
Schoorveld	0,752			0,752
Tuspeel	28,1305			28,1305
Zwart Water - de Weerd	393,6494			393,6494
TOTAAL NOORD-LIMBURG	4579,5072	19,7338	195,91	4795,151

REGIO MIDDEN <i>in hectaren</i>	Eigendom	In Beheer	In erfpacht	Totaal
Aalsbeek	0,9285			0,9285
Aerwinkel / op de Borg / Vlootbeek	21,9004	1,773		23,6734
Anna Beemd / Slaag / Polderveld	99,4109			99,4109
Beesels Broek	52,9786	4,4509		57,4295
Beylshof	81,0557			81,0557
Exaten - Haelens beekdal	232,6364			232,6364
Grathemer Molen	0,1697			0,1697
Haelensch Broek	5,8015			5,8015
Kesselse Bergen	5,1904			5,1904
Linnerheide	144,2433			144,2433
Linnerweerd	23,313	26,1579		49,4709
Neerbeekdal	0,8965			0,8965
Nieuw Tergouwen	0,1515			0,1515
Oolderveld - Isabellegreend - Ooldergreend	252,7985	2,207		255,0055
Ophovense Zandberg	50,134			50,134
Osen - Overlaat van Linne	177,276			177,276
Roeventer Peel	46,8816			46,8816
Rozendaal - Marissen - Schrevenhof - Heerenhof	410,9717	0,1525		411,1242
Sarsven en Banen - Schoorkuilen	285,9777			285,9777
Schelkensbeek	9,7229	0,5335		10,2564
Smalbroek Zuidplas	168,1695			168,1695
Spaanse Bos	21,611			21,611
Sweeltje - Munningsbos	119,3147	0,713		120,0277
Turfkoelen - omgeving Paarlo	7,881			7,881
Weerterbos - Hugterbroek	846,8812	8,6734		855,5546
Wellenstein	48,622			48,622
TOTAAL MIDDEN-LIMBURG	3114,9182	44,6612		3159,5794

REGIO ZUID in hectaren	Eigendom	In Beheer	In erfpacht	Totaal
Anstelvallei	86,0982			86,0982
Bemelerberg - Schiepersberg - groeven	266,7517			266,7517
Bergse Heide - Ingendael	177,6833	13,2796		190,9629
Cottessen - Bellet	87,19			87,19
De Dellen - Meerssenerbroek - Curfsgroeve	164,1154	23,4251		187,5405
Eijsder Beemden	51,1826			51,1826
Gronsveld	3,1485			3,1485
Harles, Holset, Lemiers / Frankenhofmolen Vaals	16,732			16,732
Hoog Cruts	0,9729			0,9729
Janssen molen	0,1018	0,2587		0,3605
Kasteel Elsloo	14,8635			14,8635
Kasteel Goedenraad - Eyserbos - Bulkemsbroek	90,0021			90,0021
Kasteel Neercanne - Millenniumbos	58,6658			58,6658
Kleine Weerd	2,549	7,7385		10,2875
Klingeberg	10,2352			10,2352
Landgoederenzone Maastricht - Mariënwaard	11,0837			11,0837
Limbrichterbosch	0,795			0,795
Oude Pastorie Beek	1,578			1,578
Pietersplas	140,6387	0,6744		141,3131
Platiel Mesch - Mescher plukbos	8,679			8,679
Platsbeek	0,142			0,142
Ruïne Stein	11,5316			11,5316
Schinveldse Bossen		0,153		0,153
Standerdmolen Urmond	0,0604			0,0604
Vrouwenbosch	12,9961			12,9961
Wittermer Molen	34,4534			34,4534
TOTAAL ZUID-LIMBURG	1252,2499	45,5293		1297,7792
TOTALE OPPERVLAKTE SLL IN HA.	8946,6753	109,9243	195,91	9252,5096

- Natuurgebied
- Natuurgebied met gebouw
- Gebouw

- 1 Molenberg
- 2 Gennepse Hei
- 3 Bleijenbeek
- 4 Eckeltse Bergen
- 5 Heukelomse Beek
- 6 Bosserheide
- 7 Bezoekerscentrum
De Maasduinen
- 8 Rode Hoek
- 9 Landgoed de Hamert
- 10 Dorperheide
- 11 Landgoed Arcen
- 12 Kasteeltuinen Arcen
- 13 Wijmarsche watermolen
- 14 Ravenvennen
- 15 Vreewater
- 16 Zwart Water
- 17 Boshuizerbergen
- 18 Houthuizer Molen
- 19 Kaldenbroek - Siebersbeek
Huys Kaldenbroek
- 20 Reulsberg
- 21 Langhout
- 22 Dubbroek
- 23 Maascorridor
- 24 Groote Heide
- 25 Jammerdal
- 26 Aalsbeek
- 27 Kievitsloop
- 28 Weerterbos
- 29 Roeventerpeel,
Schoorkuilen en Kwegt
- 30 Sarsven en De Banen
- 31 Aan de Bergen
- 32 Spaanse Bos
- 33 Ophovense Zandberg
- 34 In den Horsten
- 35 Schelkensbeek
- 36 Neerbeekdal
- 37 Beesels Broek
- 38 Landgoed Beijlshof
- 39 Haelens Broek
- 40 Haelens Beekdal -
Landgoed Exaten
- 41 Tuspeel
- 42 Grathermmermolen
- 43 Maasplassen
- 44 Linnerheide - Mortelshof
- 45 Linnerweerd
- 46 Landgoed Rozendaal
Schrevenhof, Koningshof,
Heerenhof

- 46 Het Sweeltje
- 47 Reigersbroek
- 48 Historische tuin Montfort
- 49 Aerwinkel - Voorsterveld
- 50 Marissen
- 51 Turfkoelen
- 52 Limbrichterbos
- 53 Standermolen Urmond
- 54 Ruine Stein
- 55 Kasteelpark Elsloo
Kasteel Elsloo
en Slakmolen
- 56 Oude Pastorie
- 57 Janssenmolen Oirsbeek
- 58 Marienwaard
- 59 Meersenerbroek
- 60 De Dellen
- 61 Curfsgroeve
- 62 Ingendael
- 63 Bergse Heide -
Meertensgroeve
- 64 Anstelvallei +
Nieuw Ehrenstein en
Klarenanstel
- 65 Hamsterakker Amby
- 66 Groeve Blom
- 67 Bemelerberg
- 68 Groeve 't Rooth
- 69 Juliangroeve - Schiepersberg
- 70 Van Tienhovenmolen
- 71 Akkerreservaat Sibbe
- 72 Wittemer Molen
- 73 Eyserbos - Trintelen
- 74 Landgoed Goedenraad
Kasteel Goedenraad
- 75 Klingeleberg-Vrouwenheide
- 76 Bulkemsbroek
- 77 Cannerbos +
Chateau Neercanne
- 78 Kleine Weerd
- 79 Pieterplas
- 80 Eijsder Beemden
- 81 Torenmolen Gronsveld
- 82 Navagne
- 83 Mescher Plukbos
- 84 Hoogcruts
- 85 Cottessen
Cottessen 3 en Hoeve Bervesj
- 86 Holset - Harles - Lemiers
- 87 Frankenhofmolen
- 88 Schoorveld

7.8

VERANTWOORDINGSVERKLARING STICHTING HET LIMBURGS LANDSCHAP

Stichting het Limburgs Landschap onderschrijft de Code goed bestuur voor goede doelen, en handelt overeenkomstig. In deze verantwoordingsverklaring legt de bestuurder verantwoording af over de drie algemeen geldende principes:

1 ONDERSCHIED DE FUNCTIES TOEZICHT HOUDEN, BESTUREN EN UITVOEREN

Het interne toezicht op bestuurlijke/uitvoerende taken vindt bij Het Limburgs Landschap plaats door de Raad van Toezicht. De Raad van Toezicht keurt de begroting en de jaarrekening goed, en benoemt de directeur-bestuurder. De Raad van Toezicht is onbezoldigd. De remuneratiecommissie uit de Raad van Toezicht houdt jaarlijks een functioneringsgesprek met de directeur-bestuurder. De Raad van Toezicht heeft vastgelegd welke informatie zij verwacht te krijgen van de directeur-bestuurder.

Het bestuur wordt uitgeoefend door de directeur-bestuurder, die wordt ondersteund door de collega's op het kantoor in Lomm en de

teams van de 3 districten en Kas-teeltuinen Arcen. In deze teams vindt onder eindverantwoordelijkheid van de directeur-bestuurder de uitvoering plaats.

De bestuurder legt door middel van jaarverslag en jaarrekening verantwoording af aan donateurs en subsidiegevers. Deze documenten worden beschikbaar gemaakt via de website van Het Limburgs Landschap.

In aansluiting op de statuten zijn reglementen vastgesteld voor de werkwijze van de Raad van Toezicht, de Raad van Advies, de directeur-bestuurder, de remuneratiecommissie en de financiële commissie. Ook deze staan op de website.

2 OPTIMALISEER DE EFFECTIVITEIT EN EFFICIENCY VAN BESTEDINGEN

In het Meerjarenbeleidsplan 2021-2025 heeft Het Limburgs Landschap de richtinggevende doelstellingen op de voor haar relevante gebieden vastgelegd. Op basis van dit beleidsplan, de beheerplannen en projectplannen voor

terreinen en gebouwen enerzijds en de meerjarenraming anderzijds wordt jaarlijks de begroting opgesteld. Een tussentijdse evaluatie is uitgevoerd in 2023, waarna in 2025 een eindevaluatie volgt.

De kwaliteit van ons natuurbeheer is gecertificeerd in het kader van de Subsidieregeling Natuur en Landschap [SNL]. In 2023 heeft de audit in het kader van deze certificering plaatsgevonden, op grond waarvan het certificaat is verlengd. De SNL-subsidie bedraagt 84% van de landelijk bepaalde standaardkostprijzen, waarvan een continue prikkel uitgaat tot efficiënt werken.

De kwaliteit van het erfgoedbeheer is getoetst door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en de Raad voor Cultuur. Op grond hiervan is Stichting het Limburgs Landschap aangewezen als Professionele Organisatie voor Monumentenonderhoud [POM]. De Inspectie overheidsinformatie en erfgoed houdt daarop toezicht

Conform het beleggingsbeleid kan een deel van de beschikbare middelen dat niet als liquide middelen dient te worden aangehouden, worden belegd, tot een maximum van 50% van de

totaal beschikbare middelen. De doelstelling is om het vermogen in reële termen [d.w.z. rekening houdend met inflatie] in stand te houden. Beleggen verloopt via een “gematigd defensief” beleggings-mandaat bij ABN-AMRO, waarbij gekozen is voor een portefeuille met een positieve impact op sociale- en milieudoelen.

3 OPTIMALISEER DE OMGANG MET BELANGHEBBENDEN

Medewerkers van Het Limburgs Landschap staan dagelijks in contact met een zeer grote en diverse groep van mensen, organisaties, media en overheden. Iedere doelgroep vraagt zijn eigen benadering. De inhoud, kwaliteit en wijze van de te verstrekken informatie wordt daar voortdurend op afgestemd, waarbij er steeds naar gestreefd wordt de communicatie zodanig in te richten dat de verstrekte informatie relevant, eenduidig en toegankelijk is.

Communicatiemiddelen die worden ingezet zijn het kwartaalblad, de website, het Tv-programma Natuur en Zo en social media. Met name bij de uitvoering van

projecten is het van belang dat bezoekers uitleg krijgen over het wat en waarom van de werkzaamheden, en bij wie ze terecht kunnen voor informatie. Daartoe worden info-bordjes opgehangen. Bij dat alles geldt dat Het Limburgs Landschap goed bereikbaar wil zijn voor vragen, opmerkingen en klachten. Daarvoor zijn we telefonisch goed bereikbaar, worden meldingen die binnenkomen via het algemene e-mailadres goed opgevolgd en reageren we waar nuttig op de reacties die we ontvangen op social media. Ook op deze wijze wil de Het Limburgs Landschap Mooi Dichtbij zijn.

Met meer dan 9000 hectare natuur en vele gebouwen in eigendom en onze diverse werkzaamheden en exploitaties ontvangen we jaarlijks ook diverse meldingen en mails die wij als ‘klacht’ behandelen. Een klacht is een kans op verbetering. Het is ons beleid deze klachten zo snel mogelijk op te pakken en goed bij te houden. Afgelopen jaar ontvingen we 61 meldingen/klachten over diverse thema's zoals ons beheer, lidmaatschap en overlast, een aantal dat vergelijkbaar is met de vorige jaren. Opvallend was het aantal klachten over ons Beschermerspas, een

geplastificeerde kaart die onze donateurs aan het begin van het jaar ontvangen met de post. Deze hebben we naar aanleiding van deze klachten veranderd naar een ‘stevigere’ kaart die beter tegen water kan. Daarnaast ontvingen we diverse meldingen over dras-sige wandelpaden. Hier proberen we in ons beheer rekening mee te houden, maar we proberen melder ook uit te leggen dat dit een gevolg is van een historisch natte periode waarop lastig op te boksen is als natuurbeheerder.

A vertical photograph of a forest with tall trees and green foliage, positioned on the left side of the page.

FINANCIEEL VERSLAG 2024

**STICHTING
HET LIMBURGS LANDSCHAP**

JAARREKENING GECONSOLIDEERD 2024

Deze Jaarrekening betreft de geconsolideerde jaarrekening van Stichting het Limburgs Landschap, Landbouwbedrijf Limburgs Landschap B.V. en Stichting ROBUR.

FINANCIËLE VERANTWOORDING

Stichting het Limburgs Landschap is keurmerkhouder van het CBF-Keurmerk [Centraal Bureau Fondsenwerving]. De jaarrekening 2024 is ingericht conform de in de Richtlijn Verslaggeving Fondsenwervende Instellingen [RJ650] opgenomen richtlijnen. Controle van de jaarrekening door de accountant gebeurt conform de CBF-eis. Voor Stichting het Limburgs Landschap is de bepaling uit Titel 9 boek 2 BW [artikel 360 lid 3] niet van toepassing, omdat de daarvoor relevante commerciële baten als tegenprestatie voor de levering van producten en diensten onder de grens van 7,5 mln euro blijven. De Stichting wordt bestuurd door een directeur-bestuurder, waarop toezicht wordt gehouden door een Raad van Toezicht. In dit kader stelt de directeur-bestuurder de jaarrekening vast. De directeur-bestuurder legt de jaarrekening ter goedkeuring voor aan de Raad van Toezicht.

LANDBOUWBEDRIJF LIMBURGS LANDSCHAP

Op 4 april 2016 heeft de Stichting Het Limburgs Landschap een landbouwbedrijf opgericht, genaamd Landbouwbedrijf Limburgs Landschap B.V. Het Landbouwbedrijf is statutair gevestigd in de gemeente Venlo.

Bij de oprichting zijn 1.400 aandelen geplaatst die een waarde vertegenwoordigen van € 140.000. De geplaatste aandelen zijn door de oprichter, Stichting het Limburgs Landschap, volgestort. Het Landbouwbedrijf wordt bestuurd door de directeur-bestuurder van Het Limburgs Landschap. Alle niet verpachte akkers en graslanden van de Stichting zijn in gebruik gegeven aan de BV. Het beheer inclusief de baten en lasten betreffende de akkers en de grote grazers [runderen en paarden] zijn geheel en het beheer van de niet verpachte graslanden zijn voor een deel in deze BV ondergebracht. De kosten van het rasteren en de kosten van het maaien van de natte graslanden met wetlandtracks zijn voor rekening van de Stichting.

STICHTING ROBUR

Het bestuur van de Stichting ROBUR heeft haar jaarrekening vastgesteld. De jaarrekening van ROBUR is geconsolideerd in de nu voorliggende jaarrekening en in die hoedanigheid door de accountant gecontroleerd..

DE JAARREKENING 2024 BESTAAT UIT:

- De balans per 31 december 2024 met toelichting daarop;
- De staat van baten en lasten over het boekjaar 2024 met toelichting daarop.
In deze toelichting is mede begrepen het overzicht “Specificatie en verdeling kosten naar bestemming”;
- De bestemming van het resultaat;
- De overige gegevens.

FINANCIERINGSSTRUCTUUR

De opbouw van het resultaat [overschot / tekort] dient gezien te worden tegen de achtergrond van de financieringsstructuur van SLL. Hierbij worden zeven belangrijke geldstromen onderscheiden, namelijk:

- het structurele deel van het beheer;
- het verwerven van natuurterreinen en gebouwen;
- het uitvoeren van projecten;
- de bijzondere baten en lasten;
- het resultaat op financieel beheer [liquide middelen en beleggingen];
- resultaat verhuur van vakantiewoningen;
- resultaat Kasteeltuinen Arcen.

Het resultaat van deze afzonderlijke geldstromen geeft het volgende beeld en kan als volgt worden toegelicht [de cijfers worden hier op een iets andere wijze gepresenteerd dan in de staat van baten en lasten]:

	2024	2023
Structureel deel beheer	1.193.103	914.029
Verwerven van natuurterreinen en gebouwen	-420.437	-1.415.036
Uitvoeren van Projecten	-1.453.653	-2.130.703
Bijzondere inkomsten en uitgaven	-580.357	1.904.676
Resultaat financieel beheer	760.957	962.913
	-500.387	235.879
Resultaat verhuur vakantiewoningen	339.199	321.148
Resultaat Kasteeltuinen Arcen	357.457	64.451
TOTAAL	196.269	621.478

HET STRUCTURELE DEEL VAN HET BEHEER

In het structurele deel van het beheer worden alle baten en lasten ten behoeve van de eigen organisatie verantwoord die nodig zijn om de bedrijfsvoering naar behoren te kunnen laten functioneren. Dit onderdeel van de exploitatie wordt gefinancierd met structurele inkomsten zoals beheersubsidies, exploitatiesubsidies, bijdragen van beschermers, inkomsten uit terreinen en inkomsten t.b.v. het Steunpunt Landschapsbeheer.

HET VERWERVEN VAN NATUURTERREINEN

De verwervingskosten van natuurterreinen worden deels gefinancierd uit ontvangen subsidies van overheden.

Over in het verleden via de zogeheten PNB-regeling [Regeling subsidies particuliere terreinbeherende natuurbeschermingsorganisaties] ontvangen aankoopsubsidies is een juridisch geschil ontstaan.

In voorgaande jaren vermeldde wij in ons jaarverslag een risico naar aanleiding van een klacht ingediend bij de Europese Commissie door de Vereniging Gelijkberechtiging Grondbezitters [VGG] over de PNB-regeling. Van 1993 tot en met 2011 bestond deze subsidieregeling waarmee alleen natuurbeschermingsorganisaties Natuurmonumenten en de 12 Provinciale Landschappen grond konden verwerven met het oog op natuurbehoud. Particuliere grondbezitters, verenigd in de VGG, vonden het onterecht dat zij geen gelijke aanspraak hadden op die aankoopsubsidie die zij beschouwen als ongeoorloofde staatssteun. Na jarenlange discussies met het ministerie van LNV en de betreffende natuurbeschermingsorganisaties dienden zij in 2008 een klacht in bij de Europese Commissie. In 2012 werd de subsidieregeling beëindigd. Door de Europese Commissie is een onderzoek ingesteld naar de rechtmatigheid van uitgekeerde aankoopsubsidies.

Natuurmonumenten en de 12 Provinciale Landschappen zagen een eventuele nieuwe formele beoordeling door de Europese Commissie met vertrouwen tegemoet. Mocht de Europese Commissie echter na herbeoordeling toch tot de conclusie komen dat sprake zou zijn van (on)verenigbare staatssteun, dan zou de Staat gedwongen kunnen zijn [een deel van] de ontvangen steun en/of de rente daarover terug te vorderen van de natuurbeschermingsorganisaties, hetgeen materiële gevolgen kan hebben voor de financiële positie van de natuurbeschermingsorganisaties.

Deze onzekerheid over de uitkomst van het onderzoek door de Europese Commissie zijn ten einde gekomen nu betrokkenen in 2024 een schikking

hebben getroffen. Natuurmonumenten en de Provinciale Landschappen zullen in het kader van deze schikking circa € 80 miljoen storten in een door de VGG op te richten fonds. Met de middelen in het fonds zal het particuliere natuurbeheer in Nederland een extra impuls krijgen. De VGG heeft de klacht ingetrokken en de Europese commissie heeft het dossier in november 2024 gesloten.

De particuliere grondbezitters en natuurbeschermingsorganisaties staan nu weer schouder aan schouder in plaats van tegenover elkaar. Dat is goed nieuws voor alle natuur[liefhebbers] in Nederland.

Onder regie van LVVN-Staatssecretaris Jean Rummenie hebben de Staat [LVVN, Staatsbosbeheer en Rijksvastgoedbedrijf], Terreinbeherende organisaties [TBO's] en VGG tevens een convenant ondertekend, waarin duidelijke afspraken staan over het verkoopproces van gronden met de eindbestemming natuur door overheden. Dit convenant sluit aan op uitspraken van de Hoge raad [Didamarrest 1 en 2] en voorkomt juridische procedures in de toekomst.

Het voortslepen van de klachtprocedure bracht onzekerheid en hoge kosten met zich mee. We werken juist graag samen met particuliere grondbezitters om de natuur te beschermen en te versterken en om belangrijke maatschappelijke uitdagingen in het buitengebied aan te gaan. Juist in deze tijd, waarin alle handen nodig zijn voor de natuur. Natuurmonumenten en de Provinciale Landschappen richten zich niet alleen op de natuur in de eigen terreinen maar maken zich ook sterk voor de natuurkwaliteit daarbuiten. Het door de VGG op te richten fonds draagt bij aan deze missie.

In de jaarrekening is de cijfermatige verwerking opgenomen van de betaalde en te betalen bijdragen aan het genoemde fonds. Voor het Limburgs Landschap zijn de gevolgen van de schikking in de staatssteunzaak als volgt toe te lichten:

SCHIKKING STAATSSTEUNZAAK		
1e tranche, betaald in 2024	1.666.667	
Kostenvergoeding VGG, betaald in 2024	125.000	
Rente over 1e tranche, betaald in 2024	102.083	
	1.893.750	
2e tranche, schuld	1.541.667	
	3.435.417	Zie blz. 99
Rente over 2023 en 2024 2e tranche, schuld	107.917	Zie blz. 113
	3.543.334	

HET UITVOEREN VAN PROJECTEN

Hieronder vallen de opbrengsten en kosten van de uitgevoerde projecten. Naast het uitvoeren van projecten natuurterreinen zijn dat ook de projecten voor restauratie en groot onderhoud van onze gebouwen. De kosten van projecten natuurterreinen worden voor het grootste deel gefinancierd uit hiervoor ontvangen subsidies van overheden en particuliere fondsen. De restauratieprojecten of projecten [groot] onderhoud gebouwen worden vaak voor 60% of minder gesubsidieerd.

Voor de Projecten in uitvoering is een voorziening gevormd voor de eigen bijdrage die Het Limburgs Landschap moet leveren. Het betreft projecten die meerdere jaren lopen en waarvan jaarlijks een gelijk deel van de eigen bijdrage aan de voorziening toegevoegd wordt [Zie Voorzieningen op blz. 75].

DE BIJZONDERE BATEN EN LASTEN

De bijzondere inkomsten bestaan uit bijzondere baten, giften, legaten, nalatenschappen en bijdragen van de Nationale Postcode Loterij en dergelijke. Ook het resultaat op de deelneming in het Landbouwbedrijf Limburgs Landschap BV is als bijzondere bate opgenomen. De afkoop van een toekomstig risico in samenhang met in het verleden ontvangen subsidie [Aankoopsubsidie uit de PNB-regeling,

Regeling subsidies particuliere terreinbeherende natuurbeschermingsorganisaties] heeft een materiële omvang en is als bijzondere last verwerkt.

In het verslagjaar verantwoordt de Stichting vanwege een schattingswijziging een bedrag van € 2.250.000 van de Nationale Postcode Loterij. Met ingang van 2024 worden de baten van loterijorganisaties in het jaar waarop zij betrekking hebben verantwoord. In eerdere jaren is de Nationale Postcode Loterij-bijdrage verantwoord volgens het kasstelsel.

Het resultaat van Stichting ROBUR is als bijzondere inkomst opgenomen.

RESULTAAT FINANCIËLE BEHEER

Naar aanleiding van de door de Raad van Toezicht vastgestelde kaders voor financieel beheer heeft de stichting in 2023 belegd via een beleggingsmandaat bij de ABN AMRO-bank. Op blz. 67 wordt dit verder toegelicht. Ook de rente-inkomsten uit onder andere spaarrekeningen worden hier opgenomen.

RESULTAAT VERHUUR VAKANTIEWONINGEN

Een deel van de [monumentale] panden is gerenoveerd of gerestaureerd en wordt verhuurd als vakantiewoning. De inkomsten die de Stichting hiermee genereert worden aangewend om de restauratie van de panden te kunnen financieren en de monumenten te onderhouden. Voor de verhuur wordt gebruik gemaakt van de diensten van een bemiddelingsbureau.

RESULTAAT KASTEELTUINEN ARCEN

Het resultaat heeft uitsluitend betrekking op de exploitatie van de Kasteeltuinen in enge zin. Hierbij is geen rekening gehouden met kosten van directie en financiële administratie en projectmatige uitgaven die via de voorziening lopen. In 2024 hebben de Kasteeltuinen een prima jaar gehad met ruim 209.241 [2023: 187.000] bezoekers. Het resultaat over 2024 is € 357.457.

RESERVES

De volgende reserves worden onderscheiden:

- de continuïteitsreserve;
- reserve instandhouding en restauratie gebouwen;
- reserve aankoop natuurterreinen en gebouwen;
- bestemmingsreserve Robur;
- activa doelstelling
- activa bedrijfsvoering

De uitkomst van de staat van baten en lasten wordt bij besluit van de directeur-bestuurder en na goedkeuring van de Raad van Toezicht over de reserves verdeeld.

CONTINUÏTEITSRESERVE

Door deze reserve kan de Stichting plotselinge tegenvallers bufferen en kan voorkomen worden dat er bij het plotseling wegvallen van een deel van de inkomsten onmiddellijk zodanig moet worden bezuinigd dat de doelen van de Stichting in gevaar komen, of er zelfs ontslagen moeten vallen.

De Stichting streeft naar een continuïteitsreserve van 1,5 keer de jaarlijkse kosten van het eigen personeel. In geval de continuïteitsreserve lager is, kan aanvulling plaats vinden uit andere reserves of uit eventuele overschotten op de jaarrekening. Deze reserve wordt gevoed door een dotatie bij besluit van de directeur-bestuurder na goedkeuring van de Raad van Toezicht.

Het saldo van de Continuïteitsreserve per 31-12-2023 bedroeg € 5.709.894. De jaarlijkse kosten van het eigen personeel over 2024 bedragen € 5.560.862. 1,5 maal deze personeelskosten is € 8.341.293. Om de streefwaarde te halen zou dit een toevoeging van € 2.631.401 betekenen. In 2024 heeft Het Limburgs Landschap een positief resultaat behaald van € 191.082. Ruim 3 ton dient aan fondsen toegevoegd te worden. € 78.635 zal van de Continuïteitsreserve onttrokken worden. Het saldo van deze reserve per 31-12-2024 is daarmee € 5.631.258.

RESERVE INSTANDHOUDING EN RESTAURATIE GEBOUWEN

Deze reserve is bedoeld voor calamiteiten rond gebouwen of bouwwerken die niet onder de verzekering vallen en voor het bekostigen van onverwachte of tegenvallende restauraties. De Stichting streeft naar een omvang van € 3.000.000. Deze reserve wordt gevoed door een dotatie bij besluit van de directeur-bestuurder na goedkeuring van de Raad van Toezicht. De afschrijvingen op het kantoorpand Kloosterhof in Lomm vloeien jaarlijks terug in deze reserve en bedraagt € 85.383. De reserve bedraagt daarmee € 1.591.532.

RESERVE AANKOOP NATUURTERREINEN EN GEBOUWEN

Deze reserve waarborgt onze slagkracht als zich plots bijzondere aankoopkansen voordoen. De Stichting streeft naar een omvang van € 2.000.000. Deze reserve wordt gevoed door een dotatie bij besluit van de directeur-bestuurder na goedkeuring van de Raad van Toezicht. Eind 2024 bedraagt de reserve € 1.840.296.

BESTEMMINGSRESERVE ROBUR

De bestemmingsreserve van Stichting ROBUR is uitsluitend bestemd voor materiële ondersteuning van Stichting het Limburgs Landschap. Op aanvraag zijn deze gelden beschikbaar voor projecten of aankoop natuurterreinen bij besluit van het bestuur van Stichting ROBUR.

ACTIVA DOELSTELLING

De hoogte van deze reserve is gelijk aan de hoogte van de waarde van de activa die bijdragen aan de doelstelling van de stichting. Het betreffen de activa bedrijfsmiddelen.

ACTIVA BEDRIJFSVOERING

De hoogte van deze reservering is gelijk aan de hoogte van de waarde van de activa die er t.b.v. de bedrijfsvoering zijn. Het betreffen de activa kantoorgebouw en kantoorinventaris.

SAMENVATTEND

De hiervoor aangegeven wijze van financiering waarborgt de continuïteit in de uitvoering van de doelstellingen van de Stichting en garandeert een slagvaardige en doeltreffende inzet van beschikbare middelen.

Bossen, natuurterreinen en monumenten kunnen zo adequaat worden veiliggesteld, ingericht en onderhouden en de toegankelijkheid is blijvend gewaarborgd.

Voor 2024 hebben de volgende mutaties zich voorgedaan. De toevoeging [€ 5.187] aan Bestemmingsreserve Robur volgt uit het besluit van het bestuur van Robur. De dotatie [€ 301.599] aan de fondsen volgt uit de bestemming die de gevers aan deze middelen hebben toegekend. De reserve instandhouding en restauratie gebouwen neemt toe met de afschrijving [€ 85.383] van het kantoor Kloosterhof. De activa doelstelling neemt af met € 27.035 door afschrijvingen in 2024. De activa bedrijfsvoering nemen af met € 90.230 door afschrijvingen in 2024. Na deze mutaties blijft er een negatief € 78.635 over, die ten laste van de continuïteitsreserve worden gebracht.

FONDSEN

De Stichting heeft vijf fondsen gevormd waarvan vier op naam. Het Bestemmingsfonds aankoop natuurterreinen, het Verkooijenfonds - fonds voor landschapsontwikkeling Gaasbeek Belfelds Randen, het Beusmans Jeurissen fonds, het Anna Maria Sidonia fonds en sinds 2024 het Dortantsfonds. *Voor een toelichting zie Fondsen op blz. 90.*

VOORZIENINGEN

VOORZIENING PROJECTEN IN UITVOERING

Voor de Projecten in uitvoering is een voorziening gevormd voor de eigen bijdrage die het Limburgs Landschap moet leveren. Het betreft projecten die vaak meerdere jaren lopen en waarvan jaarlijks een gelijk deel van de eigen bijdrage aan de voorziening toegevoegd wordt *[voor een toelichting zie Voorzieningen op blz. 92].*

VOORZIENING AANKOOP KLOOSTERGOED ST. PAUL

Ten behoeve van de aankoop op termijn van het Kloostergoed Missiehuis St. Paul wordt met ingang van 2018 jaarlijks € 50.000 toegevoegd aan de "voorziening Aankoop Kloostergoed St. Paul", tot een maximum van € 500.000. De daadwerkelijke eigendomsoverdracht, en daarmee ook het voldoen van de aankoopsom groot € 500.000, vindt plaats zodra de laatste bewoner van het Kloostergoed vertrekt.

BESTEDINGSPERCENTAGE

Het bestedingspercentage is de verhouding van de totale bestedingen aan de doelstellingen in relatie tot de totale baten, procentueel weergegeven.

Het beleid van de Stichting is erop gericht om een zo hoog mogelijk percentage van de totale baten te besteden aan de doelstelling. Het streven is om het vijfjaargemiddelde niet onder de 80% te laten zijn. Jaarlijkse verschillen zijn onvermijdelijk, doordat grondaankopen, afrekening van projecten en zeker ook het resultaat van de beleggingen moeilijk beïnvloedbaar zijn. Onderstaand is de verhouding van de totale bestedingen aan de doelstellingen in relatie met de totale baten procentueel weergegeven voor de jaren 2020 t/m 2024, alsmede het gemiddelde over deze reeks van vijf jaren:

2020	2021	2022	2023	2024	GEMIDDELD
100,2%	97,4%	84,9%	98,7%	99,8%	96,2%

Onderstaand is de verhouding van de totale bestedingen aan de doelstellingen in relatie met de totale baten procentueel weergegeven voor de jaren 2023 en 2024:

	WERKELIJK 2024	BEGROOT 2024	WERKELIJK 2023
Totaal bestedingen aan de doelstelling	20.056.293	18.198.890	15.823.698
Totaal baten	20.097.433	18.681.148	16.024.370
Bestedingspercentage	99,8%	97,4%	98,7%

De fors hogere besteding aan de doelstelling komt voort uit het grotendeels in 2024 afrekenen van het grote project Nieuw Ehrenstein.

KOSTENPERCENTAGE BEHEER EN ADMINISTRATIE

Het kostenpercentage Beheer en Administratie is de verhouding van de kosten voor Beheer en Administratie in relatie tot de totale lasten, procentueel weergegeven.

De kosten voor Beheer en Administratie zijn kosten die niet toe te rekenen zijn aan de doelstelling of werving van baten. Deze kosten zijn geen kostencategorie op zich, maar ontstaan na toerekening van de kosten aan de bepaalde bestemmingen. Deze toerekening vindt plaats op basis van de specificatie en verdeling kosten naar bestemming op blz. 100. De kosten voor beheer en administratie zijn die kosten die de Stichting maakt in het kader van de [interne] beheersing en administratievoering en die niet worden toegerekend aan de doelstelling of de werving van baten.

Het beleid van de Stichting is erop gericht om de kosten voor Beheer en Administratie zo laag mogelijk te houden met een streefpercentage van maximaal 5%. Maar kostenbeperking mag geen doel op zich zijn want dit kan ten koste gaan van de kwaliteit van de bedrijfsvoering.

Onderstaand zijn de kosten voor Beheer en Administratie en het Kostenpercentage Beheer en Administratie weergegeven voor de jaren 2020 t/m 2024, alsmede het gemiddelde over deze reeks van jaren:

	2020	2021	2022	2023	2024	GEMIDDELD
Kosten B&A	€ 424.645	€ 408.018	€ 411.978	€ 309.536	€ 226.598	€ 356.155
%	3,37%	2,62%	3,19%	1,89%	1,10%	2,43%

De toerekening van deze kosten geschiedt op bedrijfseconomische basis, waarbij rekening gehouden wordt met de besteding van tijd en middelen.

Onderstaand zijn de kosten beheer en administratie en de verhouding van deze kosten in relatie met de totale lasten procentueel weergegeven voor de jaren 2023 en 2024:

	WERKELIJK 2024	BEGROOT 2024	WERKELIJK 2023
Kosten Beheer en administratie	€ 262.598	€ 355.050	€ 309.536
Kostenpercentage	1,10%	1,89%	1,89%

PERCENTAGE WERVINGSKOSTEN

Het percentage wervingskosten is de verhouding van de wervingskosten in relatie tot de som van de geworven baten, procentueel weergegeven [zie de Staat van baten en lasten].

Het beleid van de Stichting is erop gericht dat het percentage maximaal 5% mag bedragen. Dit percentage kan echter van jaar tot jaar sterk fluctueren door incidenteel hoge baten uit aankoop- en projectsubsidies, nalatenschappen en giften.

	2020	2021	2022	2023	2024
Som van de geworven baten	€ 8.058.531	€ 10.412.026	€ 9.166.591	€ 9.711.817	€ 15.032.169
Wervingskosten	€ 234.442	€ 233.230	€ 223.520	€ 232.571	€ 262.931
Percentage wervingskosten	2,91%	2,24%	2,44%	2,39%	1,75%

Onderstaand is de verhouding van de wervingskosten in relatie met de som van de geworven baten procentueel weergegeven voor de jaren 2023 en 2024:

	WERKELIJK 2024	BEGROOT 2024	WERKELIJK 2023
Som van de geworven baten	15.032.169	12.647.648	9.711.817
Wervingskosten	262.931	194.044	232.571
	1.75%	1,53%	2.39%

BALANS [na verwerking resultaatverdeling]	31 DECEMBER 2024	31 DECEMBER 2023
ACTIVA		
MATERIËLE VASTE ACTIVA		
. Natuurterreinen	-	-
. Kantoorgebouw	1.127.798	1.213.181
. Bedrijfsmiddelen	315.372	342.407
. Kantoorinventaris	5.402	10.249
. Overige inventaris	132.457	161.357
	1.581.029	1.727.194
FINANCIËLE VASTE ACTIVA		
. Effecten	6.282.133	
. Lening aan derden	100.000	
	6.382.133	5.524.324
VEESTAPEL	153.600	103.780
VOORRADEN	51.318	54.686
VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA		
. Subsidies	2.187.579	2.594.626
. Overige debiteuren	2.789.967	1.196.018
. Projecten in uitvoering	1.287.100	878.810
	6.264.646	4.669.454
LIQUIDE MIDDELEN	9.342.129	11.431.262
	23.774.855	23.510.700
PASSIVA		
RESERVES		
Continuïteitsreserve	5.631.259	5.709.894
Bestemmingsreserves		
. Reserve instandhouding en restauratie gebouwen	1.591.532	1.506.149
. Reserve aankoop natuurterreinen en gebouwen	1.840.296	1.840.296
. Bestemmingsreserve Robur	104.895	99.708
. Activa doelstelling	315.372	342.407
. Activa bedrijfsvoering	1.133.200	1.223.430
	4.985.295	5.011.990
FONDSEN		
. Bestemmingsfonds aankoop natuur	93.716	81.857
. Verkooijenfonds	4.722	29.769
. Beusmans Jeurissenfonds	62.704	44.042
. Sidonia fonds	153.985	90.000
. Dortantsfonds	232.140	-
	547.267	245.668
VOORZIENINGEN		
. Voorziening projecten in uitvoering	7.040.724	9.043.289
. Voorziening aankoop Kloostergoed St. Paul	350.000	300.000
. Voorziening jubileumuitkering	34.500	-
	7.425.224	9.343.289
LANGLOPENDE SCHULDEN		
. Schuld inzake schikking staatsteunzaak	1.649.584	-
KORTLOPENDE SCHULDEN		
. Niet opgenomen vakantiedagen	275.250	247.417
. Opgebouwd vakantietoeslag	170.717	162.313
. Overige kortlopende schulden	3.090.259	2.790.129
	3.536.226	3.199.859
	23.774.855	23.510.700

STAAT VAN BATEN EN LASTEN	2024 WERKELIJK	2024 BEGROOT	2023 WERKELIJK
BATEN			
- Baten van Particulieren	1.310.606	600.000	1.439.623
- Baten van Bedrijven	427.258	113.850	242.348
- Baten van loterijorganisaties	2.250.000	1.125.000	1.125.000
- Baten van subsidies van overheden	10.702.731	10.808.798	6.784.296
- Baten van andere organisaties zonder winststreven	341.574	-	120.550
SOM VAN DE GEWORVEN BATEN	15.032.169	12.647.648	9.711.817
Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en diensten	7.691.697	6.033.500	6.275.325
Overige baten en lasten	-2.626.433	-	37.228
SOM DER BATEN	20.097.433	18.681.148	16.024.370
LASTEN			
BESTEED AAN DOELSTELLINGEN			
- Aankoop natuurterreinen	1.703.540	2.880.584	2.325.688
- Projecten natuurterreinen/gebouwen	7.814.380	5.234.436	4.092.896
- Beheer natuurterreinen/gebouwen	9.245.277	8.813.779	8.034.065
- Steunpunt Landschapsbeheer	403.927	416.145	592.929
- Voorlichting en belangenbehartiging	889.169	853.946	778.120
	20.056.293	18.198.890	15.823.698
WERVINGSKOSTEN	262.931	194.044	232.571
KOSTEN BEHEER EN ADMINISTRATIE	226.598	355.050	309.536
SOM DER LASTEN	20.545.822	18.747.984	16.365.805
SALDO VOOR FINANCIËLE BATEN EN LASTEN	-448.389	-66.836	-341.435
SALDO FINANCIËLE BATEN EN LASTEN	644.658	53.300	962.913
SALDO VAN BATEN EN LASTEN	196.269	-13.536	621.478

RESULTAATBESTEMMING 2024		
TOEVOEGING/ONTTREKKING AAN:		
- Continuïteitsreserve		-78.635
- Reserve instandhouding en restauratie gebouwen		85.383
- Reserve aankopen natuurterreinen		-
- Reserve instandhouding en omvorming natuurterreinen		-
- Activa doelstelling		-27.035
- Activa bedrijfsvoering		-90.230
- Dotatie aan fondsen		301.599
DOOR HET BESTUUR VAN STICHTING ROBUR BESTEMD VOOR:		
. Bestemmingsreserve Stichting ROBUR		5.187
		196.269

TOELICHTING OP DE BALANS EN DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

De jaarrekening 2024 is opgesteld overeenkomstig de aangepaste *Richtlijn Verslaggeving Fondsenwervende Instellingen [RJ650]*.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van de stichting. Voor zover niet nader toegelicht, zijn activa en passiva gewaardeerd tegen nominale waarde. Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

ALGEMEEN

BTW

Stichting het Limburgs Landschap valt in beginsel volledig in de BTW. Er wordt over de opbrengsten BTW in rekening gebracht en deze wordt afgedragen. Naast deze opbrengsten ontvangt de Stichting ook bijdragen van overheden e.d. Dit zijn bijdragen die niet toerekenbaar zijn aan belaste prestaties. Hierdoor is de BTW op facturen van algemene kosten deels verrekenbaar, ter hoogte van het zogenaamde pre pro rata percentage. Dit percentage wordt jaarlijks opnieuw berekend. Over 2024 bedraagt deze 68%. Dit betekent dat 32% van de betaalde BTW over de algemene kosten niet verrekenbaar is. Het niet verrekenbare deel van de BTW wordt apart als kostenpost opgevoerd.

WAARDERINGSGRONDSLAGEN

ALGEMEEN

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

MATERIËLE VASTE ACTIVA

NATUURTERREINEN EN ERFGOED

De natuurterreinen zijn met het oog op de instandhoudingsverplichting in het kader van onze doelstellingen, geheel afgeschreven doordat op de verwervingskosten de subsidies en de eigen bijdrage in mindering zijn gebracht.

KANTOORGEBOUW

In de loop van 2020 is het geheel verbouwde kantoorpand de Kloosterhof te Lomm in gebruik genomen. De verbouwing vond plaats in het kader van de bedrijfsvoering. Het pand wordt gewaardeerd tegen verbouwingskosten minus afschrijvingen.

BEDRIJFSMIDDELEN

Voor een gedetailleerd overzicht van geactiveerde bedrijfsmiddelen en afschrijvingssystematiek wordt verwezen naar bijlage B van deze jaarrekening. De aanschaffingen ten behoeve van het terreinbeheer vinden plaats in het kader van de doelstelling, de kantoorinventaris in het kader van de bedrijfsvoering.

FINANCIËLE VASTE ACTIVA

EFFECTEN

De aandelen- en obligatieportefeuille wordt gewaardeerd tegen de beurswaarde per ultimo boekjaar.

LENINGEN

De lening wordt gewaardeerd tegen de actuele waarde.

VOORRADEN

De voorraden zijn gewaardeerd tegen kostprijs.

VORDERINGEN

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

ONDERHANDEN PROJECTEN

Per einde boekjaar wordt onder projecten in uitvoering het saldo van de ontvangsten en de gemaakte kosten verantwoord. Het betreffen met name projecten die jaar overschrijdend zijn.

LIQUIDE MIDDELEN

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien liquide middelen niet ter vrije beschikking staan, wordt hiermee rekening gehouden bij de waardering.

RESERVES EN FONDSEN

Indien een deel van de reserves en fondsen is afgezonderd omdat daaraan een beperktere bestedingsmogelijkheid is gegeven dan - gezien de doelstelling van de organisatie - zou zijn toegestaan en deze beperking door derden is aangebracht, wordt dit deel aangemerkt als bestemmingsfonds. Indien de beperking door het bestuur is aangebracht, wordt dit deel aangemerkt als bestemmingsreserve.

LANGLOPENDE SCHULDEN

De langlopende schulden zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde met de afgesproken maximale index van 3,5% over de jaren 2023 en 2024. Het betreft het uitgestelde deel van de schikking inzake het staatssteundossier.

KORTLOPENDE SCHULDEN EN OVERIGE FINANCIËLE VERPLICHTINGEN

Kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode.

GRONDSLAGEN VOOR RESULTATENBEPALING

GEWORVEN BATEN

De geworven baten worden verantwoord voor het door de stichting ontvangen bedrag zonder dat de door de eigen organisatie gemaakte kosten in mindering zijn gebracht. De baten worden verantwoord in het boekjaar waarop ze betrekking hebben.

DONATIES EN GIFTEN

Donaties en giften worden verantwoord in het jaar waarin zij worden ontvangen, met uitzondering van ontvangsten die kunnen worden toegerekend aan een periode waarin een bepaalde mailingactie heeft plaats gevonden

NALATENSCHAPPEN

Nalatenschappen worden opgenomen in het boekjaar waarin een betrouwbare schatting van de omvang kan worden gemaakt. Hiervan is in ieder geval sprake bij ontvangst van de akte van verdeling.

BATEN VAN BEDRIJVEN EN ANDERE ORGANISATIES ZONDER WINSTOOGMERK

De ontvangen baten van bedrijven en andere organisaties zonder winstoogmerk worden verantwoord voor het door de stichting ontvangen bedrag. Verwerking vindt plaats in het jaar waarin de bate is ontvangen dan wel door die derde is toegezegd.

BATEN VAN LOTERIJORGANISATIES

Met ingang van 2024 worden de baten van loterijorganisaties in het jaar waarop zij betrekking hebben verantwoord. 2024 vormt daarin een overgangsjaar. In eerdere jaren is de Nationale Postcode Loterij-bijdrage verantwoord volgens het kasstelsel.

BIJDRAGEN VAN OVERHEDEN

Ontvangen overheidsbijdragen voor projecten worden aanvankelijk in de balans opgenomen als vooruit ontvangen baten. Zodra er redelijke zekerheid bestaat dat zij zullen worden ontvangen en dat de organisatie zal voldoen aan de daaraan verbonden voorwaarden, wordt de bijdrage als bate verantwoord. Overheidssubsidies zoals Subsidie-regeling Natuur en Landschap, exploitatiesubsidie en overheidssubsidies voor waardevermindering van grond worden als baten verantwoord in het jaar waarop ze betrekking hebben. Op balansdatum kan hiervoor een vordering op de balans staan.

BATEN ALS TEGENPRESTATIE VOOR DE LEVERING VAN PRODUCTEN

Opbrengsten uit de verkoop van producten worden onder de baten opgenomen. De baten worden verantwoord onder aftrek van kortingen en over de omzet geheven belastingen. De door de stichting in dit verband gemaakte eigen kosten worden als kosten van verantwoord.

BATEN ALS TEGENPRESTATIE VOOR DE LEVERING VAN DIENSTEN

Baten uit het verlenen van diensten worden in de staat van baten en lasten verwerkt wanneer het bedrag van de baten op betrouwbare wijze kan worden bepaald, de inning van de te ontvangen vergoeding waarschijnlijk is, de mate waarin de dienstverlening op balansdatum is verricht betrouwbaar kan worden bepaald en de reeds gemaakte kosten en de kosten die [mogelijk] nog moeten worden gemaakt om de dienstverlening te voltooien op betrouwbare wijze kunnen worden bepaald.

TOEREKENING LASTEN

De bestedingen worden verantwoord in het jaar waarin de verplichting is aangegaan. Bestedingen, subsidies en particuliere bijdragen met betrekking tot projecten worden verantwoord in het jaar waarin het project of een projectfase definitief is afgerekend.

Direct toerekenbare kosten worden direct toegerekend aan de categorieën doelstellingen, werving baten of beheer en administratie. De overige lasten worden toegerekend aan de doelstellingen, werving baten en beheer en administratie op basis van een tijdsverdeling van het personeel aan de desbetreffende categorie. De verdeling wordt bepaald per medewerker.

PERSONEELSBELONINGEN

De beloningen van het personeel worden als last in de staat van baten en lasten verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen.

PENSIOENEN

Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan het pensioenfonds verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. De dekkingsgraad van het Bedrijfspensioenfonds voor de Landbouw per 31 december 2024 is 115,2%.

FINANCIËLE BATEN EN LASTEN

Zowel de rentebaten en beleggingsopbrengsten, alsmede de kosten die hiermee gemoeid zijn, worden verantwoord onder de financiële baten en lasten.

TOELICHTING OP DE BALANS

ACTIVA

MATERIËLE VASTE ACTIVA

NATUURTERREINEN

NATUURTERREINEN DEELS GESUBSIDIEERD DOOR OVERHEID	
Aankopen t/m 2023	69.893.727
Aankopen 2024	140.000
Totale verwervingskosten	70.033.582
Subsidies en eigen bijdragen t/m 2023	-69.893.727
Subsidies en eigen bijdragen 2024	-140.000
BALANS PER 31 DECEMBER 2024	-

NATUURTERREINEN NIET GESUBSIDIEERD	
Aankopen t/m 2023	28.105.764
Aankopen 2024	1.276.008
Totale verwervingskosten	29.381.772
Bijdragen derden en directe afschrijvingen t/m 2023	-28.105.764
Bijdragen derden en directe afschrijvingen 2024	-1.276.008
BALANS PER 31 DECEMBER 2024	-

Voor een specificatie van de aankopen 2024 zie bijlage A.

KANTOORGEBOUW

In de loop van 2020 is het geheel verbouwde kantoorpand de Kloosterhof te Lomm in gebruik genomen. De verbouwingskosten worden in 20 jaar afgeschreven, de installaties worden in 15 jaar afgeschreven.

	Kantoorgebouw
Balans per 1 januari 2024	1.213.181
Investeringskosten 2024	-
Afschrijvingen 2024	-85.383
BALANS PER 31 DECEMBER 2024	1.127.798

INVENTARIS EN BEDRIJFSMIDDELEN

	Buitendienst	Kantoor
Balans per 1 januari 2024	342.406	10.249
Investeringskosten 2024	89.056	-
Afschrijvingen 2024	-116.090	-4.847
BALANS PER 31 DECEMBER 2024	315.372	5.402

De inventaris en bedrijfsmiddelen t.b.v. de buitendienst zijn direct in gebruik voor de doelstelling. De kantoorinventaris is direct in gebruik voor de bedrijfsvoering. . Voor een specificatie zie bijlage B.

OVERIGE INVENTARIS, NIET IN EIGEN GEBRUIK

De Stichting kocht van 2017 t/m 2019 de inventaris t.b.v. de inrichting van het horecadeel van de Oude Pastorie, Nieuw Ehrenstein en de Groote Heide. Ten behoeve van het gebruik van deze inventaris is een huurkoopovereenkomst afgesloten met de huurders van de panden. De huurkoopsom wordt door de kopers voldaan in gelijke maandtermijnen op basis van een annuïteit waarin een bedrag voor aflossing opgenomen is. De balanswaarde per 31-12-2023 bedraagt € 161.357. De inventaris gaat in eigendom over na het voldoen van de laatste huurtermijn.

	Stand per 31-12-2024	Stand per 31-12-2023
Inventaris Oude Pastorie	33.509	48.491
Inventaris Nieuw Ehrenstein	44.228	52.277
Inventaris Groote Heide	54.720	60.589
	132.457	161.357

FINANCIËLE VASTE ACTIVA

EFFECTEN	Aandelen	Obligaties	Totaal
Balans per 1 januari 2024	2.639.247	2.885.077	5.524.324
Aankopen/ontvangen	367	231.132	231.499
Verkopen/eindlossing	-	-	-
Gerealiseerd koersresultaat	-	-	-
Niet-gerealiseerde waardeverandering	437.826	88.484	526.310
BALANS PER 31 DECEMBER 2024	3.077.440	3.204.693	6.282.133

In 2024 is het beleggingsmandaat verstrekt aan vermogensbeheerder ABN AMRO niet gewijzigd. Dit mandaat is o.b.v. de kaders voor financieel beheer [zie blz. 114] uit 2023. Gekozen is om duurzaam te beleggen met een gematigd defensief profiel.

De beleggingen zijn gewaardeerd op basis van de koersen per 31 december 2024. Per 31-12-2024 bedroeg de waarde van het aandelenfonds € 3.077.440 en de waarde van het obligatiefonds € 3.204.693.

De verdeling van de portefeuille is onderstaand weergegeven.

Portefeuille SLL	
Aandelen	48%
Obligaties	50%
Liquiditeiten	2%
TOTAAL	100%

De beleggingsresultaten waren in 2024 positief, het was een goed jaar waarin zowel aandelen als obligaties in waarde zijn gestegen als gevolg van aanhoudende economische groei, dalende inflatiecijfers en centrale banken die de rente verlaagden.

LENING AAN DERDEN

In 2024 hebben we een nalatenschap ontvangen, waarvan een rentedragende lening van € 100.000 deel uitmaakte. Deze lening is als vordering opgenomen op de balans

VEESTAPEL

De veestapel van het Landbouwbedrijf wordt gewaardeerd tegen de waarde per ultimo boekjaar. De waardebepaling wordt gebaseerd op de inzet van de grote grazers voor het beheer van natuurgebieden.

Het verloop van de waarde van de veestapel over 2024 is als volgt:

	Aantal	31-12-2023	Aantal	31-12-2024
Rundvee	143	95.230	167	143.940
Paarden	38	8.550	42	9.660
TOTALE WAARDE VEE		103.780		153.600

VOORRADEN

De voorraden per 31-12-2024 ter waarde van € 51.318 betreft de voorraden drukwerk en voorraden t.b.v. de Oranjerie en horeca van de Kasteeltuinen.

VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA

SUBSIDIES	Stand per 31-12-2024	Stand per 31-12-2023
Subsidie natuurbeheer	2.560.006	2.532.831
Gemeenschappelijk landbouwbeleid [GLB]	134.199	249.908
Subsidies afgeronde projecten	128.435	246.704
Subsidies aankopen	-635.061	-434.817
	2.187.579	2.594.626

SUBSIDIE NATUURBEHEER

Het te vorderen bedrag aan Subsidies natuurbeheer betreft de te ontvangen subsidie uit hoofde van de Subsidieregeling Natuur- en Landschap [SNL]. De subsidie is in september 2023 beschikt voor 6 jaar [2023-2028]. In 2024 is een aanvullende beschikking ontvangen en een uitbreiding aangevraagd. In januari 2025 is reeds € 2.560.006 ontvangen over 2024.

GEMEENSCHAPPELIJK LANDBOUWBELEID [GLB]

De vordering ad € 134.200 betreft de nog te ontvangen subsidie van de GLB 2024. Deze subsidie heeft als doel om de landbouw verder te verduurzamen. De GLB bestaat uit grondgebonden onderdelen, zoals de basispremie, en uit regelingen die bijdragen aan een duurzame omgeving [eco-regeling]. De subsidie wordt ontvangen van de RVO [Rijksdienst voor Ondernemend Nederland]. Volgens vastgestelde tarieven is de subsidie berekend op € 350.000. In 2024 is er een voorschot ontvangen van € 215.800.

SUBSIDIES PROJECTEN

De te vorderen bedragen van de subsidies van projecten betreft nog te ontvangen subsidies van de Provincie Limburg inzake de POP3 subsidie voor de Historische Buitenplaats Elsloo.

SUBSIDIES AANKOPEN

Dit bestaat uit een vordering te subsidiëren grondaankopen van totaal € 292.292. Daarnaast staan hier de ontvangen subsidiebedragen uit hoofde van de DHZ-projecten. Deze hebben deels betrekking op grondaankopen, maar ook op inrichtingskosten. De inrichtingskosten zelf staan vermeld bij de projecten, omdat dit een gemengde subsidie beschikking betreft. Na vaststelling van de DHZ-beschikking vallen deze bedragen tegen elkaar weg.

OVERIGE DEBITEUREN	Stand per 31-12-2024	Stand per 31-12-2023
Belastingen	306.153	364.455
Bijdrage Nationale Postcode Loterij	1.125.000	-
Huren en pachten	533.083	358.773
Diversen	825.731	472.790
TOTAAL	2.789.967	1.196.018

BELASTINGEN

Dit betreft o.a. de terug te ontvangen BTW over het 4e kwartaal 2024.

BIJDRAGE NATIONALE POSTCODE LOTERIJ

De bijdrage 2024 van de Nationale Postcode Loterij wordt in 2025 ontvangen. Al jaren ontvangt het Limburgs Landschap als partner van de Nationale Postcode Loterij een bijdrage. Daarmee kunnen we structureel investeren in de natuur en erfgoed. De Postcode Loterij heeft als missie fondsen te werven voor goede doelen en geeft minimaal 40% van haar omzet aan professionele non-profit organisaties die werken aan een groene, rechtvaardige en gezonde wereld. Er is nu voor gekozen om de bijdragen te verantwoorden in het jaar waar ze betrekking op hebben. Voorheen werd het kasstelsel toegepast.

HUREN EN PACHTEN

Dit betreft de nog te ontvangen huren en pachten van gronden en gebouwen. Wegens onzekerheid over de inbaarheid is er een voorziening dubieuze debiteuren gevormd die eind 2024 € 152.000 bedraagt.

DIVERSEN

Dit betreft de openstaande debiteuren niet zijnde huren en pachten.

PROJECTEN IN UITVOERING	Stand per 31-12-2024	Stand per 31-12-2023
<i>Uitvoeringskosten</i>	19.928.452	21.297.059
<i>Vooruit ontvangen subsidies/bijdragen</i>	-18.641.352	-20.418.249
	1.287.100	878.810

Voor een overzicht van de projecten in uitvoering verwijzen wij naar bijlage C1.

De activiteiten van deze projecten strekken zich uit over meerdere jaren.

De begrote kosten van uitgevoerde en nog uit te voeren werkzaamheden zijn grotendeels gedekt door ontvangen en toegezegde subsidies of bijdragen van derden of gereserveerde eigen middelen.

De totale begroting van de uitvoeringskosten voor de projecten natuurterreinen en gebouwen bedraagt € 38.961.714. Deze projecten worden voor een totaalbedrag van € 30.352.985 gefinancierd met subsidies en bijdragen van derden. De benodigde eigen bijdrage waarvoor Het Limburgs Landschap ruimte wil maken bedraagt bijna 9 miljoen euro, waarvan € 7.040.724 reeds is toegevoegd aan de voorziening projecten. In de komende begrotingsjaren zal dus nog circa 2,6 miljoen euro aan de voorziening projecten moeten worden toegevoegd, om al deze projecten ook daadwerkelijk in uitvoering te kunnen nemen.

LIQUIDE MIDDELEN

	Stand per 31-12-2024	Stand per 31-12-2023
<i>Banken rekening-courant saldi</i>	1.351.327	2.101.284
<i>Banken spaarrekeningen</i>	5.952.795	9.316.990
<i>Deposito's</i>	2.000.000	-
<i>Overige liquide middelen</i>	38.007	12.988
	9.342.129	11.431.262

Totaal zijn er vier deposito's afgesloten, welke trapsgewijs voor een jaar vast staan. Per kwartaal valt er ééntje vrij. De andere liquide middelen staan onmiddellijk, zonder boeterente, ter beschikking.

PASSIVA

RESERVES

CONTINUÏTEITSRESERVE

De bestemming van de Continuïteitsreserve is toegelicht onder 'Reserves' op blz. 74.

Het verloop over 2024 is als volgt:

	stand per 1-1-2024	toegevoegd	onttrokken	stand per 31-12-2024
Continuïteitsreserve	5.709.892	-	78.633	5.631.259

De Continuïteitsreserve is een buffer voor tegenvallers. In 2024 is er een positief resultaat, echter wordt er onttrokken aan de continuïteitsreserve, omdat er inkomsten ten behoeve van fondsen zijn geweest. Die inkomsten zijn aan de desbetreffende fondsen toegevoegd.

BESTEMMINGSRESERVES EN OVERIGE RESERVES

Het verloop over 2024 is als volgt::

	stand per 1-1-2024	toegevoegd	onttrokken	stand per 31-12-2024
Instandhouding en restauratie gebouwen	1.506.149	85.383	-	1.591.532
Aankoop natuurterreinen en gebouwen	1.840.296	-	-	1.840.296
Bestemmingsreserve ROBUR	99.708	5.187	-	104.895
Activa doelstelling	342.407	-	27.034	315.372
Activa bedrijfsvoering	1.223.430	-	90.230	1.133.200
TOTAAL	5.011.990	90.570	117.264	4.985.295

De aanwending van de Bestemmingsreserves door de Stichting is toegelicht onder 'Reserves' op blz. 74. Hierop rusten geen verplichtingen aan derden. De beperkte bestedingsmogelijkheid is aangebracht door de Stichting. Onder activa doelstelling wordt verstaan het vastgelegde vermogen in bedrijfsmiddelen en voorraden. Deze bedrijfsmiddelen en voorraden zijn direct beschikbaar voor de doelstelling. Het overschot van de Stichting ROBUR is door het bestuur van betreffende stichting toegevoegd aan de Bestemmingsreserve ROBUR. Het enkelvoudige vermogen per 31 december 2024 bedraagt € 4.880.401. Het verschil met het geconsolideerde vermogen, zijnde € 104.895, is de bestemmingsreserve Robur. Het enkelvoudig resultaat over 2024 bedraagt € 191.082. Het verschil met het geconsolideerde resultaat, zijnde € 5.187, is het resultaat van Robur. Deze is toegevoegd aan de bestemmingsreserve van Robur.

FONDSEN

BESTEMMINGSFONDS AANKOOP NATUURTERREINEN - QUERCUS AANKOOPFONDS NATUUR

Regelmatig verbinden donateurs aan hun donatie de wens om hun bijdrage te besteden aan de aankoop van grond of een natuurgebied. Om aan deze wens tegemoet te komen heeft de Stichting een bestemmingsfonds gecreëerd, genaamd “Quercus aankoopfonds natuur” waarin deze giften gestort worden. Uit het fonds kunnen financiële bijdragen worden verleend aan specifieke aankopen. Deze aankopen worden in ons tijdschrift gecommuniceerd. Dit om de gevers te laten zien dat we aan hun wens tegemoetkomen en om potentiële gevers uit te nodigen dit voorbeeld te volgen. Ook inkomsten uit de [incidentele] verkoop van grond en uit de vestiging van zakelijke rechten worden toegevoegd aan dit bestemmingsfonds.

	stand per 1-1-2024	toegevoegd	onttrokken	stand per 31- 12-2024
Bestemmingsfonds aankoop natuurterreinen	81.857	46.762	34.903	93.716

Mede dankzij de giften van donateurs en overige stortingen ten gunste van dit aankoopfonds kon de Stichting in 2024 aankopen realiseren van natuurterreinen bij landgoed Rozendaal, Kaldenbroek, Dubbroek, Langhout en nabij de Grathermermolen.

VERKOOIJENFONDS - FONDS VOOR LANDSCHAPSONTWIKKELING GAASBEEK BELFELDS RANDEN

De heer Verkooijen uit Maastricht wilde door middel van periodieke schenkingen het werk van de Stichting ondersteunen. Hij wilde zijn schenkingen bestemmen voor het verbeteren van natuur en landschap in Belfelds Randen. De Stichting stelde daartoe een bestemmingsfonds in, genaamd “Verkooijenfonds - fonds voor landschapsontwikkeling Gaasbeek Belfelds Randen”. De Stichting kan uitgaven voor grondaankoop in dit gebied voldoen vanuit dit fonds. In 2024 is een aankoop in het gebied gedaan voor totaal € 35.187. De heer Verkooijen is tot onze spijt in september 2024 overleden.

	stand per 1-1-2024	toegevoegd	onttrokken	stand per 31- 12-2024
Verkooijenfonds	29.769	10.140	35.187	4.722

BEUSMANS JEURISSENFONDS

Het echtpaar Beusmans Jeurissen wilde door middel van periodieke schenkingen het werk van de Stichting ondersteunen, in het bijzonder in de omgeving van Sittard, waar het echtpaar heeft gewerkt en gewoond. De Stichting stelde daartoe het Beusmans Jeurissen fonds in, waaruit in het bijzonder bijdragen zullen worden verleend ten behoeve de Ruïne Stein, het Spaubekerbos en Marissen. In 2024 zijn in de verbindingszone tussen Landgoed Rozendaal en het Marissen en op het Marissen zelf twee kleine bosperceeltjes aangekocht van totaal 0.17.50 ha. voor € 3.882. Een kleine verkoop is ten gunste van het fonds gekomen. Verder is er € 62.704 toegezegd aan het project Kasteelpark Stein. In 2024 is de periodieke schenkingsovereenkomst ten einde gekomen. Tot onze spijt is de heer Beusmans in 2023 overleden. Inmiddels is gebleken dat mevrouw Beusmans-Jeurissen de Stichting jaarlijks wil blijven steunen, vanuit een eigen opgericht fonds. Deze bijdrage komt wederom ten gunste van ons fonds.

	stand per 1-1-2024	toegevoegd	onttrokken	stand per 31- 12-2024
Beusmans Jeurissenfonds	44.042	22.544	3.882	62.704

ANNA MARIA SIDONIA FONDS

Schenkers die anoniem wensen te blijven willen door middel van periodieke schenkingen en bij testament het werk van de Stichting ondersteunen. De bestemming is voor aankopen en verbeteren van natuur, landschap en monumentaal erfgoed in Zuid- en Midden-Limburg, in het bijzonder het landgoed en landschapspark “Kasteel Stein”. In 2024 hebben we twee aankopen gedaan nabij Ruïne Stein.

	stand per 1-1-2024	toegevoegd	onttrokken	stand per 31- 12-2024
Anna Maria Sidonia fonds	90.000	90.000	26.015	153.985

DORTANTSFONDS

De heer en mevrouw Dortants hebben bij testament hun nalatenschap nagelaten aan de Stichting, met daarbij de wens om het huis met omliggende tuin te behouden voor de toekomst. Daartoe heeft de Stichting besloten om dit in een bestemmingsfonds te zetten. In de nalatenschap zit ook een lening van een familielid. Deze lening is als vordering opgenomen op de balans. In 2024 zijn er voor totaal € 17.860 uitgaven gedaan t.b.v. het herinrichten van de tuin.

	stand per 1-1-2024	toegevoegd	onttrokken	stand per 31- 12-2024
Dortantsfonds	-	250.000	17.860	232.140

VOORZIENINGEN

VOORZIENING PROJECTEN IN UITVOERING

Voor de financiering van Projecten in uitvoering is een voorziening gevormd voor de eigen bijdrage die het Limburgs Landschap moet leveren. Het betreft projecten die vaak meerdere jaren lopen en waarvan jaarlijks een gelijk deel van de eigen bijdrage aan de voorziening toegevoegd wordt ten laste van de 'Projectkosten natuurterreinen/ gebouwen' [Tabel Uitbesteed werk op blz. 102] in de Staat van baten en lasten. In het jaar van de afrekening van het project wordt de totale eigen bijdrage aan de voorziening onttrokken. Door het hanteren van deze wijze van administreren worden jaarlijkse grote schommelingen en onevenwichtigheden in de Staat van baten en lasten voorkomen.

Het verloop over 2024 is als volgt:

	stand per 1-1-2024	toegevoegd	onttrokken	stand per 31-12-2024
Voorziening projecten in uitvoering	9.043.290	1.508.653	3.511.219	7.040.724

VOORZIENING AANKOOP KLOOSTERGOED ST. PAUL

Het verloop over 2024 is als volgt:

	stand per 1-1-2024	toegevoegd	onttrokken	stand per 31-12-2024
Voorziening projecten in uitvoering	300.000	50.000	-	350.000

Ten behoeve van de aankoop op termijn van het Kloostergoed Missiehuis St. Paul wordt met ingang van 2018 jaarlijks € 50.000 toegevoegd aan de "voorziening Aankoop Kloostergoed St Paul", tot een maximum van € 500.000. De daadwerkelijke eigendomsoverdracht, en daarmee ook het voldoen van de aankoopsom groot € 500.000, vindt plaats zodra de laatste bewoner van het Kloostergoed vertrekt.

VOORZIENING JUBILEUMUITKERING

Op grond van de CAO Bos en Natuur worden jubilea-uitkeringen verstrekt voor medewerkers die 25 of 40 jaar in dienst zijn. Vanaf 2024 wordt hiervoor een voorziening getroffen. Per 31-12-2024 bedraagt deze € 34.500.

LANGLOPENDE SCHULDEN

De langlopende schuld [€ 1.649.584] betreft de 2e tranche betaling inzake de schikking staatssteunzaak inclusief de maximale index van 3,5% over de jaren 2023 en 2024 [zie blz. 78].

KORTLOPENDE SCHULDEN

NIET OPGENOMEN VAKANTIEDAGEN	Stand per 31-12-2024	Stand per 31-12-2023
Reguliere vakantiedagen	269.467	244.650
Gespaarde vakantiedagen volgens regeling CAO	5.783	2.767
	275.250	247.417

Deze balanspost is opgenomen ter dekking van de verplichtingen wegens niet opgenomen verlofdagen. De omvang van de niet opgenomen verlofuren 2024 is vastgesteld op 5.994 uur [2023: 6.033]. Bij de waardering van deze verplichting over 2024 is een gemiddeld uurtarief van € 45,92 gehanteerd.

Er zijn bij het personeel excl. de Kasteeltuinen minder vakantiedagen opgenomen, onder meer door vervanging van langdurig zieke collega's. Bij de Kasteeltuinen zijn juist meer vakantiedagen opgenomen. Vanaf 1 juli 2023 is het volgens de CAO mogelijk om ADV dagen te sparen voor een gericht doel.

OPGEBOUWDE VAKANTIETOESLAG	Stand per 31-12-2024	Stand per 31-12-2023
	170.717	162.313

Het van juni t/m december 2024 opgebouwde bedrag aan vakantietoeslag is als verplichting opgenomen op de balans.

OVERIGE KORTLOPENDE SCHULDEN	Stand per 31-12-2024	Stand per 31-12-2023
Belastingen, heffingen en sociale premies	211.643	213.742
Overige crediteuren	2.878.616	2.576.387
	3.090.259	2.790.129

De post Overige crediteuren 2024 betreft o.a. de aankoopbedragen van gronden voor een bedrag van € 669.968 waarvoor de Stichting in 2024 de verplichting is aangegaan Daarnaast betreft het voor ca. € 1.464.076 facturen van ultimo 2024 van crediteuren die begin 2025 betaald zijn.

NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE VERPLICHTINGEN

In maart 2022 is met Nelexian B.V. [Ricoh Document Center] een huurovereenkomst afgesloten. De huurovereenkomst betreffen printers op het hoofdkantoor te Lomm als ook bij de districten. De huurovereenkomst heeft een looptijd van 60 maanden. De huurverplichting betreft € 650 per maand.

Stichting het Limburgs Landschap vormt samen met Landbouwbedrijf Limburgs Landschap B.V. een fiscale eenheid voor de omzetbelasting. Op grond daarvan is Stichting het Limburgs Landschap en Landbouwbedrijf Limburgs Landschap B.V. ieder hoofdelijk aansprakelijk voor de belastingschuld van de fiscale eenheid als geheel.

TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

BATEN

BATEN VAN PARTICULIEREN

	WERKELIJK 2024	BEGROTING 2024	WERKELIJK 2023
<i>Donaties van Beschermers</i>	537.236	505.000	511.290
<i>Giften en schenkingen</i>	98.011	65.000	88.033
<i>Nalatenschappen en legaten</i>	411.637	p.m.	673.270
<i>Overige bijdragen particulieren</i>	263.722	30.000	167.030
	1.310.606	600.000	1.439.623

DONATIES VAN BESCHERMERS

Het aantal beschermers van Het Limburgs Landschap per ultimo 2024 bedroeg 19.455. Het aantal donateurs nam licht toe met 37 t.o.v. 31-12-2023 [19.418]. De wervingsactie in het najaar leverde 450 nieuwe beschermers op.

GIFTEN EN SCHENKINGEN

Dit betreft de schenkingen en periodieke giften die vastgelegd zijn middels een overeenkomst van minimaal 5 jaar.

NALATENSCHAPPEN EN LEGATEN

In 2024 betrof dit vijf nalatenschappen, drie legaten en drie afwikkelingen van eerdere nalatenschappen. Nalatenschappen en legaten worden in het boekjaar opgenomen waarin de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Uitbetalingen in de vorm van voorschotten worden in het boekjaar waarin ze worden ontvangen verantwoord

OVERIGE BIJDRAGEN PARTICULIEREN.

In 2024 had dit betrekking op de bijdragen die deelnemers aan excursies betalen [€ 45.114] en de bijdragen van particulieren ten behoeve van aankopen, projecten en fondsen op naam [€ 218.608].

BATEN VAN BEDRIJVEN

De Stichting ROBUR is een initiatief van het bedrijfsleven in Limburg om de Stichting het Limburgs Landschap in financiële zin te ondersteunen bij projecten en activiteiten die niet of niet geheel uit de [reguliere] exploitatie van het Limburgs Landschap kunnen worden gefinancierd. Een groep van zo'n 100 bedrijven levert een structurele bijdrage, goed voor een bedrag van € 113.850 in 2024.

Er is € 40.000 als bedrijfsgift toegevoegd aan het Anna Maria Sidonia fonds. Verder zijn bedragen die in 2024 zijn ontvangen uit het vestigen van zakelijk recht en optietermijnen toegevoegd aan het Quercus aankoopfonds.

BATEN VAN LOTERIJORGANISATIES

Sinds 1997 deelt LandschappenNL als partner mee in de opbrengsten van de Nationale Postcode Loterij. LandschappenNL verdeelt deze opbrengst over 19 aangesloten organisaties. Het huidige contract loopt tot 31 december 2025. In het verslagjaar verantwoordt de Stichting vanwege een schattingswijziging een bedrag van € 2.250.000 [€ 1.125.000 in 2023]. Een bedrag ten grote van € 375.000 hiervan is t.b.v. het Steunpunt Landschapsbeheer Limburg. De bijdrage wordt aangewend of gereserveerd voor projecten ten behoeve van natuur & landschap, landschapsbeheer, erfgoed en verwervingen. Met ingang van 2024 worden de baten van loterijorganisaties in het jaar waarop zij betrekking hebben verantwoord. 2024 vormt daarin een overgangsjaar. In eerdere jaren is de Nationale Postcode Loterij-bijdrage verantwoord volgens het kasstelsel.

BATEN VAN SUBSIDIES VAN OVERHEDEN

	WERKELIJK 2024	BEGROTING 2024	WERKELIJK 2023
Overheidssubsidies waardevermindering	157.623	2.075.000	554.899
Waardevermindering bosaanleg	67.596	67.500	67.596
Projectsubsidies natuurterreinen en gebouwen	5.655.099	4.089.000	1.670.300
Subsidieregeling Natuur en Landschap	2.580.052	2.532.831	2.534.639
Exploitatiesubsidie Provincie Limburg	1.455.467	1.440.467	1.380.078
Subsidie groene BOA's	52.027	-	34.086
Bijdragen van Gemeenten	341.671	254.000	255.819
Tegemoetkoming drugsafval	41.369	-	-
Vestiging kwalitatieve verplichting	-	-	53.000
Terugbetaling NOW 2021 [3.2]	-	-	-168.352
Gemeenschappelijk landbouwbeleid [GLB]	351.827	350.000	402.231
	10.702.731	10.808.798	6.784.296

OVERHEIDSSUBSIDIES WAARDEVERMINDERING

De provincie Limburg subsidieert de waardevermindering van grond als deze wordt omgezet van landbouwgrond naar natuur via de Subsidie Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap [SKNL]. Gronden worden via de SKNL gesubsidieerd, waarbij de subsidie het verschil is tussen de agrarische waarde en de restwaarde. De provincie laat de gronden taxeren. Van de Stichting wordt dus een eigen bijdrage verlangd van de restwaarde en de notaris-, advies- en bemiddelingskosten.

WAARDEVERMINDERING BOSAANLEG

Het Limburgs Landschap ontvangt jaarlijks een uitkering op basis van een niet meer bestaande regeling voor waardevermindering van gronden waarop in het verleden bos is aangelegd. De waardevermindering werd indertijd voor 30 jaar toegekend en gespreid uitbetaald. Het betreffen een zestal subsidiebeschikkingen die tussen 2031 en 2034 ten einde lopen.

PROJECTSUBSIDIES NATUURTERREINEN EN GEBOUWEN

Het betreft hier ontvangen subsidies van projecten natuurterreinen en restauratie gebouwen die we in kalenderjaar 2024 financieel hebben afgerond. Projectsubsidies worden in het jaar van afronding van het project in de staat van baten en lasten opgenomen [zie ook onder Lasten, Projecten natuurterreinen/gebouwen en bijlage C2 Projecten afgerond in 2024].

Het verschil ten opzichte van de begroting 2024 wordt verklaard doordat meer projecten financieel afgerond konden worden omdat subsidies inmiddels definitief vastgesteld waren door de subsidiegever.

SUBSIDIEREGELING NATUUR EN LANDSCHAP

Via het Subsidiestelsel Natuur en Landschap [SNL] verlenen de provincies subsidie voor het behoud en de ontwikkeling van [agrarische] natuurgebieden en landschappen. Dit gebeurt o.b.v. een percentage van de standaard kostprijs per hectare van elk beheertype.

EXPLOITATIESUBSIDIE PROVINCIE LIMBURG

Jaarlijks wordt bij de provincie Limburg een subsidie aangevraagd ten behoeve van de exploitatiekosten van de stichting. Daarnaast heeft de stichting een subsidiebeschikking ontvangen voor het in september 2022 gestarte steunpunt. Deze subsidie heeft een looptijd van drie jaar [september 2022 t/m augustus 2025]. Een deel van de ontvangen subsidie in 2024 is als vooruit ontvangen verantwoord.

SUBSIDIE GROENE BOA'S

Net als in 2022 en 2023 is er eind 2024 voor een tegemoetkoming van de kosten van groene BOA's een subsidieregeling opengesteld door het Ministerie van Justitie en Veiligheid. Zowel personeelskosten als overige kosten zoals kleding en software worden via deze regeling voor een deel vergoed. De regeling is eind 2024 voor drie jaar [2024-2026] opengesteld. In 2024 was deze niet begroot.

BIJDRAGEN VAN GEMEENTEN

Jaarlijks ontvangen wij van een aantal Limburgse gemeenten [Venlo, Stein, Eijsden-Margraten, Meerssen en Beekdaalen] een bijdrage voor het beheer van natuurterreinen en gebouwen. In 2024 hebben we éénmalige een bijdrage ontvangen van de gemeente Venlo inzake "Venlo Verlicht" [€ 49.950] en "Duurzaam parkeren Arcen" [€ 30.000].

VESTIGING KWALITATIEVE VERPLICHTING

In het kader van de kaderrichtlijn water is in 2023 vanuit Rijkswaterstaat een vergoeding ontvangen voor het vestigen van een kwalitatieve verplichting op Maasoevers ten noorden van Arcen.

TERUGBETALING NOW 2021 [TRANCHE 3.2]

In 2023 is de NOW 3.2 terugbetaald. Bij de aanvraag van de NOW leken we [nipt] de grens voor het omzet-verlies te halen om in aanmerking te komen voor de NOW. Helaas is bij controle gebleken dat we deze grens niet halen, en dus geen recht hebben op de NOW en diende deze terugbetaald te worden.

GEMEENSCHAPPELIJK LANDBOUWBELEID [GLB]

De ontvangen subsidie uit hoofde van de GLB worden door RVO [Rijksdienst voor Onder-nemend Nederland] rechtstreeks op de rekening van het Landbouwbedrijf geboekt. In 2024 werd over 955 ha een bedrag van € 350.000 toegekend. Daarnaast was er een bate ad € 1.827 vanwege restitutie van een restant van het risicofonds uit 2023.

BATEN VAN ANDERE ORGANISATIES ZONDER WINSTSTREVEN

De Stichting ontving totaal € 263.650 van het CultuurFonds, € 20.000 van Scheuten Foundation, € 18.174 van het DiNaMo fonds, € 15.000 van Nederland Zoemt, € 12.500 van De Versterking, € 8.250 van De Groene Bondgenoten en € 4.000 van Stichting Bleijenbeek. Het zijn bijdragen in de uitvoeringskosten van projec-ten en beheerkosten, bijdrage aan vrijwilligerswerk en het aankopen van natuurterreinen, zoals een aan-koop bij het Kaldenbroek, Exaten, Rozendaal en aankoop Hoogwaterhuis Hasselt nabij Velden en Lomm.

BATEN ALS TEGENPRESTATIE VOOR DE LEVERING VAN PRODUCTEN EN DIENSTEN

	WERKELIJK 2024	BEGROTING 2024	WERKELIJK 2023
Huren en pachten	1.086.130	1.072.000	1.049.763
Houtverkoop	247.542	117.200	186.122
Opbrengst verkoop vee	8.081	7.600	12.292
Overige inkomsten terreinbeheer	538.459	94.000	144.181
Verhuur vakantiewoningen	998.608	846.000	916.211
Baten Kasteeltuinen Arcen	4.724.543	3.877.000	3.958.370
Baten Landbouwbedrijf	88.334	19.700	8.386
	7.691.697	6.033.500	6.275.325

HUREN EN PACHTEN

De stijging van de inkomsten in vergelijking met de begroting 2024 betreft voornamelijk de opbrengsten uit de verhuur van horeca-locaties. De huurprijs is gerelateerd aan de omzet die hoger dan verwacht was. Daartegen over staat wel dat er een voorziening is gevormd voor mogelijk oninbare vordering van aantal huurders van de horeca-panden.

HOUTVERKOOP

In het kader van ons streven naar meer gevarieerde bossen vinden regelmatig dunningen plaats, waarbij te verkopen hout vrij komt. De opbrengsten hiervan vielen hoger uit doordat in 2024 meer bossen werd gedund dan bij het maken van de begroting bekend was.

OPBRENGST VERKOOP VEE

Dit betreffen de verkoop van schapen en zijn net wat hoger dan begroot.

OVERIGE INKOMSTEN TERREINBEHEER

De overige inkomsten terreinbeheer wijken positief af t.o.v. de begroting door met name een ontvangst van € 400.000 i.v.m. het verlengen van de eerder afgesproken ontgronding waardoor de oplevering van de inrichting van de Lus van Linne is vertraagd. De beheervergoeding van Tennet is meer dan begroot. Verder gaat het om niet-begrote opbrengsten zoals bijdragen door vrijwilligers aan motorkettingzaagcursussen en het bij de eigenaar in rekening brengen van kosten voor het afvoeren van gezonken boten in Midden-Limburg.

VERHUUR VAKANTIEWONINGEN

De opbrengsten uit de vakantiewoningen laten een positieve ontwikkeling zien. Met name Kaldenbroek en Nieuw Ehrenstein hebben een betere bezettingsgraad dan in 2023. Daartegenover heeft Huisje Merum een iets lagere opbrengst gehad dan begroot.

BATEN KASTEELTUINEN ARCEEN

De baten van de Kasteeltuinen Arcen bestonden uit de entreegelden, parkeeromzet, horecaomzet, verkoop in de Oranjerie en overige inkomsten. Het resultaat heeft uitsluitend betrekking op de exploitatie van de Kasteeltuinen in enge zin. De inkomsten die de Stichting hiermee genereert worden aangewend om de instandhouding van het Rijksmonument Historische Buitenplaats kasteel Arcen te kunnen financieren en de Kasteeltuinen te onderhouden.

BATEN LANDBOUWBEDRIJF

De baten van het Landbouwbedrijf bestonden uit de inkomsten terreinbeheer, met name de opbrengsten uit de verkoop van vee [Galloways en Koniks] en van graslanden. Vanwege de sterk gestegen kosten is er in 2024 niet van de bouwlanden geoogst. Oogsten heeft geen prioriteit omdat de granen er op veel akkers vooral staan voor de hamster als voedsel en dekking.

OVERIGE BATEN EN LASTEN

	WERKELIJK 2024	BEGROTING 2024	WERKELIJK 2023
Boekwinst verkoop activa	13.405	-	1.165
Niet doorgaan aankoop huis bij Kaldenbroek	717.600	-	-
Kosten inzake schikking staatsteunzaak	-3.435.417	-	-
Baten en lasten voorgaande jaren	77.979	-	36.063
	-2.626.433	-	37.228

In 2023 is een schuld opgenomen i.v.m. de afgesproken aankoop van een huis bij Kaldenbroek. Door omstandigheden is deze aankoop niet doorgegaan.

De schikking staatsteunzaak heeft geleid tot een last die geheel ten laste van 2024 is gebracht [blz. 73].

De baten en lasten voorgaande jaren hebben betrekking op meerdere posten, waaronder teruggave btw i.v.m. een herzieningsberekening.

LASTEN

SPECIFICATIE EN VERDELING KOSTEN NAAR BESTEMMING

Deze specificatie is opgesteld o.b.v. de richtlijnen van de RJ650, welke door CBF verplicht is gesteld. De toelichting van de lasten is een toelichting op de totalen van de rijen. Deze toelichting sluit daardoor niet één op één aan met de staat van baten en lasten van blz. 79 waar het de totalen van de kolommen betreft.

BESTEMMING	DOELSTELLING				
Lasten	Aankoop	Projecten	Beheer	Steunpunt Landschapsbeheer	Voorlichting en belangenbehartiging
Verwervingen	1.599.054				-
Uitbesteed werk*		7.635.477	4.907.638	4.417	-
Organisatiekosten terreinbeheer	-	24.314	187.038	-	11.277
Heffingen en verzekeringen	-	-	267.770	-	-
Publiciteit en communicatie	-	-	-	42.615	289.797
Personeelskosten	94.964	84.145	3.572.064	282.758	507.287
Huisvestingskosten	4.450	21.189	20.447	3.094	31.020
Kantoor en algemene kosten	5.072	49.255	290.320	71.043	49.788
TOTAAL	1.703.540	7.814.380	9.245.277	403.927	889.169

*] incl. doorbelasting eigen uren medewerkers

TOELICHTING LASTENVERDELING

Op basis van de tabel ‘Specificatie en verdeling kosten naar bestemming’

ALGEMEEN

De toerekening van de kosten naar bestemming geschiedt op bedrijfseconomische basis, waarbij rekening gehouden wordt met de besteding van tijd en middelen aan de onderdelen. Deze onderdelen zijn: de bestedingen aan de doelstellingen, werving van baten en de kosten beheer en administratie [zie ‘Specificatie en verdeling kosten naar bestemming’ hierboven. Hiernaast zijn de kostenposten gespecificeerd en toegelicht.

WERVINGSKOSTEN	BEHEER EN ADMINISTRATIE	TOTAAL 2024	BEGROOT 2024	TOTAAL 2023
-		1.599.054	2.766.000	2.233.874
-		12.547.532	9.352.306	8.033.104
6.325	-	228.954	256.170	177.475
-	-	267.770	278.000	260.243
15.356	-	347.768	290.000	299.900
195.728	11.464	4.748.410	5.171.700	4.652.853
8.476	25.744	114.420	111.883	108.455
37.047	189.390	691.915	521.925	599.901
262.931	226.598	20.545.822	18.747.984	16.365.805

VERWERVINGEN

De kosten voor verwervingen zijn als volgt te specificeren:

	WERKELIJK 2024	BEGROTING 2024	WERKELIJK 2023
Aankoop met waardeverminderingssubsidie	140.000	1.656.000	571.256
Aankoop niet gesubsidieerd	1.311.196	1.035.000	872.675
Aankoop Hoogwaterhuis Hasselt	56.340	-	-
Aankoop woning Kaldenbroek	-	-	717.600
TOTALE AANKOPEN	1.507.536	2.691.000	2.161.531
Pacht	586	-	8.367
Advies- en bemiddelingskosten	40.932	25.000	13.976
Toevoeging voorziening aankoop Kloostergoed St. Paul	50.000	50.000	50.000
	1.599.054	2.766.000	2.233.874

Verwervingen zijn altijd moeilijk te begroten. Het is erg afhankelijk van de bewegingen in de markt en het tempo van de afwikkeling van het geheel. De begroting wordt zeker wat betreft de aankopen met waardeverminderingssubsidie begroot op de ambitie zoals weergegeven in de meerjarenbegroting. In 2024 is dat maar voor een klein deel verwezenlijkt.

Aankopen die met hulp van derden via het Quercusaankoopfonds of bijvoorbeeld het CultuurFonds worden gedaan, worden in de begroting niet meegenomen. In 2024 bedroeg de bijdrage van derden t.b.v. aankopen € 127.500. Daarnaast hebben zich in 2024 andere niet-gesubsidieerde verwervingen voorgedaan. Hiervoor is er meer uitgegeven dan begroot. De verwervingen van 2024 waren bij o.a. Exaten, Bemelerberg, Langhout, Hamert, Dubboek en landgoed Rozendaal.

UITBESTEED WERK

De kosten voor uitbesteed werk zijn als volgt te specificeren:

	WERKELIJK 2024	BEGROTING 2024	WERKELIJK 2023
Projectkosten natuurterreinen en gebouwen	7.635.477	4.917.486	3.911.217
Beheerkosten algemeen	110.323	138.100	66.186
Beheerkosten bossen	198.639	255.100	216.294
Beheerkosten graslanden	374.463	345.650	248.165
Beheerkosten grote grazers	19.116	23.400	21.694
Beheerkosten kleine grazers	54.864	34.800	28.449
Beheer tuinen en parken	125.655	109.530	79.245
Beheerkosten bouwlanden	155.923	180.200	133.273
Beheer overige natuurterreinen	213.047	262.250	153.704
Beheer landschapselementen	100.707	146.150	91.722
Beheerkosten grotten	11.014	48.700	14.804
Beheerkosten recreatie	237.519	221.100	213.850
Beheerkosten toezicht	31.461	33.800	21.108
Beheer wegen en waterlopen	49.956	66.650	41.964
Beheerkosten gebouwen	293.038	249.040	286.063
Beheerkosten vakantiewoningen	459.036	434.100	408.300
Bemiddelingskosten vakantiewoningen	200.373	162.250	186.763
Beheerkosten Kasteeltuinen	2.276.921	1.724.000	1.910.303
	12.547.532	9.352.306	8.033.104

De posten uitbesteed werk die een significante afwijking laten zien t.o.v. de begroting worden hieronder toegelicht.

PROJECTKOSTEN NATUURTERREINEN EN GEBOUWEN

Dit betreffen de kosten van projecten die in kalenderjaar 2024 zijn afgesloten. Voor een toelichting zie bijlage C2 en “subsidies projecten”. Het uitbesteed werk in projecten natuurterreinen omvat naast de kosten van derden tevens de doorberekende kosten van eigen medewerkers. Deze kosten zijn gewaardeerd tegen de uurloonkosten incl. overhead. De kosten van de afgesloten projecten natuurterreinen, bedroegen € 1.030.438, de kosten van de afgesloten projecten gebouwen bedroegen € 8.607.604 [zie bijlage C2]. Om de uitvoeringskosten van de afgesloten projecten te dekken, zodat het resultaat van de afgesloten projecten nihil is, werd € 3.526.298 uit de voorziening Projecten in uitvoering gehaald. Er was hiervoor € 15.080 te veel gereserveerd in de voorziening. Voor nieuwe projecten werd in 2024 € 1.523.733 aan de Voorziening toegevoegd. Het betreft bijvoorbeeld de eigen bijdrage voor onderhoud aan monumenten en een reservering voor de aanpassing van het bergpaviljoen in Kasteeltuinen Arcen.

Bovenstaand is als volgt weer te geven:

	WERKELIJK 2024
Projectkosten natuur	1.030.438
Projectkosten gebouwen	8.607.604
Onttrekking gereserveerde eigen bijdrage	-3.526.298
Toevoeging nieuwe projecten	1.523.733
	7.635.477

BEHEERKOSTEN BOSSEN

De beheerkosten van bossen vallen lager uit doordat kosten in projecten verantwoord konden worden. Dat geldt voor het gebied Ravenvennen. Bij Exaten is snoeiwerk niet in 2024 uitgevoerd, maar doorgeschoven naar begin 2025.

BEHEERKOSTEN GRASLANDEN

De beheerkosten van de niet verpachte graslanden zijn voor rekening van het Landbouwbedrijf. Alleen de kosten van het opruimen van oude rasters, de aanleg van nieuwe raster en de kosten van maaien met wetlandtracks zijn voor rekening van Stichting het Limburgs Landschap. Uitstel van grootonderhoud in 2023 dat in 2024 is uitgevoerd en oplopende kosten voor het plaatsen van nieuw raster zorgen voor een overschrijding van deze post.

BEHEERKOSTEN GROTE GRAZERS

De beheerkosten van de grote grazers, het rundvee en de paarden, zijn voor rekening van het Landbouwbedrijf.

BEHEERKOSTEN KLEINE GRAZERS

Het betreffen de beheerkosten van onze schapen en geiten. Deze beheerkosten zijn redelijk in lijn met de begroting.

BEHEERKOSTEN TUINEN EN PARKEN

In 2024 is gewerkt aan de vernieuwing van plantvakken met rozen in de Historische tuin Montfort. Dit was niet begroot.

BEHEERKOSTEN BOUWLANDEN

De beheerkosten van de bouwlanden die door het Limburgs Landschap aan het Landbouwbedrijf in gebruik gegeven zijn, zijn voor rekening van het Landbouwbedrijf.

BEHEERKOSTEN OVERIGE NATUURTERREINEN

Ook hier zijn in 2024 posten begroot die uiteindelijk in een project zijn uitgevoerd. Daarnaast zijn er werkzaamheden niet uitgevoerd i.v.m. natte omstandigheden.

BEHEERSKOSTEN LANDSCHAPSELEMENTEN

Deel van de werkzaamheden, zoals het knotten is niet uitgevoerd door uitval wegens ziekte van een medewerker.

BEHEERKOSTEN GROTTEN

In de begrotingspost waren keuringen ten behoeve van het veilig tellen van vleermuizen meegenomen. Deze kosten werden uiteindelijk via een project gefinancierd.

BEHEERKOSTEN RECREATIE

In 2024 zijn er extra kosten gemaakt vanwege het afvoeren van boten en het verwijderen van aanlegsteigers uit de maasplassen. Verder zijn er meerkosten gemaakt bij het vervangen van naamborden en is er door het groeiende weer extra maaiwerk uitgevoerd op wandelroutes.

BEHEERKOSTEN TOEZICHT

In de begroting is rekening gehouden met de kosten i.v.m. beoogde uitbreiding van vrijwillige BOA's. In district Midden is uitbreiding o.b.v. inhuur gelukt, wat meerkosten met zich mee brengt. Daartegenover zijn de kosten in district Noord lager doordat de kosten van kadastrale correcties achteraf zijn meegevallen.

BEHEER WEGEN EN WATERWEGEN

In verband met mindere personele bezetting in district Midden zijn er minder werkzaamheden uitgevoerd. Daartegenover staan extra kosten die door toedoen van de Bever worden veroorzaakt in district Noord.

BEHEERKOSTEN GEBOUWEN

De onderhoudskosten van de gebouwen zijn ca. € 44.000 hoger dan begroot, o.a. door hogere energiekosten dan begroot.

BEHEERKOSTEN VAKANTIEWONINGEN

De extra huuropbrengsten brengen ook extra kosten met zich mee. Daarnaast zijn de energiekosten hoger geweest dan begroot. En zijn er extra werkzaamheden geweest aan installaties.

BEMIDDELINGSKOSTEN VAKANTIEWONINGEN

De bemiddelingskosten zijn gerelateerd aan de huuropbrengst. Vanwege de stijging van de opbrengsten stijgen ook deze kosten.

BEHEERKOSTEN KASTEELTUINEN

De beheerkosten van de Kasteeltuinen Arcen bestaan uit de kosten voor marketing en evenementen, de inkoop en kosten van de horeca en de Oranjerie, de kosten van tuinen en gebouwen en overige kosten. Het uiteindelijke resultaat was € 257.500 hoger dan begroot. Dit komt met name door een hoger bezoekersaantal dan begroot..

ORGANISATIEKOSTEN TERREINBEHEER

	WERKELIJK 2024	BEGROTING 2024	WERKELIJK 2023
<i>Exploitatiekosten auto's</i>	172.401	173.780	130.841
<i>Kosten tractoren/machines</i>	56.553	82.390	46.634
	228.954	256.170	177.475

EXPLOITATIEKOSTEN AUTO'S

De kosten komen overeen met de begroting. De toename door de kosten t.o.v. 2023 is het gevolg van hogere afschrijving door aanschaf van nieuwe auto's.

KOSTEN TRACTOREN/MACHINES

De verwachte investering van een tractor in district zuid heeft nog niet plaatsgevonden en derhalve is er ook geen afschrijving geweest en vallen de kosten lager uit dan begroot. In de kosten tractoren/machines zitten ook de kosten van de aanhangers van het steunpunt voor totaal € 8.300, dit was voor € 9.000 begroot.

HEFFINGEN EN VERZEKERINGEN

	WERKELIJK 2024	BEGROTING 2024	WERKELIJK 2023
<i>Waterschapslasten en OZB</i>	105.045	109.000	99.197
<i>Assurantiekosten en -premies</i>	162.643	169.000	160.978
<i>Ruilverkavelingsrente</i>	82	-	68
	267.770	278.000	260.243

WATERSCHAPSLASTEN EN OZB

De waterschapslasten en OZB zijn conform de begroting.

ASSURANTIEKOSTEN EN -PREMIES

Ook de assurantiepremies zijn conform de begroting.

RUILVERKAVELINGSRENTE

Vanaf 2023 is er een kleine uitgave, door verwervingen waar ruilverkavelingsrente op zit. Dit was niet begroot.

PUBLICITEIT EN COMMUNICATIE

	WERKELIJK 2024	BEGROTING 2024	WERKELIJK 2023
<i>Kosten kwartaalblad</i>	119.990	110.000	120.971
<i>Kosten mediaproducties en -samenwerkingen</i>	32.268	45.000	37.200
<i>Ov. kosten voorlichting en belangenbehartiging</i>	131.613	115.000	114.798
<i>Kosten vrijwilligers</i>	63.897	20.000	26.931
	347.768	290.000	299.900

KOSTEN KWARTAALBLAD

De kosten van het kwartaalblad vallen € 10.000 hoger uit dan begroot doordat de portokosten voor het verzenden meer waren dan begroot.

KOSTEN MEDIAPRODUCTIES EN –SAMENWERKINGEN

De opnamen en uitzendingen voor het tv-programma Natuur en zo, gemaakt in samenwerking met en uitgezonden door L1, hebben ook in 2024 plaatsgevonden. Er is zowel een voorjaars- als een najaarsserie van 6 afleveringen uitgezonden. De samenwerking met de CEL en dagblad De Limburger hebben in 2024 niet plaatsgevonden waardoor de kosten lager uitvallen dan begroot.

KOSTEN VRIJWILLIGERS

De kosten van de vrijwilligers vielen hoger uit dan begroot door de kosten [€ 47.000] voor de inzet van vrijwilligers voor het Steunpunt Landschapsbeheer. Dit was niet zo begroot. Het gaat hier om kosten van locaties voor het organiseren van cursussen e.d. en de cursuskosten die worden ingekocht zoals de motorkettingzaag- en de bosmaaiercursussen.

PERSONEELSKOSTEN

Om de personeelskosten te kunnen vergelijken met de begroting 2024 en de cijfers van 2023 zijn de personeelskosten van het Limburgs Landschap excl. Kasteeltuinen en de personeelskosten van de Kasteeltuinen in aparte tabellen weergegeven.

De gezamenlijke personeelskosten zijn daarnaast in een tabel opgenomen.

PERSONEELSKOSTEN EXCL. KASTEELTUINEN

De kosten zijn als volgt te specificeren:

	WERKELIJK 2024	BEGROTING 2024	WERKELIJK 2023
Lonen en salarissen	2.393.403	2.593.390	2.270.602
Werknemersverzekeringen	551.425	596.350	499.097
Pensioenverzekeringen	311.322	319.360	285.036
Ontvangen ziekengeld	-133.094	p.m.	-37.213
Mutatie reservering jubileumuitkering	34.500	-	-
Reiskosten	99.263	90.000	78.371
Overige personeelskosten	133.927	122.600	138.879
	3.390.746	3.721.700	3.234.772
Doorberekende personeelskosten	-812.451	-603.000	-565.537
	2.578.295	3.118.700	2.669.235

LONEN EN SALARISSEN EN WERKNEMERS- EN PENSIOENVERZEKERINGEN

De kosten van lonen en salarissen, werknemersverzekeringen en pensioenverzekeringen zijn lager dan over 2024 begroot, dit komt door dat in de begroting een verhoging van CAO was meegenomen per 1 jul 2024. Uiteindelijk is de CAO verhoging per 1 november 2024 ingegaan. In 2024 zijn er ook niet ingevulde vacatures geweest, waardoor de kosten lager zijn uitgevallen dan begroot.

ONTVANGEN ZIEKENGELD

In 2024 waren behoorlijk wat collega's langdurig ziek. De vergoeding die we hiervoor ontvangen wordt niet begroot.

REISKOSTEN

Reiskosten vallen iets hoger uit dan begroot door een aanpassing van de km-vergoeding in de CAO. Dit was niet begroot.

OVERIGE PERSONEELSKOSTEN

De werkelijke kosten 2024 vallen behoorlijk hoger uit dan begroot. Dit wordt met name veroorzaakt door niet opgenomen vakantiedagen, wat het gevolg is van opvangen van zieke werknemers.

DOORBEREKENDE PERSONEELSKOSTEN

De doorberekende personeelskosten betreft door de subsidiegevers vergoede kosten voor de inzet van eigen medewerkers in projecten [€ 812.451], alsmede aan het Landbouwbedrijf doorbelaste personele inzet [€ 162.508]. Bij elkaar is dit meer dan begroot.

PERSONEELSKOSTEN KASTEELTUINEN

De kosten zijn als volgt te specificeren:

	WERKELIJK 2024	BEGROTING 2024	WERKELIJK 2023
Lonen en salarissen	1.625.575	1.454.500	1.455.553
Werknemersverzekeringen	378.021	360.900	318.361
Pensioenverzekeringen	175.751	162.600	147.335
Ontvangen ziekengeld	-94.223	p.m.	-36.579
Reiskosten	58.917	41.000	57.855
Overige personeelskosten	26.074	34.000	41.091
	2.170.115	2.053.000	1.983.616

LONEN EN SALARISSSEN EN WERKNEMERS- EN PENSIOENVERZEKERINGEN

De werkelijke kosten van lonen en salarissen waren ca. € 95.000 hoger dan begroot. Het vinden van met name horecapersoneel blijft lastig, hierdoor is er meer gewerkt met inhuurkrachten wat duurder is. Verder kampte de Kasteeltuinen met een aantal langdurig zieke personeelsleden, waarvoor tijdelijke nieuwe medewerkers zijn ingezet.

REISKOSTEN

De reiskosten zijn hoger dan begroot doordat de kilometervergoeding is verhoogd, die nog niet in de begroting was meegenomen.

PERSONEELSKOSTEN TOTAAL

De kosten zijn als volgt te specificeren:

	WERKELIJK 2024	BEGROTING 2024	WERKELIJK 2023
Lonen en salarissen	4.018.978	4.047.890	3.726.155
Werknemersverzekeringen	929.446	957.250	817.458
Pensioenverzekeringen	487.073	481.960	432.372
Ontvangen ziekengeld	-227.317	p.m.	-73.791
Reiskosten	158.180	131.000	136.226
Mutatie reservering jubileumuitkering	34.500	-	-
Overige personeelskosten	160.001	156.600	179.970
	5.560.861	5.774.700	5.218.390
Doorberekende personeelskosten	-812.451	-603.000	-565.537
	4.748.410	5.171.700	4.652.853

PERSONEELSBESTAND

Over 2024 bedroeg het gemiddeld aantal personeelsleden [fte] 78,6. Het gemiddeld aantal fte [excl. Kasteeltuinen] was 40,8 [over 2023 bedroeg dit 38,4]. De toename komt door de vervanging van langdurig zieke medewerkers. Het gemiddeld aantal fte van de Kasteeltuinen nam licht toe met 0,5 fte tot 37,8 [2023 = 37,3 fte].

Deze medewerkers zijn als volgt verdeeld over de verschillende afdelingen:

Directie	1,0 fte
Afdeling kwaliteitszorg/ecologie	2,8 fte
Afdeling bedrijfsvoering	6,6 fte
Afdeling projecten en gebouwenbeheer	5,5 fte
Afdeling communicatie	4,5 fte
Afdeling rentmeesterij	1,0 fte
Afdeling terreinbeheer	16,4 fte
Afdeling steunpunt landschapsbeheer	3,0 fte
Afdeling Kasteeltuinen	37,8 fte
TOTAAL PERSONEELSBESTAND	78,6 FTE

HUISVESTINGSKOSTEN

Deze kosten betreffen de onderhoudslasten, schoonmaakkosten, kosten voor energie en overige huisvestingskosten en de afschrijvingen van het kantoor te Lomm. Voor 2024 bedraagt de afschrijving € 85.383.

KANTOOR- EN ALGEMENE KOSTEN

De kosten zijn als volgt te specificeren:

	WERKELIJK 2024	BEGROTING 2024	WERKELIJK 2023
<i>Automatisering</i>	82.650	80.000	90.526
<i>Kantoorbenodigdheden/ onderhoud inventaris</i>	30.265	15.000	15.298
<i>Porto- kopieer- en telefoonkosten</i>	28.605	40.000	28.915
<i>Accountantskosten</i>	38.806	45.000	36.607
<i>Advieskosten</i>	21.132	11.000	15.766
<i>Kosten salarisadministratie</i>	9.991	10.000	11.133
<i>Bijdrage LandschappenNL</i>	120.375	120.375	111.394
<i>Kosten Brancheorganisaties</i>	27.686	27.000	26.251
<i>Dotatie dubieuze debiteuren</i>	132.392	-	53.722
<i>Niet aftrekbaar deel BTW</i>	71.753	66.000	63.876
<i>Overige kantoorkosten</i>	40.958	33.500	36.338
<i>Kantoorkosten werkschuren</i>	60.747	50.050	84.043
<i>Algemene kosten ROBUR en Landbouwbedrijf</i>	26.555	24.000	26.032
	691.915	521.925	599.901

AUTOMATISERING

De kosten van automatisering zijn maar licht hoger dan begroot. Dit komt met name door aanschaf van meer laptops dan begroot.

KANTOORBENODIGDHEDEN/ONDERHOUD INVENTARIS

In 2024 is een aanpassing van het kantoorpand in Lomm gerealiseerd voor het Steunpunt, dit heeft € 21.860 gekost en was niet begroot.

PORTO- KOPIEER- EN TELEFOONKOSTEN

Deze kosten vallen lager uit dan begroot, maar is in lijn met 2023.

ADVIESKOSTEN

De advieskosten zijn in 2024 hoger dan begroot door kosten die gemaakt zijn voor een grensgeschil en juridische bijstand voor een vaststellingsovereenkomst.

BIJDRAGE LANDSCHAPPENNL EN KOSTEN BRANCHEORGANISATIES

De bijdrage voor LandschappenNL is conform de begroting. Het betreft een bijdrage voor zowel het provinciaal Landschap als voor de landschapsbeheerorganisatie [steunpunt].

DOTATIE DUBIEUZE DEBITEUREN

Door de Corona-crisis en de daarop volgende terugbetaling van NOW en het weer moeten aflossen bij de Belastingdienst hebben enkele horecaondernemers het sinds 2023 zwaar. Voor de achterstallige huren zijn er betalingsregelingen getroffen.

NIET AFTREKBAAR DEEL BTW

De gemaakte kosten zijn hoger dan begroot. *Een toelichting van deze kostenpost staat op blz. 80.*

OVERIGE KANTOORKOSTEN

In deze post zit o.a. de kosten van een bijeenkomst van oud-directeuren van Provinciale Landschappen en een tweedaags bezoek van de directeuren van alle bij onze koepel LandschappenNL aangesloten organisaties. Beide bijeenkomsten waren niet begroot. Naast deze kosten vallen hier ook o.a. de bankkosten, abonnementen en kosten voor de commissies onder.

KANTOORKOSTEN WERKSCHUREN

De kantoorkosten van de werkschuren zijn hoger dan begroot door een bodemsanering bij district midden, die nodig was voor het realiseren van het gereedschapsdepot van het Steunpunt.

ALGEMENE KOSTEN ROBUR EN LANDBOUWBEDRIJF

De algemene kosten van het Robur en Landbouwbedrijf zijn redelijk in lijn met de begroting.

BELONING DIRECTIE

Stichting Het Limburgs Landschap wordt geleid door één directeur. De beloning van de directeur geschiedt conform de CAO Bos en Natuur, ondernemingsdeel De Landschappen. Er wordt aan de directeur geen leaseauto beschikbaar gesteld, tevens worden er aan de directeur geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt.

Het jaarinkomen van de directeur-bestuurder [in loondienst] [€ 114.203] blijft binnen het maximum van € 163.473 [1 FTE/12 mnd.] volgens de Regeling beloning directeuren van goededoelenorganisaties. Ook het jaarinkomen, de belaste vergoedingen/bijtellingen, de pensioenlasten, de pensioencompensatie en de overige beloningen op termijn samen [€ 133.912], blijven binnen het in de regeling opgenomen maximum van € 233.000 per jaar.

De BSD-score bedraagt 480. De BSD [BasisScore Directiefunctie] is één van de normen waar het CBF op toetst. Bij deze BSD score hoort een maximaal salaris van € 144.600. De BSD-score is door de Raad van Toezicht vastgesteld.

Naam	W.F.G. Alblas
Functie	directeur-bestuurder
Dienstverband	
Aard [looptijd]	onbepaald
Uren	37
parttime percentage	100
periode	01/01 – 31/12
Bezoldiging	
Jaarinkomen	
. bruto loon/salaris	105.836
. vakantiegeld	8.367
. vaste eindejaarsuitkering	-
. niet opgenomen vakantiedagen	-
TOTAAL JAARINKOMEN	114.203
Belastbare vergoedingen/bijtellingen	573
Pensioenlasten [werkgeversdeel]	20.446
Overige beloningen op termijn	-
Uitkeringen beëindiging dienstverband	-
TOTAAL LASTEN EN VERGOEDINGEN	21.019
TOTAAL BEZOLDIGING 2024	135.222
TOTAAL BEZOLDIGING 2023	129.874

Voor een toelichting op het beleid en de uitgangspunten voor de directiebezoldiging zie hoofdstuk 5.1 van het jaarverslag.

De personeelslasten van de directeur-bestuurder waren licht hoger in 2024 t.o.v. 2023. Deze stijging hield verband met de algemene salarisstijging volgens de CAO van 4,5% per 1 november 2024.

RAAD VAN TOEZICHT

Er vindt geen bezoldiging van leden van de Raad van Toezicht plaats. Ook zijn aan hen geen leningen, voorschotten en garanties verstrekt.

SALDO FINANCIËLE BATEN EN LASTEN

Het saldo van de financiële baten en lasten kan als volgt worden gespecificeerd:

	Werkelijk 2024	Begroting 2024	Werkelijk 2023
Rente [bank]tegoeden en huurkoop	217.056	103.100	70.977
Dividend obligaties	40.443	-	31.413
Aandelen:			
Gerealiseerde waardeveranderingen	-	-	553.666
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen	437.826	-	133.730
Obligaties:			
Gerealiseerde waardeveranderingen	-	-	41.954
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen	88.484	-	140.269
Totaal baten	783.809	103.100	972.009
KOSTEN BELEGGINGEN	-31.234	-49.800	-9.096
Rente inzake schuld schikking staatssteunzaak	-107.917	-	-
SALDO FINANCIËLE BATEN EN LASTEN	644.658	53.300	962.913

RENTE

In 2024 is de rente sneller gestegen dan begroot. Totaal is er € 207.064 rente ontvangen op onze banktegoeden. Daarnaast is er rente ontvangen over de huurkoopsom van de inventaris t.b.v. de inrichting van het horecadeel van de Oude Pastorie, Nieuw Ehrenstein en de Groote Heide. Totaal € 6.200, wat conform de begroting is. De rente, maximaal 3,5%, inzake de schikking staatssteunzaak was niet begroot, zie blz. 73 voor de toelichting op de schikking inzake de staatssteunzaak.

AANDELEN EN OBLIGATIES

Voor een toelichting over de aandelen en obligaties wordt verwezen naar de financiële vaste activa. Koersresultaten op de beleggingen worden van wege het voorzichtigheidsprincipe niet begroot.

KADERS VOOR FINANCIËEL BEHEER

In 2022 en 2023 heeft de Raad van Toezicht het beleid rondom het financieel beheer herzien. De belangrijkste elementen van de kaders voor financieel beheer zijn:

- Het niveau van de minimaal beschikbare liquide middelen wordt periodiek bepaald op basis van een 24-maands liquiditeitsprognose met een vereiste minimum buffer.
- Dat deel van de beschikbare middelen dat niet als liquide middelen dient te worden aangehouden, kan worden belegd, tot een maximum van 50% van de totaal beschikbare middelen.
- De doelstelling bij het te beleggen vermogen is om het vermogen in reële termen [*d.w.z. rekening houdend met inflatie*] in stand te houden.
- Het beleggen wordt via een [gematigd] defensief beleggingsmandaat uitgevoerd door een externe professionele partij.
- Er wordt duurzaam belegd.
- Per kwartaal worden de beleggingsresultaten gedeeld met de Raad van Toezicht; jaarlijks wordt het beleggingsbeleid in de Raad van Toezicht geëvalueerd.

De transitie van de beleggingsportefeuille naar een [gecombineerd] extern beheerd 'matig defensief' duurzaam mandaat bij ABN AMRO heeft in 2023 plaatsgevonden.

SALDO VAN BATEN EN LASTEN

Het resultaat van baten en lasten over 2024 is lager dan over 2023.

Over 2024 bedroeg het overschot € 196.269 t.o.v. € 621.478 over 2023.

BIJLAGE A

MUTATIE-OVERZICHT NATUURTERREINEN

2024

VERWERVINGEN 2024

NATUURGEBIED	VERWERVINGSKOSTEN 2024
Bemelerberg	150.154
Dubbroek	34.791
Exaten	154.377
Gennepse hei	2.209
Grathermolen	951
Hamert	63.716
Kaldenbroek	10.053
Landgoed Rozendaal	98.122
Langhout	96.591
Linnerweerd	420.232
Ravenvennen	140.000
Roeventerpeel	141.800
Ruïne Stein	26.015
Schelkensbeek	35.187
Verspreid	77.000
TOTAAL	1.451.196

BIJLAGE B

MATERIELE VASTE ACTIVA

AFSCHRIJVINGEN 2024

OMSCHRIJVING	GEKOCHT IN	DISTRICT	AFSCHRIJVING TERMIJN IN JAREN
KANTOORGEBOUW [ACTIVA BEDRIJFSVOERING]			
Verbouwing Kloosterhof Lomm	2020		20
Installaties Kloosterhof Lomm	2020		15
SUBTOTAAL :			
KANTOORINVENTARIS [ACTIVA BEDRIJFSVOERING]			
wandmeubel Lundia	1994		5
software Globe 2000 fin. administratie	2001		1
software IF Aware ledenadministratie	2002		1
software CRS2/Arcview	2010		3
domeinnaam Ijsvogel [restwaarde]	2014		0
vernieuwing CRS2	2014		3
server HPE DL380 Gen10 kantoor Lomm	2020		5
telefooncentrale KPN één en Yealink toestellen	2020		5
SUBTOTAAL :			
BEDRIJFSMIDDELEN [ACTIVA DOELSTELLING]			
veetransportwagen tandemas	1997	Zuid	5
klepelmaaier ESM 70H	2000	Noord	5
cultivator Rabe Blue Bird Gruber GH7 3000	2000	Noord	5
aanhangwagen Atec B1 WD-JN-70	2001	Midden	5
tractor Valmet 900-4	2002	Zuid	10
aanhangwagen IFOR Williams WJ-PS-31	2004	Zuid	3
aanhangwagen Orbons G02 WS-BR-61	2005	Zuid	3
Humbaur plateauwagen incl. hekwerk	2006	Midden	5
Böckmann veetrailer	2007	Noord	5
Toyota Hi-lux 72-VPN-4	2008	Zuid	5
schijveneg Lemken Rubin 9/300	2008	Noord	5
aanhangwagen Henra PL27B 91-WD-KH	2009	Noord	1
VW Caddy 4-VXN-01	2012	Noord	5
aanhangwagen Henra PL2 89-WD-RJ	2009	Midden	1
VW Caddy 4-VXN-01	2012	Midden	5
Toyota Hilux 54-VDR-5	2018	Zuid	5
Nissan Primastar 93-VDR-4 KTA	2018	KTA	5
Nissan Navara incl. kap V-703-VS	2019	Noord	5

AANSCHAFPRIJS	AFSCHRIJVING t/m 2023	AFSCHRIJVING 2024	BOEKWAARDE PER 31-12-2024
925.101	161.893	46.255	716.953
586.921	136.948	39.128	410.845
1.512.022	298.841	85.383	1.127.798
2.333	2.333	0	0
15.309	15.309	0	0
55.752	55.752	0	0
52.116	52.116	0	0
5.000	0	0	5.000
10.322	10.322	0	0
20.473	16.038	4.095	340
3.762	2.948	752	62
165.068	154.819	4.847	5.402
3.839	3.839	0	0
3.993	3.993	0	0
5.332	5.332	0	0
2.852	2.852	0	0
38.839	38.839	0	0
2.176	2.176	0	0
2.773	2.773	0	0
7.878	7.878	0	0
13.501	13.501	0	0
43.932	43.932	0	0
12.500	12.500	0	0
3.492	3.492	0	0
20.500	20.500	0	0
1.900	1.900	0	0
20.500	20.500	0	0
15.365	15.365	0	0
4.500	4.500	0	0
20.338	20.128	4.100	-3.890

OMSCHRIJVING	GEKOCHT IN	DISTRICT	AFSCHRIJVING TERMIJN IN JAREN
VW Caddy V-385-VX	2019	Noord	5
VW Caddy V-250-ZB	2019	Midden	5
VW Caddy VGG-60-Z	2020	Noord	5
Toyota Hi-lux VGF-30-T	2020	Zuid	5
VW Transporter T5 pick-up VHP-73-F	2020	Noord	5
VW Caddy 7-VVR-52	2021	Zuid	5
Toyota Hi-lux VKH-70-G	2021	Zuid	5
Valtra G125 EV tractor met voorlader en toebehoren	2022	Noord	10
VW Caddy VNX-74-G	2022	Midden	5
VW Caddy VZF-20-P [31-10-2023]	2023	Noord	5
Toyota Hilux VG-691-X [01-11-2023]	2023	Zuid	5
aanhangwagen Henra 63-WFH-6 [07-12-2023]	2023	Zuid	5
Nissan Navara V-17-DBK tenaamstelling 26-01-2024	2023	Noord	5
Toyota Hilux VZZ-77-K [04-01-2024]	2024	Midden	5
Veewagen Joskin-Betimax 6000 LRR-22-S [13-12-2024]	2024	Noord	5
SUBTOTAAL :			

WERKTUIGEN

schijvenmaaier Moertel	1992	Zuid	5
palenzetter Yamigav HRD3	1993	Zuid	5
bosbouwlier Farmi JL650T	1995	Zuid	5
weidebloter Perfect 275	2001	Noord	5
klepelmaaier Votex Roadmaster PM1906	2002	Zuid	5
lasapparaat Miller/Genset MG 5000 generator	2006	Zuid	3
houtkachel	2013	Noord	5
klepelmaaier Votex RM1907	2013	Noord	5
motormaaier Ferrari 530S	2016	Zuid	5
Fronthef t.b.v. Boomer KTA	2018	KTA	5
trekker New Holland Boomer 25 KTA	2018	KTA	5
trekker New Holland Boomer 25 KTA	2018	KTA	5
onkruidverbrander Hoaf Thermohit 125M [aandrijving door Boomer 35] KTA	2018	KTA	5
bladblazer Votex-C Blaasmond - compleet [aandrijving door Boomer 35] KTA	2018	KTA	5
grondsloop KTA	2018	KTA	5
frontmaaier Sicma FA1800 KTA	2018	KTA	5

AANSCHAFPRIJS	AFSCHRIJVING t/m 2023	AFSCHRIJVING 2024	BOEKWAARDE PER 31-12-2024
22.219	21.669	4.400	-3.850
22.675	21.215	4.500	-3.040
17.772	12.582	3.600	1.590
25.930	20.140	5.200	590
26.604	16.794	5.300	4.510
8.950	5.220	1.790	1.940
28.905	14.935	5.780	8.190
100.185	16.698	10.019	73.468
23.400	8.970	4.680	9.750
26.083	433	5.215	20.435
13.500	225	2.700	10.575
5.612	74	1.122	4.416
32.750	0	6.000	26.750
34.906	0	6.981	27.925
18.800	0	155	18.645
578.794	362.954	64.406	198.004

3.600	3.600	0	0
4.171	4.171	0	0
4.533	4.533	0	0
2.376	2.376	0	0
5.570	5.570	0	0
2.856	2.856	0	0
17.122	17.122	0	0
7.805	7.805	0	0
5.929	5.929	0	0
4.500	4.500	0	0
8.000	8.000	0	0
8.000	8.000	0	0
5.760	5.760	0	0
5.065	5.065	0	0
1.600	1.600	0	0
2.374	2.374	0	0

OMSCHRIJVING	GEKOCHT IN	DISTRICT	AFSCHRIJVING TERMIJN IN JAREN
Golfkar Bringo Ezgo PM-2 wit	2020	KTA	5
Golfkar Bringo Ezgo PM-2	2021	KTA	5
Henra aanhangwagen 3-zijdige kipper 63-WZ-GZ	2021	Midden	5
Gehl AL340 kniklader TGP-52-P	2021	KTA	5
Ruwterrein maaier AS 65 2T ES	2021	Zuid	5
trekker New Holland Boomer 50 KTA	2021	KTA	5
Husqvarna Rider P 524 EFI	2022	KTA	5
Handgereedschap t.b.v. steunpunt	2022	STEUNPUNT	2,875
Pronar T671 kipwagen LRJ-79-T [15-02-2023]	2023	Noord	5
Anssems bagagewagen 01-WS-GL [08-02-2023]	2023	STEUNPUNT	5
Handgereedschap t.b.v. steunpunt [17-07-2023]	2023	STEUNPUNT	3
Satene behandelbox vee [30-12-2023]	2023	Zuid	5
Kalkhoff elektrische fiets [04-03-2024]	2024	Midden	3
Bèr Huynen maaier WSZ [17-10-2024]	2024	Zuid	3
SUBTOTAAL :			

INVENTARIS KASTEELTUINEN

Inventaris Kasteeltuinen	2012		1
Kassaserver HP Proliant [Percom en ondersteuning de Haan]	2018		5
Miko koffiemachine Cimbali S30 4 stuks	2018		5
Miko Cimbali S30 Cool unit 2 stuks	2018		5
Miko Fridge Module 4 liter 2 stuks	2018		5
Miko Cimbali M1 Milk 2 stuks	2018		5
Miko melkopschuimer Lattiz	2018		5
Miko heetwaterapparaat BRAV HWA	2018		5
Miko Jaski chocomel hot dispenser enduro	2018		5
GGM Gastro International ijsmachine	2021		5
Win Equipment ijsmachine	2022		5
Cikam Easy Cash [28-03-2023]	2023		5
Miko koffiemachine Panama 2 grinder model 2 stuks [27-03-2024]	2024		5
Miko koffiemachines toebehoren [27-03-2024]	2024		5
SUBTOTAAL:			

TOTAAL-GENERAAL :

--	--	--	--

AANSCHAFPRIJS	AFSCHRIJVING t/m 2023	AFSCHRIJVING 2024	BOEKWAARDE PER 31-12-2024
4.850	3.402	972	476
5.000	2.917	1.000	1.083
4.195	2.383	839	973
19.000	9.000	3.800	6.200
3.306	1.521	660	1.125
26.945	12.078	5.389	9.478
13.000	4.335	2.600	6.065
18.981	7.346	6.080	5.555
10.000	1.750	2.000	6.250
2.164	379	432	1.353
6.901	825	1.801	4.275
7.378	0	1.478	5.900
4.198	0	703	3.495
4.658	0	325	4.333
215.179	135.197	27.051	56.561

49.300	49.300	0	0
3.579	3.579	0	0
32.000	32.000	0	0
2.700	2.700	0	0
500	500	0	0
2.500	2.500	0	0
1.595	1.595	0	0
750	750	0	0
1.210	1.210	0	0
3.658	2.172	732	755
7.000	1.750	1.400	3.850
51.820	7.773	10.364	33.683
17.694	0	2.654	15.040
8.800	0	1.320	7.480
183.106	105.829	16.470	60.808

2.654.168	1.057.640	198.156	1.448.572
------------------	------------------	----------------	------------------

BIJLAGE C1

PROJECTENLIJST JAARREKENING

2024

NUMMER	NATUUR	UITV.- KOSTEN	SUBSIDIES BIJDRAGEN	SALDO 31-12-2024
2013.023	Inrichting Lus van Linne	-	400.000	-400.000
2016.013	Intereg V.A. Natuur- en Bosbrandpreventie	19.684	1.920	17.764
2016.024	Smalbroek	849	3.600	-2.751
2018.036	Historische Buitenplaats Elsloo Investeringsen	757.112	734.490	22.622
2020.012	Ontwikkeling kalkgraslanden Eys	1.018.502	937.555	80.947
2020.019	Aanplant bos	529.899	745.750	-215.851
2021.010	Impuls natuur kanaalmond Hamert	18.841	50.000	-31.159
2021.018	Inrichting en beheer pachtpercelen provincie Limburg	18.088	13.066	5.022
2021.019	Onderzoek en [mogelijk] sanering drugsfab Zwarte Water, Stra	-	-	-
2021.022	Boscompensatie RWS en Mts Heijnen	2.672	16.085	-13.413
2021.024	Aanplant bos 2	378.744	430.080	-51.336
2021.028	Boscompensatie Canon	51.122	64.298	-13.176
2021.029	Landschapsherstel Klingeleberg	50.639	76.455	-25.816
2021.032	Compensatie Maaslijn bruine eikenpage	31.773	44.995	-13.222
2022.021	Inrichting Reigersbroek 2024-2026	52.255	16.638	35.617
2023.011	Boscompensatie Panattoni	352	-	352
2023.027	Kwelgeul en Maasheggen Wellerloo	1.350	-	1.350
2023.110.A	Kasteelpark Stein investeringen	36.174	110.463	-74.289
2024.001	Omvorming manegelocatie Weerterbos	78.713	270.973	-192.260
2024.005	Levend Archief	2.106	4.166	-2.060
2024.009	Historische Buitenplaats Kasteel Elsloo invest. 2e fase	2.448	-	2.448
2024.010	Boscompensatie ProRail	-	208.161	-208.161
2024.011	Klimaatbestendige Natuur	44.092	165.000	-120.908
2025.006	Bosaanleg Advantive	-	15.000	-15.000
	SUBTOTAAL	3.095.415	4.308.695	-1.213.280

NUMMER	DHZ PROJECTEN	UITV.- KOSTEN	SUBSIDIES BIJDRAGEN	SALDO 31-12-2024
2018.025	Grondverwerving Zwart Water DHZ	3.956	-	3.956
2018.026	Zwart Water inrichting DHZ	168	-	168
2018.027	Grondverwerving Dubbroek DHZ	2.965	-	2.965
2018.028	Dubbroek - inrichting DHZ	258.361	29.972	228.389
2018.029	Grondverwerving Beesels Broek DHZ	13.702	50.000	-36.298
2018.030	Beeselsbroek - inrichting DHZ	559.530	23.250	536.280
2018.031	Grondverwerving Kaldenbroek DHZ	749	-	749
2018.032	Kaldenbroek inrichting DHZ	832	-	832
2018.033	Grondverwerving Roeventerpeel DHZ	1.856	-	1.856
2018.034	Roeventerpeel inrichting DHZ	-	-	-
	SUBTOTAAL	842.118	103.223	738.895

NUMMER	BPM PROJECTEN	UITV.- KOSTEN	SUBSIDIES BIJDRAGEN	SALDO 31-12-2024
2022.101	Bemelerberg N2000 Bpm 2022-2024	571.499	486.594	84.905
2022.102	Boshuizerbergen N2000 Bpm 2022-2024	9.979	129.797	-119.818
2022.104	Geuldal N2000 Bpm 2022-2024	153.691	287.854	-134.163
2022.104.A	Openstelling Bonsdaelgroeve	60.887	73.000	-12.113
2022.104.B	Geuldal N2200 - Curfsgroeven [tunnel]	3.302	60.500	-57.198
2022.104.D	Geuldal N2200 - Slangenbergh	60.500	60.500	-
2022.104.C	Geuldal N2200 - Kalkovens Curfsgroeven	5.409	181.500	-176.091
2022.105	Maasduinen N2000 Bpm 2022-2024	882.523	798.818	83.705
2022.106	Roerdal N2000 Bpm 2022-2024	16.214	43.008	-26.794
2022.107	Pietersberg en Jekerdal N2000 Bpm 2022-2024	21.056	504.047	-482.992
2022.108	Sarsven en de Banen N2000 Bpm 2022-2024	77.486	121.361	-43.875
2022.109	Weerterbos N2000 Bpm 2022-2024	200.469	255.115	-54.645
	SUBTOTAAL	2.063.015	3.002.093	-939.078

NUMMER	SKNL PROJECTEN	UITV.- KOSTEN	SUBSIDIES BIJDRAGEN	SALDO 31-12-2024
2022.501	SKNL lichte inrichting, 3 De Voort, Lomm	18.638	14.812	3.826
2022.502	SKNL lichte inrichting, 4 Vreewater Noord	11.329	8.737	2.592
2022.503	SKNL lichte uitvoering, 5 Zwart Water	7.792	9.877	-2.085
2022.504	SKNL lichte uitvoering, 5a Zwart Water	27.566	21.667	5.900
2022.505	SKNL lichte uitvoering, 21 Vreewater	14.136	11.308	2.827
2022.506	SKNL lichte uitvoering, 6 Kloosterhof Lomm	6.093	31.785	-25.692
2022.507	SKNL lichte uitvoering, 7b Weerterbos	6.643	5.314	1.329
2022.508	SKNL lichte uitvoering, 10 Schrevenhof, St. Joost	1.296	1.037	259
2022.509	SKNL lichte uitvoering, 13 Marissen	26.390	23.169	3.221
2022.510	SKNL lichte uitvoering, 20 Landgoed Rozendaal	1.795	1.420	375
2022.511	SKNL lichte uitvoering, 14 Beijlshof	259.648	176.951	82.698
2022.512	SKNL lichte uitvoering, 15 Eys	-	2.602	-2.602
2022.513	SKNL lichte uitvoering, 17a Berg en Vilt5 Eys	55.753	61.466	-5.712
2022.514	SKNL lichte uitvoering, 22 Vaals	-	2.860	-2.860
	SUBTOTAAL	437.079	373.005	64.074

NUMMER	PN PROJECTEN	UITV.- KOSTEN	SUBSIDIES BIJDRAGEN	SALDO 31-12-2024
2021.201	PN219 Inrichting migratieroutes geelbuikvuurpad	108.632	606.386	-497.754
2021.202	PN3 Plaggen grasland BHB	128.646	145.208	-16.562
2021.203	PN5 Uitstrooien steenmeel BHB	202.994	244.391	-41.397
2021.204	PN12 Uitstrooien steenmeel MD	1.279.660	1.206.563	73.097
2021.205	PN13 Structuurverbetering heide MD	200.492	358.939	-158.447
2021.206	PN18 Optimalisatie verbindingzones MD	92.083	549.485	-457.402
2021.207	PN36 Ontwikkeling klimaatbestendig bos MD	158.031	128.433	29.598
2021.208	PN27 Maaien oostoever De Banen	33.500	83.240	-49.740
2021.209	PN234 Ontwikkeling graslanden Vilt	168.097	241.762	-73.665
2021.211	PN190 Donker pimpernelblauwtje	539.988	566.916	-26.928
2021.212	PN305 Verbetering kwaliteit KFG MD	184.623	-	184.623
2021.213	PN146 Aanplant rijkstrooiselsoorten BHB	8.545	-	8.545
2021.214	PN6 Herstel Jeneverbesstruwelen	79.388	-	79.388

2021.215	PN15 Onderzoek bestrijding watercrassula	63.549	-	63.549
2021.216	PN61 Kweekprogramma autoch- tone genenbronnen	789	-	789
2021.217	PN148 Ontwikkeling klimaatbestendig bos	202.469	-	202.469
2021.218	PN17 Natuurontwikkeling Lommerbroek	234.209	-	234.209
2021.219	PN21 Natuurontwikkeling Vreewater Zuid	83.274	-	83.274
2022.201	PN21 Ontwikkeling Straelens Broek	239.207	652.825	-413.619
2022.202	PN148 Ontw. Klimaatbestendig bos MD II	384.626	244.471	140.155
SUBTOTAAL		4.392.802	5.028.621	-635.819

NUMMER	BRIM PROJECTEN	UITV.- KOSTEN	SUBSIDIES BIJDRAGEN	SALDO 31-12-2024
2019.001	Wymarsche Watermolen Brimm 2019-2024	62.397	39.000	23.397
2019.002	Grathermolen BRIM 2019-2024	62.542	41.914	20.627
2019.003	Torenmolen Gronsveld Brimm 2019-2024	58.874	54.605	4.270
2019.004	Janssenmolen Oisrbeek Brimm 2019-2024	141.732	91.500	50.232
2019.005	Bleijenbeek Hist. buitenplaats Brimm 2019-2024	118.703	52.931	65.772
2020.101	Tienhovenmolen Brim 2020 - 2025	266.941	150.102	116.839
2020.102	Boogbrug Kasteel Arcen BRIM 2020-2025	9.802	7.560	2.242
2020.103	Toegangsbrug buitengracht Kas- teel Arcen BRIM 2020-2025	22.591	62.370	-39.779
2020.104	Poortgebouw kasteel Arcen BRIM 2020-2025	83.210	68.175	15.035
2020.105	Kasteel Arcen Koetshuis BRIM 2020-2025	97.505	11.745	85.760
2020.106	Kaldenbroek huis BRIM 2020-2025	48.427	36.180	12.247
2020.107	Cottessen 3 Woonhuis SIM 2020-2025	23.247	15.460	7.787
2020.108	Cottessen 9 Birven SIM 2020-2025	19.061	13.770	5.291
2020.109	Kloosterruine Barbara's Weerd BRIM 2020-2025	10.587	8.170	2.417
2020.110	Grafheuvel Hamert BRIM 2020-2025	705	1.870	-1.165
2020.111	Stalberg Hamert BRIM 2020-2025	618	1.460	-842
2020.112	Grafheuvel Jammerdal 6x BRIM 2020-2025	3.390	6.710	-3.320
2020.113	Grafheuvel Jammerdal BRIM 2020_2025	688	1.415	-727
2020.114	Hist. Buitenpl Neercanne 2020-2025	136.933	104.973	31.960
2021.101	Oude pastorie BRIM 2021-2026	26.385	19.932	6.453
2021.102	Frankenhofmolen gebouw BRIM 2021-2026	73.056	45.238	27.818

2021.103	Witterermolen BRIM 2021-2026	33.834	35.800	-1.966
2021.104	Kasteelboerderij Goedenraad BRIM 2021-2026	54.755	34.896	19.859
2021.105	Goedenraad kas BRIM 2021-2026	5.639	976	4.663
2021.106	Kasteel Elsloo BRIM 2021-2026	216.398	150.956	65.442
2021.107	Neercanne terrasmuren BRIM 2021-2026	26.300	45.681	-19.381
2021.108	Neercanne vijver murern BRIM 2021-2026	18.115	41.355	-23.240
2021.109	KTA Historische Buitenplaats BRIM 2021-2026	197.723	125.547	72.175
2023.101	Standerd molen Urmond BRIM 2023-2028	11.350	16.800	-5.450
2023.102	Historische Buitenplaats Kasteel Elsloo BRIM 2023-2028	72.033	67.763	4.270
2023.103	Landweer Groote Heide BRIM 2023-2028	-	1.134	-1.134
2023.104	Nieuw Ehrenstein BRIM 2023-2028	136.727	43.039	93.688
2023.105	Tuinpaviljoen Inaborg BRIM 2023-2028	1.926	1.700	226
2023.106	Fort Hazepoot BRIM 2023-2028	4.185	10.974	-6.789
2023.107	Tiendschuur BRIM 2023-2028	10.735	2.960	7.775
2023.108	Sluis zieversbeek Frankenhof BRIM 2023-2028	284	972	-688
2023.109	Stuwvijvers Frankenhof BRIM 2023-2028	4.322	2.782	1.540
2023.110	Ruïne Stein BRIM 2023-2028	14.245	68.040	-53.795
2024.101	Schrevenhof Brim 2024-2029	3.894	3.564	330
2024.102	Hoogcruts Brim 2024-2029	43.679	16.058	27.621
2024.103	Grenskerk Weert Brim 2024-2029	439	230	209
2024.104	Kasteel Arcen, hoofdgebouw Brim 2024-2029	91.997	63.316	28.681
2024.105	Kasteel Arcen, toegangsbrug en kademuren Brim 2024-2029	6.675	4.017	2.658
2024.106	Bleijenbeek, ruïne Brim 2024-2029	37.982	10.237	27.745
2025.105	Bleijenbeek hist.tuin BRIM 2025-2030	-	18.736	-18.736
SUBTOTAAL		2.260.629	1.602.613	658.016

NUMMER	GEBOUWEN	UITV.- KOSTEN	SUBSIDIES BIJDAGEN	SALDO 31-12-2024
2019.042	Nieuw Ehrenstein Srr 2019	2.744.328	2.212.045	532.283
2019.046	Bakhuis Wittemermolen	-	-	-
2020.001	Beijlshof 1e fase restauratie	18.007	-	18.007
2020.003	Restauratie en herbestem- ming Grathemermolen	2.041.244	370.613	1.670.631
2021.004	Kasteel Elsloo Installaties	117.814	-	117.814
2021.005	St Paul missiehuis herbestemming	-	-	-
2021.023	Hoogcruts kloostertuin 1ste Fase	198.042	103.500	94.543
2022.001	Historische tuin Montfort - realisatie paviljoen	2.161	1.588	573
2022.006	Coenen herbestemming / onderhoud	-	-	-
2022.010	[Ver]bouw werkschuur Zuid	-	-	-
2022.013	Consolidatie kalkovens Curfsgroeve	12.668	240.500	-227.832
2022.016	Frankenhof herstel waterschade 2021	11.196	25.270	-14.073
2022.024	Hoogcruts investeringen verder invulling	139.348	35	139.313
2022.025	Hoogcruts - laatste restauratiefase	236.404	-	236.404
2023.002	Uitkijktoren Weerterbos, groot onderhoud	-	-	-
2023.005	Wittermermolen restauratie	-	11.627	-11.627
2023.026	HeerenhofWML aansluiting maken	51.104	-	51.104
2023.030	Verduurzaamingsmiddelen zonnepanelen	131.652	-	131.652
2023.031	Frankenhofmolen, Aanpassing warmtepomp installatie	-	-	-
2023.032	Cottessen 3 / 5 [bakhuisje], Bouw- historisch onderzoek	-	11.848	-11.848
2023.033	Cottessen 9, Bouwhistorisch onderzoek	-	-	-
2023.075	Neercanne leidendak Hoofdhuis	341.788	341.788	-
2024.007	Vervangen 3 sets roeden	8.601	33.333	-24.732
2025.003	Kaldenbroek keuken aanpassen	256	-	256
	SUBTOTAAL	6.054.614	3.352.147	2.702.468

NUMMER	GEBOUWEN HERBESTEMMING / VOORONDERZOEK	UITV.- KOSTEN	SUBSIDIES BIJDRAGEN	SALDO 31-12-2024
2022.004	Schrevenhof hist. Onderzoek			
	SUBTOTAAL	-	-	-

NUMMER	KASTEELTUINEN ARCEN	UITV.- KOSTEN	SUBSIDIES BIJDRAGEN	SALDO 31-12-2024
2019.020	Kasteel Arcen installaties	120.907	-	120.907
2022.014	Kasteel Arcen restauratie florakamer	18.037	29.274	-11.237
2022.019	Herstel tweede koets Kasteeltuinen Arcen	5.980	7.442	-1.462
	SUBTOTAAL	144.924	36.716	108.208

NUMMER	BEHEER PROJECTEN	UITV.- KOSTEN	SUBSIDIES BIJDRAGEN	SALDO 31-12-2024
2011.059	Edelhertenproject Weerterbos	124.956	203.228	-78.272
2016.025	Inrichten AZC-terrein Venlo	116.253	146.925	-30.672
2017.029	Inrichting en beheer Marienwaard	64.918	84.847	-19.929
2019.040	LIFE BOVAR Bemelerberg en Geuldal	42.180	121.313	-79.133
2020.014	Natuurontwikkeling Stiemensweg Gennepse Hei	9.240	16.629	-7.390
2020.025	Natuurcompensatie Betanië	87.058	120.430	-33.372
2021.006.A	Bosaanplaant Weerterbos Inboet en Nazorg	1.994	-	1.994
2021.008	Bruine eikenpage Ophovense Zandberg	136.508	98.951	37.557
2021.033	Vlootbeek donkerpimpernel	45.376	32.556	12.820
2022.018	Landgoed Munnichsbosch: beheer algemeen	1.273	1.273	-
2023.003	Historische tuin Montfort - aanpassing paden	-	1.588	-1.588
2023.013	Soortbeschermingsproject Scha- vertje Landgoed Exaten	2.485	6.500	-4.015
	SUBTOTAAL	632.241	834.240	-201.999

NUMMER	COMMUNICATIE PROJECTEN	UITV.-	SUBSIDIES	SALDO
		KOSTEN	BIJDRAGEN	31-12-2024
2021.025	Inhaalslag inforuiven 2022	5.616	-	5.616
	SUBTOTAAL	5.616	-	5.616
	TOTAAL	19.928.452	18.641.351	1.287.100

BIJLAGE C2

PROJECTEN AFGEROND IN 2024

NUMMER	NATUURTERREINEN	UITV.- KOSTEN	BATEN OVERHEDEN	BATEN VERBONDEN ORGANISATIES
2013.016	Anstel Vallei / Klaren Anstel	232.242	152.247	
2013.017	Anstelvallei Natuurgebied	531.833	630.216	
2019.023	Geelbuikvuurpad voortplantingswateren	34.112	17.030	
2020.015	Aanleg plekken voor wilde bijen	38.810	28.516	
2021.006	Bosaanplant Weerterbos	65.815	220.500	50.000
2021.007	Kwaliteitsimpuls graslanden	512	-	
2022.011	Archeologische monumenten inventarisatie ADC	27.456	-	
2023.007	Verbindingsgebied Ulingsheide	12.399	11.779	
2024.002	Verwijderen springbalsemien Geuldal	4.624	-	
2022.012	Beheer Anstelvallei 2022-2024	46.453	46.378	
2022.027	Bruggen Pietersplas	25.000	-	
2023.014	Kwaliteitsverbetering hoogveen Tuspeel	11.182	-	
TOTAAL NATUURTERREINEN		1.030.438	1.106.665	50.000
GEBOUWEN				
2018.011	Kasteel Arcen, hoofdgebouw Brim 2018-2023	283.727	178.966	
2018.012	Kasteel Arcen, toegangsbrug en kademuren binnengracht Brim	23.768	53.050	
2018.013	Frankenhof, 3 stuwvijvers Brim 2018-2023	42.011	15.362	
2018.014	Hoogcruts, kapel Brim 2018-2023	32.681	18.450	
2018.015	Hoogcruts, landhuis Brim 2018-2023	141.460	27.450	
2018.016	Hoogcruts, tuinmuur en gloriëtte Brim 2018-2023	28.148	11.850	
2018.017	Schrevenhof Brim 2018-2023	41.168	13.530	
2018.018	Bleijenbeek, ruïne BRIM rood 2018 - 2023	67.481	20.732	
2013.009	Nieuw Ehrenstein woning en horeca	371.906	1.961.213	
2013.025	Sub project Nieuw Ehrenstein	1.376.440	-	
2019.016	Nieuw Ehrenstein Srr2018	3.285.296	2.193.773	
2019.043	Nieuw Ehrenstein Installaties en Infocentrum	2.810.302	17.600	
2021.034	Herbestemming Nieuw Ehrenstein - westvleugel	11.591	-	
2022.004	Schrevenhof hist. Onderzoek	16.573	11.458	
2022.023	Hoogcruts - achterstallig onderhoud	50.050	-	
2023.023	KTA investeringen 2023	25.000	-	
TOTAAL GEBOUWEN		8.607.604	4.523.434	-
TOTAAL NATUURTERREINEN EN GEBOUWEN		9.638.042	5.630.099	50.000

BATEN ANDERE ORGANISATIES	BATEN PARTICULIEREN	EIGEN BIJDRAGE WERKELIJK	EIGEN BIJDRAGE GERESERVEERD	MUTATIE VOORZIENING
75.920		4.075	7.745	3.670
87.500		-185.882	36.218	222.100
		17.083	31.853	14.770
15.000		-4.706	-	4.706
104.250	10.055	-318.990	-300.000	18.990
		512	35.000	34.488
		27.456	26.015	-1.441
		620	4.733	4.113
		4.624	4.000	-624
		75	-	-75
		25.000	25.000	-
5.260		5.922	5.500	-422
287.930	10.055	-424.211	-123.937	300.275
25.000		79.761	153.965	74.205
25.000		-29.282	3.050	32.332
		26.649	15.362	-11.287
		14.231	18.450	4.219
		114.010	27.450	-86.560
		16.298	11.850	-4.448
		27.638	13.530	-14.108
4.000	30	42.719	38.232	-4.488
		-1.589.307	306.036	1.895.343
		1.376.440	-	-1.376.440
	185	1.091.338	977.514	-113.824
104.173	15.000	2.673.529	1.304.886	-1.368.643
	352	11.239	700.000	688.761
		5.115	4.910	-205
		50.050	50.000	-50
		25.000	25.000	-
158.173	15.567	3.935.430	3.650.235	-285.195
446.103	25.622	3.511.219	3.526.299	15.080

Het bestuur en de leden van de Raad
van Toezicht van
Stichting het Limburgs Landschap
Rijksstraatweg 1
5943 AA Lomm

KSG Registeraccountants B.V.
Stationstraat 4
5953 GX Reuver
Postbus 4785
5953 ZK Reuver
Tel. +31(0)77-4740000
KvK 12063939
www.ksg.nl

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan het bestuur van Stichting het Limburgs Landschap

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2024

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2024 van Stichting het Limburgs Landschap te Lomm gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting het Limburgs Landschap per 31 december 2024 en van het resultaat volgens de staat van baten en lasten over 2024 in overeenstemming met Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving 650 'Verslaggeving Fondswervende Instellingen'.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de geconsolideerde balans per 31 december 2024;
2. de geconsolideerde staat van baten en lasten over 2024;
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting het Limburgs Landschap zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag inclusief bericht van de Raad van Toezicht;
- bijlagen A, B, C1 en C2.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving 650 'Verslaggeving Fondswervende Instellingen' vereist is.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving 650 'Verslaggeving Fondswervende Instellingen'.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de Raad van Toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving 650 'Verslaggeving Fondswervende Instellingen'. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitvoeren van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze

controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur en de Raad van Toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Reuver, 11 juni 2025

KSG Registeraccountants B.V.

R.B.A.C. Aelmans MSc RA

BEGROTING 2025

STAAT VAN BATEN EN LASTEN	2025 BEGROOT
BATEN	
. Baten van particulieren	613.000
. Baten van bedrijven	268.750
. Baten van loterijorganisaties	1.125.000
. Baten van subsidies van overheden	11.065.433
SOM VAN DE GEWORVEN BATEN	13.072.183
Baten als tegenprestatie voor de levering van	
. producten en diensten	6.608.720
SOM DER BATEN	19.680.903
LASTEN	
Besteed aan doelstellingen	
. Aankoop natuurterreinen/gebouwen	2.527.979
. Projecten natuurterreinen/gebouwen	6.424.265
. Beheer natuurterreinen/gebouwen	8.871.098
. Steunpunt landschapsbeheer	439.115
. Voorlichting en belangenbehartiging	924.678
	19.187.135
WERVINGSKOSTEN	
. Wervingskosten	193.677
BEHEER EN ADMINISTRATIE	
. Kosten beheer en administratie	400.241
SOM DER LASTEN	19.781.053
SALDO VOOR FINANCIËLE BATEN EN LASTEN	-100.150
SALDO FINANCIËLE BATEN EN LASTEN	100.600
SALDO VAN BATEN EN LASTEN	450

Het
Limburgs
Landschap

Rijksstraatweg 1
5943 AA Lomm